poczotwa Opłata uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 130 (1135)	Łódź, Niedziela 5 Czerwca 1927	פינפטער יאהרגאנג	לאדז, זונטאג ה סיון תרפ"ז.	Nr. 130 1135

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, Tel. 24,71.

געגרינדעט אין יאהר 1870 — געגרינדעט אין יאהר 1870

קויפט און פערלאנגט ווינער שטיהל

אין אלע מעבעל-געשעפטען

אין פערשידענע פאסאנען, ווי אויך זעמטליכע

גאלאנטעריע-מעבעל נאר פון דער בעוו. פירמע

TOWARZYSTWO AKC. FABRYKI MEBLI GIĘTYCH

„WOJCIECHÓW"

וועלכע צייכענט זיך אויס מיט איהר סאלידער, שעהנער און איינגענארטיגער אויספערטיגונג. •• לעצטע נייהייטען. •• עקזיסטירט פון יאהר 1870.

און מיר בעטען אונזערע געעהרטע קונדען אכט צו לעגען אויף אונזער פאבריקס-עטיקעט מיט דער אויפשריפט „WOJCIECHÓW"

גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, אז דעם אלייו-פערקויף פון אונזערע אויסארבייטונגען אויף לאדז און לאדזער וואיעוואודזטווע פיהרען די פירמעס:

926

א. ו. שעראקאוויאק, נאפיורקאווסקי 9,
ב. פרידבערג, פיעטריקאווער 214.

געגרינדעט אין יאהר 1870 — געגרינדעט אין יאהר 1870

די ביליגסטע קוועלע

פון פערפומען, זייפען, פודער, נעזיכטס-קרעמען, פערשידענע צאהן-פאסטעס פון די בעסטע אויסלענדישע פירמען איז צו בעקומען נור ביי דער אנערקענטער פירמע

S.Buchwajc, Łódź
Piotrkowska 22, tel. 31-43.

א צימער

פאר צוויי יונגעלייט איז אפצוגעבען ביי חאסערמאן, 6 שערפיצן 27.

מזל-טוב!

אונזער ליבען מיטארבייטער ה' מיכאל פנאפה צו זיין פערלאבונג מיט פרל. סארא לעסקא ווינשען א הצלחה צו כעז מזל-טוב זאל זייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעציערט זיין.

ש. קאמשא און פרוי.

פענסיאנאט

פון פרוי ג. ליכטענשטיין אין טווארזשיאנקי (ביי קאלושק:)

ווערט געעפענט אין די ערשטע טעג פון חודש יוני

ספעציעלע פעדאגאגישע השגחה אויף קינדער. קלאווער אויפ'ן ארט. אינפארמאציעס ערטיילט:

5-3 טעגליך פון G. LICHTENSZTAJN, Aleja 1-go Maja 11.

946

מזל-טוב!

א הארציגען מזל-טוב ווינש איך מיין טייערע פרוי אין אמסטערדעם (האלאנד) צום געבורט פון אונזער ליב זוהנדעלע יעקב'ל

לאדז 27 30/V. משה פרוינדליך.

Z intencji zaręczyn kochanego brata i wujaszka
p. JAKÓBA DZIAŁOWSKIEGO
z p. MALĄ KUPERMINCÓWNĄ
życzymy różowej przyszłości.
Godel Działowski, Mietek Szefner, Moryc Szefner.

926

צו דער פערלאבונג פון פרל.

פעמע יאקובאוויטש

מיט ה' משה גוטערמאן

גראטולירען הערצליך און ווינשען א גליקליכע צוקונפט

ל. און צ. הענדלער און ר. גערטלער.

צו דער פערלאבונג פון אונזערע פריינד פרל.

אנדזשא יוזעפאוויטש

מיט ה' יהושע שטערנפעלד

גראטולירען הערציך און ווינשען עווינעס גליק.

עדזשא ווארשאווסקא און לעאן קלאפער.

גמנסיה עברית לנערים
של יצחק כצנלסון

Gimnazjum Męskie I.Kacenelsona
Cegielniana 28, tel. 51-79.

שילער ווערען אנגענומען טעגליך פון 9 ביז 2 מיטאג און פון 4 ביז 6 נאכמיטאג.

956

ביים איינשרייבען דארפען ביילעגט ווערען א מעטריקע און א פאקען-שיין.

עס ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4 ביז 6 יאהר אין אונזער ערשטען גן-ילדים (פרעבעל-שולע).

די דירעקציע.

צו דער פערלאבונג פון פרל.

דארא עדעלשטיין

מיט ה' נאטאן קלאר

גראטולירען הערצליך און ווינשען עווינעס גליק און צופרידענהייט

971 מרדכי קרול און פרוי.

צו דער פערלאבונג פון פרל.

דארא עדעלשטיין

מיט ה' נאטאן קלאר

ווינשען א גליקליכע צוקונפט

שוועסטער און שוואגער אדלער און פאמיליע ראטמאן.

קינאָ אין גאָרטען! קינאָ אין גאָרטען!

„קארמען“ - CARMEN

אַ גרויסע דראַמע אין 12 אַקטען. אין דער הויפּטראָלע: RAQUEL MELLER

אַנאָנס! דער נעכסטער פּראָגראַם: „די גרויסע פּאַראַדע“. אַנאָנס!

קינאָ ביי'ם קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה-, קאָמונאַלע און נע- ועלשאַפטליכע בעאַמטע

40 שיענקעוויטשאַ 40.

אַנהויב אין גאָרטען. ווען 5 אַ זייגער נאָכמ. שבת און זונטאָג — 4 נאָכמיטאָג. לעצטער סעאַנס 9.30 אין אָווענד.

פון דאָנערשטאָג, דעם 2 ביז 7 יוני 893 פון דאָנערשטאָג, דעם 2 ביז 7 יוני

גרויסער יום־טוב פּראָגראַם!

עס ווערט דעמאָנסטרירט דאָס גרויסע געגענוואַרטיגע זיטען-בילד א. נ.

וועגן וואָס מ'טראַכט נישט

(O CZEM SIĘ NIE MYŚLI) דראַמע אין 10 אַקטען מיט אַ פּראָלאָג מיט JÓZEF WĘGRZYN אין דער הויפּטראָלע. עס נעהמען אָנטייל פּוילישע מיליטער און פּליה - עסקאַדרעס

קינאָ „ERA“ „פּלאַרא“ פּרי- הער

זאַווישאַ 22 (באַלוט)

פּאַסאַזשאַרטוס און הנחה-בילעטן אונגילטיג

פארשטאַרקטער אָרקעסטער

אַ נייהייט

צו ראַנד-גענייטע סאַנדאַלען

פאַר שטונדענווייזע אַרבייט זוכט די שיך-פאַבריק אַלפאַנס ליסקאָווסקי, פּיעטריקאַווער 105, טעל. 1601.

מעבעל

קאָמפּלעט-איינריכטונגען, ווי אויך איינצעלנע הויזען אַלע ביי די עלטעסטע סאָלידע פירמע

I. M. TERKELTAUB

12 NARUTOWICZA Telefon 34-18 12

w podwórzu.

ווייל דאָרט איז די בעסטע אויסאַרבייטונג.

די ביליגסטע פּרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

בעקאַנטמאַכונג

Aarhus Oliefabrik, Dänemark

מאַכט בעקאַנט די צוקער- און שאָקאָלאַדען-פאַבריקאַנטען

אָדער איהרע קאַקאַאָ-פּוטער נאַקקאַ (CEBES) מאַרקע

זענען צו בעקומען אין פאָלגענדע פערקויפס שטעלען צו פאַבריקס-פּרייזען

ה. דימאַנט — קאָשטשעלנאַ 6 | אברהם קופערמינץ — קאָשטשעלנאַ 1

ה. גוטערמאַן — קאָשטשעלנאַ 4 | ע. דאַפּפנער — אַלטער רינג 15

מ. ראָזענפּיש — קאָשטשעלנאַ 6.

946

פּליטעס

אויסלענדישע מיט'ן ליבען געזאַנג פון וועלט - בעריהמטען חזן

יאָסעלע ראָזענבלאַט

ווי אויך פון קאַרטין און אַנדערע זענען אָנגעקומען און זענען צו בעקומען

— צום פּרייז פון 6.50 אין —

„RADIO LLOYD“

Przejazd 8, tel. 58-08

ראַדיאָ-אַפּאַראַטען! 676 פאַטעפאָנען!

אין רייכען אויסוואַהל. צו ביליגע פּרייזען. גינסטיגע קויף-בעדינגונגען.

פּאַרק „JULJANÓW“

פון מאָרגען שבת, דעם 4. ביז דינסטאָג דעם 7. יוני וועט דער פּאַרק זיין אָפען פון 8 אַ זייגער פריה. — אויפ'ן אָרט איז פאַרהאַן: מילך-האַנדלונג, ביער-פערקויף, קאַלטע געטרענקען, וואַרימע און קאַלטע שפּייזען א. אַ. וו.

צו פערגניגונג: טאַנץ-זאַל, קאַרוסעל, שיס האַלע, שפּרונג פון פירטען שטאָק אין וואַסער א. אַ. וו. צו די טענץ שפּילט צו דער בלאַז-אָרקעסטער פון י. ה. פּאָזנאַנסקי. דער פּאַרק איז עלעקטריש בעלויכטען. איינטריט פאַר דערוואַקסענע 60 גראָשען, פאַר שילער און מיליטער-לייט — 30 גר. מאָנאַטליכע אַבאָנאַמענטס פאַר דערוואַקסענע 6 זל., פאַר שילער—3 זל. אכטונג! דער פּאַרק קען אָפּגעגעבען ווערען, לויט אַ פערשטענדיגונג, פאַר שולען צום איינאָרדנען אויספלוגען צו זעהר מעסיגע פּרייזען.

907 מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

בענגאַליש פייער! האַנפּעמי און סערפּענטין. בענגאַליש פייער!

בענגאַליש פייער!

1-טע אָרטאָדאָקסישע 7-קלאַס. מעבטער-שולע „בית־יעקב“

צעגעלניאַנאַ № 24. צעגעלניאַנאַ № 24.

צום שול-יאָהר 1927/8 עפענען מיר אין צענטרום שטאָט אַ אַבטיילונג פון אונזער שולע מיט אַ 7-טען אָרושאָל לויט'ן פּראָגראַם פון די IV קלאַס גימנאַזיע.

שכר-לימוד אין די 1-טע 4 קלאַסען זענען 30 און 45 זל. אַ קוואַרטאַל.

איינשרייבונגען קומען פאַר נור ביז'ן 1. טשערוויעץ אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שולע טעגליך פון 9—12 און פון 4—7 אָהענד.

ביי דער שולע עקזיסטירט אַ פּרעבעל-אַבטיילונג פאַר קינדער פון 4—7 יאָהר.

עס ווערען אויך געעפענט בוכהאַלטעריע- און האַנדעלס-קורסען, ווי אויך „בית-יעקב“-קורסען פאַר דערוואַקסענע.

781 די לייטונג.

אויפרוף צו אַלע לאָדזשער יודען

וואָס מאַכען חתונה זייערע קינדער!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט די לאָדזשער מחותנים, אַז איך נעהם אָן

חתונות אויף פּאָרציעס

פאַר 6 זל. אַ קאָפּ

מיט אַלע בעקוועמליכקייטען. געשמאַקע מאַלצייטן פון בעסטע אַריינרעכענענדיג: זאַל, אָרקעסטער, קעלנערס און קעכינס. אַלעס פּריי.

קומט און בעשטעלט אויף חיפיל פער זאַן איהר ווילט!

אַדרעס: זאַל פּאַלודניאָווא 10. איגהאַבער: פרידהאַלד.

8-kl. Gimnazjum Żeńskie

Eug. Jaszuńskiej-Zeligmanowej

18 POŁUDNIOWA 18 634

אינטערימס-עקזאַמענס אין אַלע קלאַסען ווערען לעקציע-סיסטעם דורכגעפיהרט ווייטער.

איינשרייבונגען טעגליך פון 10—12 און פון 5—7 אָוונט אין די קלאַסען A און B

ווערען אויך אָנגענומען יונגלעך

ביים גימנאַזיום אַ מוסטערהאַפטע פרעבעל-שולע פאַר קינדער פון 4 יאָהר אָן.

„MESRAP“

ווען דו ווילסט רוהיג שלאָפען און דערמאַנען אַלע, אַז די בעסטע געדענק האָניג-פליגען-פאַנגער איז

דער פליגען-פאַנגער „MESRAP“ טרוקענט גיכער אויס

דער פליגען-פאַנגער „MESRAP“ גיט אַרוים אַ בלומען-געשמאַק

דער פליגען פאַנגער „MESRAP“ ציהט צו פליגען

פאַר „MESRAP“ גיבען מיר אַ גאַראַנטיע ביז 3 יאָהר.

פון פליגען-פאַנגער „MESPAP“ פאַלען די פליגען גלייך טויט!

פאָדערט נאָר פליגען-פאַנגער פון דער ערשטער פּוילישער מעכאַנישער פאַבריק „MESRAP“ — איבעראַל צו בעקומען! — מוסטער גראַטיס!

Fabryka: Łódź, Cegielniana 68.

KROJU

nowoczesnego, szycia, modelowania racjonalnym systemem gruntownie teoretycznie i praktycznie (na materjałach) wyucza zatwierdzona przez Min. Oświaty pierwszorzędna szkoła **mistrzyni Paryskiej Akademji A. WISNIEWSKIEJ**, autorki obszernego dzieła „Metoda kroju“, odznaczonej najwyższą nagrodą **„Grand Prix“**, złotemi medalami i dyplomami honorowemi na wystawach światowych w Paryżu, Rostowie, Rzymie, Marsylji. Kończącym patenty cechowe. **KURS WAKACYJNY** - opłata zniżonn. Najmodniejsze formy bibułkowe od **50** gr. Przy szkole pierwszorzędna pracownia ubiorów damskich. Piotrkowska 86, front.

אַ מיכטיגע פּערקויפּעריי

אין דער שיך-בראַנזשע ווערט פון זאָפאָרט געזוכט

פּיעטריקאַווער 17 אין שיך-געשעפט

◆◆◆◆ אָדער פּאַמאַרסקאַ 3 ◆◆◆◆

ביי אָדערבערג.

אויפפאָדערונג!

דערמיט פאָדער איך אויף ה' שוואַרצאַווסקי נאַרוטאָוויטש 36 צו אַ דין-תורה אויף היינט, זונטאָג, 1 אַ זייגער מיטאָג צו קומען צו הרב ר' לייזער איטשע, פּאַסאַזש-שולץ 23.

967 צ. ווייסבאַרד.

וויכטיג נייעס

פאַר דער לאָדזער בעפעלקערונג!!!

נאָר פאַר **2 50/100 זל.**

ווערען אָנגענומען צו פאַסאָנירען און צו איבעראַרבייטען מענער-היטען לויט די נייעסטע מאָדעלען. פון די עלטסטע היטען ווערען איבעראַרבייט אויף נאַגעלניי. געדענקט די אַדרעס לוטאָמירסקאַ 2 אָדער זגיערסקאַ 20 ביי פערדער און וואַרצעל.

618

בעט. פון 8 גילדען און בעקומט איהר אַלע אַרט נייע היטען קומט און איבערצייגט אייך!

סאוויעטישע געגנז-אקציע

צוליב דעם איבעררייסען די ענגליש-סאוויעטישע באציהונגען.

בערלין, 4 (ספ. טעל.) טשיטשערין האט דעם 8 ה. ח. קומען קיין בערלין, ביי דער דאזיגער געלעגענהייט וועט דער רוסישער אמבאסאדאר קרעסטינסקי איינארדנען א מיטאג לכבוד דער דייטשער מלוכה. בעת'ן מיטאג וועט אנוועזענד זיין שטרעזעמאן. טשיטשערין וועט אויך אויפגענומען ווערען דורכ'ן קאנצלער מארקס.

קאוונא, 4 (ספ. טעל.) נאך דעם וויזיט אין בערלין וועט טשיטשערין זיין מיט א בעזוך אין קאוונא, דארט וועט ער זיך טרעפען מיט'ן ליטווישען פרעמיער וואלדעמאראס, מיט וועלכען ער וועט אדורכרעדען די ליטווישע שטעלונג צו דעם ענגליש-סאוויעטישען קאנפליקט.

בערלין, 4. (ספ. טעל.) „טעלעגראפען-אוניאן" מעלדעט, אז דער קאמיסאר פאר קריגס-ענינים וואראשילאוו האט צוזאמענגערופען אין מאסקווא א קאנפערענץ פון אלע ארמעע-אנפיהרער.

לאנדאן, 4 (ספ. טעל.) די סאוויעטישע האנדעלס דעלעגאציע אין דער צאהל פון 75 פערזאן זענען ארויסגעפאהרען פון ענגלאנד. עס זענען אויך ארויסגעפאהרען ראזענגאלץ און כינטשוק. צום וואקזאל זענען געקומען באגלייטען מיטגלידער פון דער „לייבאר-פארטיי".

מאסקווא, 4. „מזרח-אגענטור" מעלדעט, אז די סאוויעטען האבען קאנצענטרירט אויף דער פויליש-סאוויעטישע גרעניץ 10 פולקען מיליטער.

לינדבערג צוריקגעפאהרען קיין אמעריקא.

ס'גרייט זיך פאר איהם א פייערליכער קבלת-פנים.

לאנדאן, 4 (אטע) קאפיטאן לינדבערג איז ארויסגעפאהרען אויף אן עראפלאן קיין פראנקרייך. דאס שנעלע ארויספאהרען פון לינדבערג'ן קיין אמעריקא איז פארגעקומען לויט די עצה פון אמעריקאנישען אמבאסאדאר אין לאנדאן.

דער אמבאסאדאר האט געהאלטען, אז צוליב דעם וואס לינדבערג וועט נישט קענען בעזוכען די אלע לענדער פון וואנען ער האט בעקומען איינלאדונגען, קען קומען צו בעליידיגונגען און פאליטישע קאמפליקאציעס.

וואשינגטאן, 4 (ספ. טעל.) דא ווערען געמאכט הכנות צו א פייערליכע אויפנאהמע פון לינדבערג'ן אין אמעריקא לינדבערג וועט גלייך נאך זיין אנקימען אויפגענומען ווערען דורכ'ן פרעזידענט קולידזש.

עמיגראנטען פון רוסלאנד טארען נישט קומען קיין א"י

צוליב'ן קאנפליקט ענגלאנד—רוסלאנד.

ירושלים, 4 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א) צוליב'ן איבעררייסען די דיפלאמאטישע באציהונגען צווישען ענגלאנד און סאוויעט-רוסלאנד, האט די ארץ ישראל רעגירונג ארויסגעגעבען אן'אינסטרוקציע אפצושטעלען ביז א ווייטערע פעראָרדנונג דאס וויזירען די פעסער פאר עמיגראנטען פון רוסלאנד קיין ארץ-ישראל.

די עמיגראנטען, וועלכע האבען בעקומען וויזעס פאר'ן איבעררייסען די דיפלאמאטישע באציהונגען, וועלען קענען קומען קיין ארץ ישראל אויף די פריהערדיגע בעדינגונגען.

אונטערגעשריבען דער לאטוויש-סאוויעטישער האנדעלס-אפמאך.

ריגא, 4. (אטע). דעם 2 יוני איז אין מאסקווע אונטערגעשריבען געווארען א האנדעלס-אפמאך צווישען לאטווע און די סאוויעטען.

ריגא, 4. (אטע). די לאטווישע און עסטלענדישע פרעסע האבען מיט פאר-גענוגען אויפגענומען די ידיעה וועגען דעם אונטערגעשריבענעם לאטוויש-סאוויעטישען אפמאך. די צייטונגען האלטען, אז די סאוויעטען וועלען דעם האנדעלס טראקטאט אויסנוצען צו פאליטישע צוועקען.

ריגא, 4. (אטע). נאך די געשעהענישען אין לאנדאן איז דאס אונטערשרייבען פון לאטוויש-סאוויעטישע אפמאך געווען א איבערראשונג, די לאגע איז גינסטיג פאר די סאוויעטען.

6000 חסידים איז גור געזעגענען זיך מיט'ן רבי'ן.

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) צוליב דעם וואס דער גור'ער רבי פאהרט אפ קיין א"י ישראל קומען כ'ויזענדער חסידים קיין גער זיך געזעגענען, דעם לעצטען שבת זענען געווען אין גור 6000 חסידים.

פא"ס Helenów

שבועות פערברענגען די לאדזער אין העלענאוו.
היינט אין מארגען 11[15] פריה ביז 1[30] נאכמ.
יום-טוב פריהמארגען-קאנצערטען
Teodor RYDER אונטער דער דירעקציע פון דיר.
אין פראגראם אוביערטורעס, אפערן-פאנטאזיעס, אפערעטן פארפור און טענץ.
פון 6 א ווייגער פאפולערע קאנצערטען
אנאנס: דאנערשטאג דעם 9 ד. ח. סימפאנישער קאנצערט.

אײנגעריסען זיך א באלקאן

און פערוואונדעט 18 פערזאן.

בענדין, 4 (טעלעפאניש) אויף איינעם פון די בענדינער הויפען זענען געקומען קונצען-מאכער, כדי זיי אנצו-קוקען זענען אויף א באלקאן פון צווייטען שטאק געשטאנען 12 פערזאן. פלוצלונג האט זיך דער באלקאן איינגע-ריסען און איז ארויסגעפאלען אויף די מענשען וואס זענען געשטאנען אויפ'ן הויף. 18 פערזאן זענען שווער פער-וואונדעט געווארען.

השתדלות פון ווארשא-ווער סוחרים נישט גע-האט קיין ערפאלג.

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונ-זער קארעספאנדענט) די השתדלות פון צענטראלען סוחרים-פעראיין, אז די געוועלבער זאלען קענען האלטען אפען זיין ביז 12 א זייגער ביינאכט, האט נישט געהאט קיין ערפאלג, פון ארבייטס-מיניסטעריום איז קיין שום ענטפער נישט אנגעקומען.

קהלה-דעלעגאציע נאך נישט אויפגענומען דורכ'ן וויצע-פרעמיער.

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונ-זער קארעספאנדענט). די דעלעגאציע פון דער קהלה, וועלכע האט געזאלט דעם וויצע-פרעמיער בארטעל איבערגע-בען א מעמאריאל וועגען זונטאג-רוהע איז נישט אויפגענומען געווארען, ווייל דער וויצע-פרעמיער איז נישטא אין ווארשא די דעלעגאציע וועט אויפגע-נומען ווערען מיטוואך אדער דאנער-שטאג.

ווארשאווער קינדער דרי-קען אויס מיטגעפיהל די נעריטענע אמעריקא. קינדער.

ווארשא, 4. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט 12 א זייגער מיטאג איז אויפ'ן זאקסישען פלאץ פארגעקומען א דעפילאדע פון שול-קינדער. די דעפילאדע איז געווען אן'אויסדרוק פון מיטגעפיהל פאר די אמעריקאנער קינדער, וועלכע האבען געליטען פון דער פערפלייצונג.

רוסישער „דזשאינט"-די-רעקטאר אין ווארשא.

ווארשא, 4. (טעלעפאניש פון אונ-זער קארעספאנדענט). אויפן וועג פון רוסלאנד קיין דייטשלאנד איז היינט דא אדורכגעפאהרען דער דירעקטאר פון „דזשאינט" אין רוסלאנד, ראזען.

מאנדאטען-קאמיסיע קומט זיך צונויף אין יוני.

גענף, 4 (טעלעגראפיש דורך י. ט. א) דער סעקרעטאריאט פון פעלקער-בונד מיטטיילט, אז אין יוני וועט זיך פערזאמלען די שטענדיגע מאנדאטען-קאמיסיע פון פעלקער-בונד, כדי אויס-צוהערען די יעהרליכע בעריכטען פון די מאנדאט-רעגירונגען.

איטאליען האט אפעטיט אויף עגיפטען

לאנדאן, 4 (ספ. טעל.) אין ענגלאנד האט געמאכט אן'אומאנגענעהמען איינדרוק די ארטיקלען אין דער איטאליענישער פרעסע וועגען דעם פראיעקט, אז איטאליען זאל איבערנעהמען דעם פראטעקטאראט איבער עגיפטען.

אין ענגלישען פארלאמענט איז וועגען דעם דאזיגען ענין אריינגעטראגען געווארען אן'אינטערפעלאציע.

סאוויעטען ווילען שליסען אן'אפמאך מיט פוילען.

ריגא 4, (ספעציעל) לויט די ידיעות פון די ריגער צייטונגען פון מאסקווא, האבען די סאוויעטען בדעה צו מאכען פוילען נייע פראפאזיציעס וועגען א גאראנטיע-אפמאך. צו דעם צוועק איז אויך דער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין ווארשא וואיקאוו אפגע-פאהרען קיין מאסקווא.

רומעניען האט מורא פאר בעסאראביען.

דימיסיע פון מיניסטארען ראט אליין צוליב ענגלאנד.

בוקארעשט, 4. (ספ. טעל.) צוליב די ענגליש-סאוויעטישע באציהונגען האט זיך דער רומענישער מיניסטארען-ראט אנגעגעבען אין דימיסיע. דער ביז איצטיגער פרעמיער אווארעסקו האט געוואלט נאכגעהן דעם ביישפיל פון ענגלאנד. נעגען דעם איז אבער ארויסגעטרעטען בראטיאנו מיט זיין פארטיי. בראטיאנו זאל בילדען דעם נייעם קאבינעט.

אין די רומענישע קרייזען האלט מען, אז בעת א סאוויעטיש-ענגלישען בעוואפענונגס-קאנפליקט וועט בעסאראביען אבגעריסען ווערען פון רומעניען. ענגלאנד וויל אפרייסען א קראינא פון די סאוויעטען און וויל בעסאראביען אבגעבען צו אוקראינא

בוקארעשט, 4. (אט"ע). דער קעניג פערדינאנד האט איבערגעגעבען די מיסיע פון שאפען א נייעם קאבינעט דעם פירשט סקירבעי. פירשט סקירבעי איז פאליטיש נאהענט צו בראטיאנו'ס פארטיי – צו די ליבעראלען.

פון ניו-יארק קיין מאסקווא אהן הפסקה

איז אפגעפלויגען היינט אן'אמעריקאנישער לופט-פליהער.

ניו-יארק, 4. (אטע) „יונייטעד פרעס" מעלדעט, אז דער פליהער טשעמבערלען האט ערקלערט פאר זיין אפפליהען, אז ער וויל לויט די אטמאספערישע בעדינגונגען, זיך אפשטעלען אדער אין בערלין אדער אין מאסקווא. טשעמבערלען איז אפגעפלויגען 8 אין דער פריה.

וועגען יודישע ארבייטער אויף די באהנען.

ווארשא, 4 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער באהן-מיניסטער ראמאצקי האט אויפגענומען דעם ווארשאווער ראבינער זיבערט, און די מיטגלידער פון לאגר-ראט שפראן און זיגעלבאום, וועלכע האבען געפאדערט אנצונעהמען יודען אלס באהן ארבייטער.

דער מיניסטער האט געענטפערט, אז לעת-עתה עקזיסטירט א פערבאט בכלל נישט אנצונעהמען קיין נידריגע באהן-ארבייטער. וואס שייך העכערע בעאמטע וועט נישט גלייבען ווערען קיין אכט אויף דער נאציאנאליטעט נאר אויף די קוואליפיקאציעס.

א פאליטישער פראצעס אין פעטריקאוו.

אין פעטריקאווער קרייז געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס פון 7 יונגעלייט, אין דער עלטער פון 16 ביז 20 יאהר, וועלכע זענען בעשולדיגט גע-ווארען אין געהערען צו דער ארגאני-זאציע פון דער קאמוניסטישער יוגענד און אין פערשפרייטען פראקלאמאציעס איג'ם נאמען פון דער דאזיגער ארגא-ניזאציע. 2 פון די אנגעקלאגטע האבען זיך מודה געווען, די איבריגע האבען ערקלערט, אז זיי זענען אומשולדיג. די אנגעקלאגטע האבען פערטיידיגט 5 אד-וואקאטען, דאס געריכט, נאכ'ן אויס-הערען 30 עדות און די רעדעס פון פראקוראר און די פערטיידיגער האט ארויסגעגעבען אן'אורטייל, לויט וועלכען 5 פון די אנגעקלאגטע זענען בעפרייט געווארען און צוויי האט דאס געריכט פער'משפט צו $1\frac{1}{2}$ יאהר תפיסה יעדען.

שטורמען, רעגענס, דונערן און בליצען.

אומגעהויערע שאדענס און חורבות.

קראקא 4 (ספעציעל) פרייטאג האט דער טערמאמעטער געוויזען 36 גראד היץ אין שאטען.

זאקאפאנע 4 (ספעציעל) פרייטאג אין די מיטאג-שעה'ען איז אין זאקאפאנע געווען 144 גראד היץ.

בודאפעשט 4 (ספעציעל) צוליב די היצען זענען געשעהן פיל פארפא-לען די פאנאמאוויץ האט אינטערווע-נירט אין 160 פאלען.

בידגאשטש, ס'ווערט געמאלדען וועגען א געוואלדיגען שטורם, וואס האט זיך אריבערגעטראגען אין דער אומגעגנד. דער האגעל האט פערניכטעט דאס גאנצע קארן, די בוימער זענען אויסגעריסען געווארען מיט די ווארצלען. די אויבסט - גאר-טענס זענען פולשטענדיג פערניכטעט, די שאדענס זענען אומגעהויערע. איי-ניגע דארפס-הייזלעך זענען איינגעפא-לען, דער פריטאגדיגער שטורםהאט זיך אריבערגעטראגען איבער בידגאשטש, גרודזיאנדז, טשעכאטשינעק, וולאצלא-וועק, שפאלא, סקערניעוויץ, קאליש, פלאצק, לאמזשע א. אנדערע שטעט.

ווארשא, 4 (טעלעפאניש) צוליב די אומגעהויערע היצען זענען זיך פא-גאנדערגעגאנגען די באהן-ליניעס היני-טער ראווא-רוסקא. ס'איז געקומען צו א באהן-קאטאסטראפע. עטליכע פערזאן זענען פערוואונדעט געווארען.

ווארשא, 4 (טעלעפאניש) צוליב דעם שטורם איז היינט איבערגעריסען געווארען די ראדיא-פערבינדונג. די אויסלענדישע ראדיא-דעפעשען זענען נישט אנגעקומען.

דאנציג, 4 (אטע) אויפ'ן אינזעל בארנקאלם איז פארגעקומען א געוואלדי-גער שטורם. פיל הייזער זענען איינגעפאלען פערניכטעט געווארען. דריי שיפען זע-נען אוועקגעריסען געווארען פון פארט און אונטערגעגאנגען.

הנהלות הגמנסיות

של החברה ליסוד בתי ספר תיכונים עברים בלודז

מוריעות, כי בקשות הכניסה מתקבלות עוד:

בלשכת הגמנסיה הראשונה לנערים, מניסטרצקה 7

בלשכת הגמנסיה השניה לנערים, מניסטרצקה 12

בלשכת הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 7

לפני הצהרים בשעות העבודה (10 – 1).

אל המכינה מתקבלים ילדים וילדות בני $5\frac{1}{2}$ שנה ומעלה בלי שום הכנה בלשכת הגמנסיה לנערות, רחוב פירמוביץ 7. 876

אינטערפּעלאַציע אין ענגלישען פּאַרלאַמענט

וועגען פּאָליציי-ארויסטרעטונגען אין ארץ-ישראל.

לאָנדאָן, 4 (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ). דער קאָמוניסטישער דעפוטאַט סאַקלאַטוואַלאַ (אַ הינדוס) האָט אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פּאַרלאַמענט אַנגעפרעגט דעם קאָלאָניאַל-מיניסטער, וואָס פאַר אַ שריט האָט אָנגענומען די א"י-רעגירונג אין צוזאַמענהאַנג מיט די דעמאָנסטראַציעס פון 1. מאַי אין חיפה, תל-אביב און ירושלים.

ער האָט אויך אָנגעגעבען די צאָהל פאַרוואונדעטע פון די צוזאַמענשטויסען מיט דער פּאָליציי.

דער קאָלאָניאַל-מיניסטער האָט געענטפערט, אַז די פּאָליציי איז געווען געצוואונגען איינצונעהמען שריט געגען די דעמאָנסטראַנטען, ווייל די קאָמוניסטען האָבען געוואָלט מיט די דעמאָנסטראַציעס אַרויסרופען אונרוהען און שטערען דער רעגירונג אין דער אַרבייט.

אַלס רעזולטאַט פון דעם פאַרבאָט האָט די פּאָליציי אַטאַקירט די דעמאָנסטראַנטען מיט גומענע שטעקענס אין תל-אביב און ס'זענען געווען 12 פאַרוואונדעטע.

דעפ. סאַקלאַטוואַלאַ האָט ווייטער אָנגעפרעגט, פאַר וואָס אַ געוויסע קאָמוניסטישע טעטיגקייט, וואָס איז ערלויבט אין ענגלאַנד, איז נישט ערלויבט אין ארץ-ישראל.

דער מיניסטער האָט געענטפערט, אַז אין א"י זענען די פאַרהעלטנישען נישט נאָרמאַל און דעריבער מוזען אָנגעווענדעט ווערען געגען-מיטלען.

מ'שיקט ארויס פון ארץ-ישראל

פאַר בעטייליגען זיך אין דעמאָנסטראַציעס און טיילען פּראָקלאַמאַציעס.

חיפה. (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ). דאָ זענען פאָרגעקומען אַ רייה פּראָצעסען פאַר בעטייליגען זיך אין נישט-לעגאַלע דעמאָנסטראַציעס דעם 1 מאַי.

אַ געוויסער מינקעס האָט בעקומען 1 חודש תפיסה; 2 יוגענדליכע מיטגלידער פון קאָמוניסטישען יוגענד-פאַרבאַנד זענען בעשטראָפט געוואָרען צו בעצאָהלען צו 2 פונט יעדער פאַר פאַרשפּרייטען קאָמוניסטישע פּראָקלאַמאַציעס.

דאָס געריכט האָט אויך פאַראָרדנט, אַז אַלע פאַר'משפט'ע מוזען אַרויסגעשיקט ווערען פון ארץ-ישראל.

צוריקרופען דעם געזעצגעבערישען ראַט אין א"י

וועט פאָדערן קאָלאָנעל סיימס.

ירושלים, 4. (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ) ווי די „פּאַלעסטיין-טעלעגראַף-אַגענטור" ווערט געוואָהר, וועט דער שטעל-פאַרטרעטער פון לאָרד פּלומער, קאָלאָנעל סיימס פאָרלעגען דעם ענגלישען קאָלאָניען-מיניסטער צו בענייען די אונטערהאַנדלונגען מיט די אַראַבישע פאַרטרעטער וועגען צוריקרופען דעם געזעצגעבערישען ראַט פאַר ארץ-ישראל.

דער דערמאָנטער פּלאַן שטעהט אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס ביי דער מעהרהייט אַראַבישע פאַרשטעהער האָט זיך געביטען די שטימונג לטובת ענגלאַנד און דאָס בענייען די אונטערהאַנדלונגען איז איצט געוואונשען און צוועקמעסיג.

אַט דאָס שרייט מען דאָך!..

און אויף דעם קלאָגט איצט אויך דער „ראַבאָטניק".

אין דעם נעכטיגען „ראַבאָטניק" ליי-ענען מיר:

„אין פּוילען עקזיסטירט אַ געזעל-שאַפט א. נ. פאַראייניגונג פון יודישע שולען. (דאָס מיינט מען די צענטראַלע שול אָרגאַניזאַציע. רעד.) זי קאָנצענטרירט די סאָציאַליסטישע און דעמאָקראַטישע גרופּען פון יודישע פּעדאַגאָגען און קולטור-טוער. די דאָזיגע פאַראייניגונג פיהרט אין ווילנער קאַנט 6 אַכט-קלאַסיגע גימנאַזיעס, וואָס שטעהען אויף אַ הויכער מדרגה, און וואָס זייערע פּראָגראַמען זענען גענוי די זעלבע, וואָס פון די מלוכה'שע גימנאַזיעס. אין זיי ווערט דערצויגען די אונפאַרמעגליכסטע יודישע יוגענד.

די דאָזיגע גימנאַזיעס האָבען קיין שום רעכט נישט. די מאַטוריסטען, וואָס ענדיגען דאָרט, קאָנען נישט אָנגענומען ווערען אין קיין שום אוניווערזיטעט.

„פאַרוואָס? צי קאָן זיי נישט דאָס בילדונגס-מיניסטעריום געבען די זעלבע רעכט, וואָס אַנדערע פּריוואַטע שולען, צי קאָן זי נישט וועניגסטענס דעלעגירען עקזאַמענאַציאָנס-קאָמיסיעס, וואָס זאָלען צוגעבען די אַטעסטאַטען אַ פאַר-מעלע בעדייטונג?

דאָ האַנדעלט זיך וועגען דעם גורל פון טויזענדער יוגענליכע".

אַזוי שרייבט דער „ראַבאָטניק" ערשט איצט, נאָך לאַנגע, לאַנגע יאָהרען פון מאַטערנישען און בעליידיגונגען, וואָס דאָס יודישע שול-וועזען מאַכט אַדורך אין אונזער לאַנד.

ערשט איצט האָט זיך דער סאָציאַליסטישער „ראַבאָטניק" געכאַפּט, אַז אַזאַ עולה ווערט בעגאַנגען לגבי די סאָציאַליסטען און דעמאָקראַטען אין פּוילען.

אָבער –

וואָס פאַר אַ תרעומות קאָנען מיר האָבען צו דעם „ראַבאָטניק", וועלכער האָט זיך דאָך אַרומגעזעהן, און בעמערקט די הימעל-שרייענדע עולה און בפירוש'ע בייוויליגקייט, אַז צווישען אונז גופא הערשען שטימונגען און גרופען, וואָס גיבען צו זייער שטילע און הויכע הסכמה אויף דער דאָזיגער עולה, און וואָס פאַר די קליינע פּאַרטייאישע אַמביציעס זייערע איז עס אַ געוואונשענע זאַך!?

די רעגירונג האַלט ווייטער ביים איינפיהרען די ליטשניקעס.

דער וואַרשעווער פאַראיין פון די טעלעפאָן-אַבאָנענטען פיהרט ווייטער אַן ענערגישע אַקציע געגען די ליטשניקעס.

פון וואַרשאַ איז מען מודיע:

די געשיכטע מיט די טעלעפאָן ליטשניקעס ווערט ווייטער אַקטועל. מען האָט אַפילו געמיינט, אַז די רעגירונג וועט איינזעהן און מבטל מאַכען די דאָזיגע גזרה אויף די קעשענעס פון דער בעפעלקערונג, און די ליטשניקעס וועלען שוין נישט מעהר איינגעפיהרט ווערען. עס האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז אַ טעות. דער פּאָסט-מיניסטער מידזינסקי איז אַן עקשן און ער האָט נישט ברצה צו רעזיגנירען פון זיין פּראָיעקט.

עס איז פאַרעפענטליך געוואָרען אַ האַלב-אָפיציעלער קאָמוניקאַט, אַז אויף דער אינטערווענץ פון פּאָסט-מיניסטער, האָט די טעלעפאָן-דירעקציע בעשלאָסען צו פאַררעכענען פּענסיאָנאַטען צו דער צווייטער קאַטעגאָריע. אַנשטאָט ווי ביז איצט זענען זיי געווען פאַררעכענט צו דער דריטער קאַטעגאָריע. פאַר די פּענסיאָנאַטען איז אַזוי אַרום געשאַפען געוואָרען אַ פאַרלייכטערונג. אַ געשפּרעך וועט דאָרט קאָסטען נישט 20 גראָשען נאָר 6 גראָשען. דער דאָזיגער קאָמוניקאַט איז אָבער אַ בעווייז, אַז וועגען אָפּשאַפען די גאַנצע גזרה טראַכט גאָר נישט די רעגירונג.

דער פאַראיין פון די טעלעפאָן-אַבאָנענטען טרעט דעריבער צו צו אַ נייער ענערגישער פּראָטעסט-אַקציע געגען איינפיהרען די טעלעפאָן-ליטשניקעס.

קודם כל מוז געזאָגט ווערען, אַז דאָס איינפיהרען די טעלעפאָן-ליטשניקעס פון 1-טען יולי אָן איז בכלל אונגעזעצליך, ווייל לויט'ן אָבמאַך פון דער טעלעפאָן-דירעקציע מיט די אַבאָנענטען מוז מען וועגען יעדער ענדערונג פון טאַריף מעלדען מיט אַ קוואַרטאַל פריהער. אויב די דירעקציע וויל איינפיהרען די ליטשניקעס פון 1-טען יולי אָן, האָט זי בעדאַרפט מעלדען וועגען דעם שפּעטסטענס דעם 1 טען אַפּריל. די מעלדונג פון דער טעלעפאָן-געזעלשאַפט איז אָבער ערשינען ערשט דעם 7 טען אַפּריל. די ליטשניקעס קאָנען אַזוי אַרום איינגעפיהרט ווערען ערשט פון 1-טען אָקטאָבער.

דער פּראָטעסט פון דער בעפעלקערונג געהט אָבער נישט געגען דעם טערמין, נאָר געגען דעם איינפיהרען די ליטשניקעס בכלל.

כדי די טעלעפאָן-דירעקציע זאָל וויסען, וואָס פאַר אַ שטימונג עס הערשט ביי דער מאַסע טעלעפאָן-אַבאָנענטען, בעט די פאַרוואַלטונג פון פאַראיין פון די טעלעפאָן-אַבאָנענטען, אַז ביים איינצאָהלען פאַר'ן לעצטען חודש זאָלען אַלע אַבאָנענטען אויף די צאָהל-קוויטעס צושרייבען פאָלגענדע ווערטער (מיר ברענגען דאָ דעם טעקסט אויף פּויליש):

„Protestuję przeciwko licznikowemu systemowi obliczania rozmów i jakimkolwiekbądź podwyżkom opłat abonamentowych. Telefon powinien być udostępniony wszystkim, a przedewszystkiem tani, szybko i sprawnie obsłużony".

. . . . . dnia. . . . . .

אונטערשריפט.

די אויפשריפט דאַרף געמאַכט ווערען אויפ'ן רעכטען אָבשניט פון צאָהל-קורט.

די פאַרשטעהער פון פאַראיין פון די טעלעפאָן-אַבאָנענטען זענען געווען אין בעלוועדער און אין פּאַלאַץ פון מיניסטאַרען-פּרעזידיום, וואו זיי האָבען איבערגעלאָזט מעמאָריאַלען פאַר דעם פּרעמיער-מיניסטער מאַרשאַלעק פּילסודסקי און פאַר'ן וויצע-פּרעמיער באַרטעל. אין די מעמאָריאַלען ווערט אָנגעוויזען אויף די שעדליכע פאָלגען פון איינפיהרען די טעלעפאָן-ליטשניקעס און עס ווערט געפאָדערט, אַז מען זאָל די גזרה אָבשאַפען.

דערנאָך האָט די דעלעגאַציע דערלאַנגט דעם זעלבען מעמאָריאַל דעם ביים מאַרשאַלעק ראַטאַי, בעטענדיג איהם, אַז ער זאָל פון זיין זייט מיטווירקען, דאָס די טעלעפאָן-ליטשניקעס זאָלען נישט איינגעפיהרט ווערען.

דער סיים-מאַרשאַלעק האָט זיך בעצויגען גינסטיג צו דער איניציאַטיווע פון פאַראיין פון די טעלעפאָן-אַבאָנענטען. ער האָט אָבער אָנגעוויזען, אַז זיין אַמט אַלס סיים מאַרשאַלעק גיט איהם נישט קיין מעגליכקייט פאָרמעל צו בעאיינפלוסען די פראַגע.

וויצע-פּרעמיער באַרטעל וועט אויפנעהמען די דעלעגאַציע פון פאַראיין פון די טעלעפאָן-אַבאָנענטען ערשט דינסטאַג.

ווען דער זשיראַנט איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר אַ זשירא אין בלאַנקאָ.

לויט'ן נייעם וועקסעל-אוסטאַוו, וועלכער איז אַריין אין קראַפט דעם 1 טען יאַנואַר 1925, איז דער זשיראַנט פאַראַנטוואָרטליך סאָלידאַריש פאַר אַ וועקסעל אַפילו דאַן, ווען די זשיראָ איז אין בלאַנקאָ.

לויט'ן האַנדעלס-קאָדעקס, געמליך די אַרטיקלען 187 און 138, איז אַ זשיראַנט פאַראַנטוואָרטליך סאָלידאַריש נאָר אין פאַל, אויב די זשיראָ איז ווי געהעריג אויסגעפיהלט געוואָרען. אין געגענפאַל, ד. ה. אויב די זשיראָ ווערט געגעבען אין בלאַנקאָ, ווערט זי בעטראַכט נישט אַלס זשיראָ, וועלכע לעגט אַרויף אויפ'ן זשיראַנט אַ סאָלידארישע פאַראַנטוואָרטליכקייט, נאָר העכסטענס בלויז אַלס צעסיע. די לעצטע בעדייט לויט'ן אַרט. 1693 פון פּוילישען ציוויל-קאָדעקס, אַז אין מאָמענט, ווען די סומע איז אָפּגעטרעטען געוואָרען, האָט דער חוב פאַקטיש עקזיסטירט און דערפאַר טראָגט די פּערזאָן, וועלכע האָט דעם וועקסעל צעדירט, אַ פאַראַנטוואָרטליכקייט.

אַזוי אַרום עקזיסטירט אַ וויכטיגער אונטערשיד צווישען אַ זשיראָ אין בלאַנקאָ לויט'ן האַנדעלס-קאָדעקס און נייעם וועקסעל-רעכט.

עס איז דעריבער ענטשטאַנען די פראַגע: צי איז גילטיג אַ זשיראָ אין בלאַנקאָ, אויף אַ וועקסעל, וועלכער איז אויסגעשטעלט געוואָרען פאַר'ן יאָהר 1925?

די דאָזיגע פראַגע האָט יעצט בעטראַכט דאָס העכסטע געריכט.

די פירמע טילקאָ האָט אָנגעקלאָגט די פירמעס גאָלדבערג און וואָקסעל, פון וועלכע זי האָט זיך געמאָהנט אַ געוויסע סומע פון וועקסלען, וועלכע זענען אויסגעשטעלט געוואָרען דורך גאָלדבערג'ן אין 1924-טען יאָהר און דאַן אין בלאַנקאָ זשירירט געוואָרען דורך דער פירמע וואָקסעל. סיי די ערשטע סיי די צווייטע געריכטס-אינסטאַנץ האָט טילקאָ'ן צוגעפסק'ענט סאָלידאַריש פון גאָלדבערג'ן און וואָקסעל'ן די גאַנצע געפאָדערטע סומע.

געגען דעם דאָזיגען אורטייל האָט די פירמע וואָקסעל אַריינגעטראָגען אַ קאַסאַציע, אין וועלכער זי האָט אָנגעוויזען, אַז דער נייער וועקסעל-געזעץ איז אַריין אין קראַפט ערשט דעם צעהנטען יאַנואַר 1925, אַז לויט'ן האַנדעלס-קאָדעקס פאַרפליכטעט אַ זשיראָ אין בלאַנקאָ נישט צו סאָלידארישער פאַראַנטוואָרטליכקייט און טראָגט דעם כאַראַקטער בלויז פון אַ צעסיע, ד. ה. פון אַ גאַראַנטיע, אַז אין מאָמענט, ווען דער וועקסעל איז איבערגעגעבען געוואָרען, האָט דער חוב פאַקטיש עקזיסטירט, און דעריבער געפאָדערט, אַז דער אורטייל זאָל קאַסירט ווערען.

דאָס העכסטע געריכט האָט אָנערקענט די קאַסאַציאָנס-קלאַגע אַלס בעגרינדעט און דעם פריהערדיגען אורטייל מבטל געמאַכט.

דער דאָזיגער אורטייל פון העכסטען געריכט האָט אַ גרויסע בעדייטונג פאַר אַ גרויסען טייל זשיראַנטען. ווערעכטע זשירעס אין בלאַנקאָ זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען פאַר'ן ערשטען יאַנואַר 1925 ד. ה. איידער דער נייער וועקסעל-אוסטאַוו איז אַריין אין קראַפט.

אויס דיקטאַטור אין שפּאַניען.

מאַדריט, 4 (ספּ. טעל.) דער שפּאַנישער דיקטאַטאָר פּרימאָ-דע-ריווערא האָט בעשלאָסען אַ סוף צו מאַכען מיט'ן אופן פון דיקטאַטור און צוזאַמענצורופען די נאַציאָנאַל פאַרזאַמלונג. די דאָזיגע ידיעה האָט געמאַכט אין לאַנד אַ גרויסען רושם.

נאַטאַן שטרויס

געפעהרליך קראַנק.

ניו-יאָרק, 4 (טעלעגראַפיש דורך יט"אַ) דער בעקאַנטער פילאַנטראָפּ נאַטאַן שטרויס, וועלכער האָט מיט אייניגע טעג צוריק בעקומען אַן אַטאַק פון אַפּענדיציט (שלעפּע קישקע), איז היינט אָפּגעפיהרט געוואָרען אין אַ סאַנאַטאָריע. די דאָקטוירים בעמיהען זיך אויסצומיידען אַן אָפּעראַציע. אויב אָבער די לאַגע פון קראַנקען וועט זיך פאַרערגערן, וועט מען מאַכען אַן אָפּעראַציע.

אַראַבישע דעלעגאַציע ביים קאָלאָנעל סיימס.

ירושלים, 4 (טעלעגראַפיש דורך י.ט.א.) אַן אַראַבישע דעלעגאַציע האָט בעזוכט דעם שטעל-פאַרטרעטער פון לאָרד פּלומער, קאָלאָנעל סיימס און איהם איבערגעגעבען אַ מעמאָריאַל וועגען אָנערקענען בירגער-רעכט פאַר די אַראַבער, וועלכע האָבען עמיגרירט פון ארץ ישראל און האָבען איצט נישט די מעגליכקייט צוריקצוקומען אין לאַנד.

דאָס רעכט פון סיים

זיך אליין פונאנדערצולאזען

ס'איז שוין בעשטימט, אַז נאָך אין חודש יוני וועט צוזאַמענגערופען ווע־רען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים. ס'איז שוין אַפילו פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון די ריין־פּוילישע סיים קלובען וועגען די אַרבייטען אויף די קומענדיגע סיים־סעסיע. אויף דער בע־ראַטונג איז בעשלאָסען געוואָרען צוריק אַריינצופיהרען אין דער קאָנסטיטוציע דעם פונקט וועגען דעם, אַז דער סיים זאָל זיך קענען אַליין פונאַנדערלאָזען. דער דאָזיגער פונקט איז שוין אין דער קאָנסטיטוציע געוועןן, אָבער נאָך דער מאַי־רעוואָלוציע איז דער דאָזיגער פונקט בעענדערט געוואָרען אין דעם זין, אַז דאָס רעכט פונאַנדערצולאָזען דעם סיים האָט נאָר דער מלוכה־פּרעזידענט.

ס'זעגען ערשט אַ דורך עטליכע חדשים און דער סיים האָט שוין דערפיהלט די לאַסט, וואָס ליגט אויף איהם דורך דעם, וואָס ער קען זיך נישט פונאַנדער־לאָזען און אַ צייט ווען עס לוינט פאַר די סיים ריכטונגען, נאָר ווען עס איז בעוואונשען פאַר דער רעגירונג, דע־ריבער איז איצט ווידער אויפגעהויבען די פראַגע צו ענדערען די קאָנסטיטוצ־יע אין דעם זין, אַז דער סיים זאָל זיך קענען אַליין פונאַנדערלאָזען.

מילא פאַר דעם איצטיגען סיים וועט אַשר אַזאַ ענדערונג אין דער קאָנסטי־טוציע זיין לטובה. דער איצטיגער סיים איז נישט מעהר אַרבייטספעהיג, אַ חוץ דעם האָט דער וואַהל־פיבער שוין אַרומ־געכאַפּט אַלץ און אַלעמען, אַזוי, אַז ס'איז נישטאָ קיין אַנדער אויסוועג ווי אָפּצופרישען די כּוחות און אַריינברענ־גען אַ פרישען שטראָם אין פּאָליטישען לעבען פון לאַנד. אָבער, צי וועט די ענדערונג אין דער קאָנסטיטוציע בכלל זיין לטובה, איז אַ פראַגע. מ'קאָן זיך פאָרשטעלען, אַז אויב אַזאַ פונקט וועט געבען די מעגליכקייט יעדען אויגענ־בליק פונאַנדערלאָזען דעם סיים, וועט די אַרבייט זיין אַ נערוועזישע און אומ רוהיגע למשל אַ פּאַרטיי, וואָס וועט ביי די נאָהענטסטע וואַהלען האָבען פער־לוירען, וועט זיך בעמיהען אין אַ מאָ־מענט, ווען ס'וועט פאַר איהר זיין גינ־סטיג פּלוצלונג שטעלען אַ פאָרשלאָג וועגען פונאַנדערלאָזען דעם סיים, אָדער זאָלען מיר אָננעהמען, אַז עטליכע קלע־נערע פּאַרטייען וועלען נאָך פריהער־אויס שליסען אַ בלאָק צו די קומענדיגע וואַהלען און וועלען אין מיטען פון דער בעסטער סיים אַרבייט וועלען זיי אַדורכ־פיהרען אַ פאָרשלאָג וועגען פונאַנדער־לאָזען דעם סיים און בעשטימען נייע וואַהלען.

אונזערע סיים־גרופען רעכנען זיך אָבער דערווייל נישט דערמיט. די אָפּאָ־זיציאָנעלע גרופען ווילען קודם־כל בע־זייטיגען די רעגירונג פון דער איינצי־גער מעגליכקייט פונאַנדערצולאָזען דעם איצטיגען סיים. עס ווערט געטון דער־פאַר נישט צו דערלאָזען צו פאַרלענ־גערען דאָס לעבען פון איצטיגען סיים ביז דער צייט, ווען די רעגירונגס־פּאַרטיי וועט זיין צו שטאַרק און זי וועט זיין אַן ערנסטער קאָנקורענט פאַר די איצט עקזיסטירענדע פּאַרטייען.

אי, וואָס וועט זיין שפּעטער? וועט מען ווידער ענדערען די קאָנסטיטוציע אין אַזאַ זין, אַז ס'זאָל זיין גינסטיג פאַר די סיים־גרופּען.

אַזאַ מין וואַרפען זיך מיט דער קאָנ־סטיטוציע איז אָבער נישט ערנסט און נישט פּאָליטיש אין אָרדנונג.

אונזער סיים איז אָבער שוין לאַנג נישט ערנסט און פּאָליטיש נישט אין אָרדנונג.

ק. ר.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען, מאָגען, פאַר לונגען־און הארץ־קראַנקהייטען, בעשטראַלונגען אין קינסטליכע בערג־זון.
נעמט אָן פון 3—4 נאָכמיטאָג און פון 4—5 דער לעטשנוּצע „האָנקאַ".

ל. בערמאַן.

רות.

נישט אַזוי איז רות געווען
ווי די היינטיגע מאָמזעלען,
האָט זיך נישט אַזוי געחנ'דעלט
נישט אַזוי געוואָלט געפעלען...

אין דעם פעלד געקליבען זאַנגען
זיך געזעצט אויף דר'ערד אנידער
און די פיסלאַך נישט בעוויזען
און די שעהן־געטאָקטע גלידער...

אַז געווען איז זי אַ שעהנע
איז קיין צווייפעל נישט פאַראַנען
איך גראַף קאַלי, זעה זי בולט
ווי איך וואָלט דערביי געשטאַנען...

* * *

שוואַרצע אויגען, שוואַרצע לאָקען
און דאָס פּנים אָפּגעברענט
רות, מיין הארציגע, מיין ליבע
כ'האָב פון וויטען דיך דערקענט.

טראָגסט דעם מזרח אין דיין הארצען
און דיין בלוט איז זודיג, הייס
קענסטו אָבער נישט פערפיהרען
ס'איז דיין צניעות - זעהר גרויס

בועז קוקט דיר נאָך פון וויטען
בועז קושט פון דיר די טריט
און עס טיאַכקעט אין זיין האַרצען
און ער זינגט פאַר דיר אַ ליד.

די פאַרשטעהענדע סעסיע פון פעלקער־בונד אין גענף

דעם חודש וועט זיך אָנהויבען די גע־וועהנליכע סעסיע פון פעלקערליגע־ראַט די סעסיע וועט פאָרגעקומען ביי נערוועזער שטימונג צוליב דעם געענדערטען פאַליטיק פון לאָנדאָן צו די סאָוויעטען.

די יוני־סעסיע פון ראַט וועט האָבען אַ וויכטיגע בעדייטונג צוליב דעם, וואָס אין דערזעלבער צייט וועט אין גענף פאָרקומען די קאָנפערענץ פון אַמעריקאַ ענגלאַנד און פראַנקרייך וועגען די בע־וואָפנונגען אויפ'ן ים. די אַמעריקאַנישע דעלעגאַציען וועלען האָבען די מעגליכ־קייט דאָס ערשטע מאָל זיך צו בעגעגענען מיט די פאָרשטעהער פון די מלוכות, וועלכע געהערען צום ראַט און דער פעלקער־ליגע, וואָס דאָס איז זעהר וויכטיג לגבי די איצטיגע פּאָליטישע געשעהענישען אין מאָסקווא און כינאַ.

אַזוי ווי שטענדיג וועלען נישט אַלע פראַגען ערלעדיגט ווערען ביים גרינעם טיש פון אָפיציעלע אונטערהאַנדלונגען נאָר אין די קולואַרען צווישען די בע־זונדערע מלוכות. דער פּראָטאָקאָל פון די עפענטליכע זיצונגען רעגיסטרירען אייגענטליך נאָר די רעזולטאַטען פון די הינטער־קוליסען־געשפּרעכען

פּוילען איז נישט גאָר פּעראינטערע־סירט אין די הינטערקוליסען־אַרבייט פון דער איצטיגער ראַט־סעסיע, נאָר אויך מיט 2 פון די פונקטען, וועלכער דער דייטשער אויסערן־מיניסטער שטרע־זעמאַן — דער פאָרזיצענדער פון דער איצטיגער סעסיע, האָט שוין געשטעלט אויף דער טאָג־אָרדנונג. דאָס זענען די פראַגע פון קלייפּעדאַ אין די אָנקלאַגע פון די דייטשען וועגען דער מינדער־הייטס פראַגע אין אויבערשלעזיען, כדי די דערמאָהנטע פראַגען זאָלען גינסטיג געלעזט ווערען פאַר פּוילען מאָהרט צו דער יוני־סעסיע קיין גענף דער אויסערן מיניסטער זאַלעסקי אַליין. זיין אַנווע־זענהייט אין גענף איז אויך זעהר נויטיג צוליב די האַלב אָפיציעלע געשפּרע־כען, וואָס וועלען דאָרט געפיהרט ווע־רען וועגען דעם איבעררייסען די בע־ציהונגען צווישען ענגלאַנד און רוסלאַנד און וועגען דער עווענטועלער ווייטער־דיגער אַקציע אין דערזעלבער ריכטונג מצד אַנדערע מלוכות. די דאָזיגע פראַ־גע איז אַ לעבענס־פראַגע פאַר די מלו־כות, וועלכע דאַרפען זיך אַנגאַזשירען אין דער בשותּפותדיגער אַקציע געגען די סאָוויעטען.

אין גענף וועט אויך מוזען קלאָהר ווערען די שטעלונג פון דייטשלאַנד צו די סאָוויעטען, ווייל אָהן דעם איז פאַר ענגלאַנד כמעט אונמעגליך צו אָרגאַני־זירען אַ ווירקזאַמען עקאָנאָמישען אָדער פּאָליטישען אָנגריף אויף רוסלאַנד. די פאָרבאַסמענס צו דעם זענען שוין פער־האַן, מ'גיט שוין דייטשלאַנד אָנצוהערען ווי אַזוי זי דאַרף זיך פיהרען אין גענף ווייל אויב נישט וועלען צוריקגעצויגען ווערען אַלע קרעדיטען פון ענגלאַנד פאַר דייטשלאַנד.

צי דייטשלאַנד וועט פאָלגען — איז אַנ'אַנדער פראַגע, יעדענפאַלס וועט די יוני־סעסיע אין גענף בעשליסען דעם גורל פון דער איצטיגער ענגלישער פּאָ־ליטיק און אפשר אויך פון דער איצטי־גער ענגלישער רעגירונג. וו. ה־ר.

לכבוד שבועות

קויפט אלע איין
זייער קאָסמעטיק ווי: זייף, פודער, קרעמען און בלומען־וואַסערן צו קאָנקורענץ פּרייזען, נאָר אין דער בעוו. פּאַרפומעריע פון
י. דרוקער
זאַוואַדזקאַ 11

די הפקרות אין לאָדזער ייד. טעאַטער

צו איינער פון די פיינ'סטע ענינים פון יידישען קולטורעלען לעבען, געהערט דאָס יידישע טעאַטער.

פון יידישען טעאַטער־ווינקעל, שמעקט אַרויס אַ מורא'דיגער דלות און עס שוידערט מיט שרעקליכער אומקייט.

שוין אָנגערערט דערפון, וואָס קיי־נסטענדיג יודיש־טעאַטער, קיין איינגע־זעסענע טרופּע, שטעהט איצט נישט אין לאָדז. דאָס גאַנצע שפּיל אין ייד'ש טעאַטער, טראָגט אַ צופעליגען כאַראַק־טער.

אָט פאָלט אַריין אַ טרופּע, וואַרפט אַריין איינציגע פאָרשטעלונגען און ווערט פערשוואונדען. דויערט אַביסעל, לויפט אונטער אַנ'אַנדערע טרופּע פון ערגעץ־וואו, דערלאַנגט איינציגע פאָרשטעלונגען און — שוין ווידער נישטאָ

נעה, האָב טענות צו זיי, שטעל פאָדערונגען צו אַזאַ טרופּע, וואָס איי־דער מען קוקט זיך אום, איז נישטאָ מיט וועמען צו ריידען.

קיינער זאָגט אין יידישען טעאַטער די אונגעהויערע אומפעראַנטוואָרטליכ־קייט.

מען איז אונגעגאַנגען נישט אויבער־קלויבעריש, אויף קיין שום געביט, נישט אויף דעקאָראַציע, נישט אויף דער קאָסטיומירונג, נישט אויף קיין גרים נישט אויף דער בעוועגונג, נישט או פ'ן לשון, מיט איין וואָרט: אויף גאָרנישט.

ווער עס וויל, ווען עס פערגלוסט זיך, קאָן זיך אַרויפּכאַפּען אויף די יודישע טעאַטער־ברעטער; מען דאַרף זיך נאָר איינשמירען ט'פּנים מיט צבע, מען דאַרף זיך יאָר אָבשטעל איבערטון און — מען קאָן שוין שפּילען יודיש טעאַטער.

ווי אַזוי צו רעדען, ווי אַזוי צו שטעהן; ווען צו לאַכען, ווען צו ווייי־נען; אָדער ווי אַזוי צו לאַכע און ווי אַזוי צו וויינען — דאָס איז נישט קיין אונטערשייד.

ס'איז רעכט, אַז דער פערליבטער זאָל אויסרופען צו זיין געליבטע:

— דיי ביזט תּמליש־שעהן!

און פּאַקטיש זאָל זי זיין אַ העסליכע מיאוסקייט.

— אַך, וואָסערע רייצענדע פיס די האָסט! — שרייט אויס פּאַטעטיש דער פערליבטער און ווען מען כאַפּט אַ בליק אויף די „רייצענדע" פיס, דער־בליקט מען אַ פּאָר גראָבע רגליים.

און גלאָט דרעהען זיך אַרום אויף דער בינהנע פערשוינען, וועלכע גרייל־צען מיט זייער לשון. עפּיס רעדען זיי, עפּיס שרייען זיי, אָן בעשטימטען אויסדרוק, אָהן וועלכע עס איז כוונה אָבי אַרויסגעקייקעלט די פראַזע פון מויל און — דער פאַרהאַנג פאַלט.

אין לאָדזער יודישען טעאַטער מושל'ט דאָס סיסטעם פון הפקר פּיעטרישקע. מען שפּעקולירט אויף דער ליבע פון עולם צום יודישען טעאַטער, מען ווייסט, אַז וואָס, און ווי אַזוי, מען זאָל נישט דערלאַנגען דאָס „שפּיל", וועט דער עולם קומען.

דאָס יודישע טעאַטער איז איינגע־באַקען אין די יודישע מאַסען, עס איז אַ לעבענס נויטווענדיגקייט פאַר די ברייטסטע שיכטען און פערשידענע קרייזען.

מעג עס זיין שלעכט, גאָר־שלעכט יודיש־טעאַטער— עולם קומט.

דערויף שפּעקולירט מען און מען זינגט, וואָס ווייטער, אַלץ טיפער אין געשמאַקלאָזיגקייט און אין ביליגען באַ־נאַליטעט.

איך האָב איצט נישט בדעה צו בע־ריהרען די רעפּערטואַר־פראַגע, הגם דאָס איז אויך אַנ'אָנגעוועהטאָגטע און קאָמ־פּליצירטע פראַגע. איך בעגנוג זיך איצט מיט רעדען נאָר וועגען שפּילען גופא.

מען שפּילט דעם רעפּערטואַר, וואָס עס לאָזט זיך, וואָס עס קומט אונטער דער האַנד. וואָס וועט, וואָס ווי מען מיינט, ציהען „זאַמלען", אָבער, דאָס שפּי־לען גופא, איז דאָך סקאַנדאַליעז!!

עס טוט מיר אַנ'אמת וועה דאָס האַרץ, ווען מען זעהט, ווי אין אָט דעם געמויזעלץ פאַלען אויך אַריין טאַלאַנטירטע אַרטיסטען וועל־כע טאַנצען מיט, אויף דער אום געלומטער יודישער טעאַטער־תּהוגה.

גראָד גאַסטראָלירט איצט א. פּאָליאַ־קאָוו אין היגען יודישען טעאַטער.

פון דאָזיגען אַרטיסט שפּראָדעלט דאָך מיט געזונדען פאָלקס־הומאָר, ביי איהם ווערט דאָך קיין איינציג וואָרט נישט בענוצט, אָהן פאַסענדען אויס־דרוק און אָהן טרעפליכען טאָן; ער פרעפט דאָך שטענדיג, מיט זיין וואָרט־אויסדרוק, און ריכטיגען פּינטעל.

קאָן מען זיך דען פאָרשטעלען אַ יודיש קינסטלעריש פאָלקס־טעאַטער, אָהן אַזאַ פּאָליאַקאָוו'ן?

און דאָך — דאָך טאַפּט ער מיט דאָס טרויעריגע שפּיל.

איך האָב פּאָליאַקאָוו'ן די טעג געזעהן אין דער קאָמעדיע: „דער רבי, די רביצין און דער שמש אין דערמיט".

דאָס שטיק איז נישט קיין שלעכט צוגעטראַכטע ספּור המעשה נאָר, דאָס, וואָס פּאָליאַקאָוו בעוויזט אין דער דאָזיגער קאָמעדיע, איז דאָך ווייט נישט קיין קלייניגקייט. פון אָנהויב ביז'ן סוף, האַלט ער דעם עולם אין אַ אונאויפהערליך לאַכען, לאַכען ביז טרערען. פון יעדען קעהר, פון יעדען ווענד, פון יעדע בעוועגונג, פון יעדע מינע, שפּראַצט מיט קאָמיזם און דאָס אַלץ אַזוי פּשוט, אַזוי קינסטלעריש פּשוט.

אַ פאַסיגען פּאַרטנער האָט פּאָליאַקאָוו געהאַט אין דעם טאַלאַנטירטען דאַבזינאָוויטש אויך אַנ'אָנאַרכיסט מיט איינגעבאַרטיגע פעהיגקייט, וועלכער וואָלט געקאָנט זעהר פיל בעוויזען ביי אַנ'ערנסטער אַרבייט.

וואָס קומט אָבער אַרויס, אַז אַרום הערשט פּוסטקייט און ביליגע טאַלאַנט־לאָזיגקייט.

צי וועט מאָל נישט נעהמען קיין סוף צו דער הפקרות אין לאָדזער יודי־שען טעאַטער. טעאַטער־מענש.

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט־און ווענערישע קראַנקהייטען.
נעמט אָן פון 8—9.30, 12—2 און 7—8 אָוו.

דער „מאנארכיסטישער" סאציאליסט און דער „סאציאליסטישער" מאנארך.

(א בריף פון בריסעל).

שוועך איז געווען דער נסיון פאר דער קליינער בעלגיען. די הערשער האבען זייערע פאזיציעס פערלוירען, אבער דער בעל-יורש האט נאך גע-שוועבט צווישען הימעל און ערד. א ביטערער עקספערימענט פאר דער קליי-נער מלוכה'לע!

די תשעה-ירחי-לידה זענען אבער פערלאפען און דאס קינד — א האלב-יעזואיטיש - שווארצער, א האלב-מארק-סיסטיש-רויטער איז מיט מזל געבוירען געוואָרען.

שווער איז געווען זיין געבורט, אויך נישט לייכטער — זיין עקזיסטענץ-לעבען קיין אנדער אויסוועג איז נישט געווען און דאס לאנד איז איבערגעגעבען גע-וואָרען אין דער ממשלה פון דעם קלע-ריקאליש, סאציאליסטישען מיניסטערען-קאבינעט. אויפ'ן פאליטישען האריזאנט האט זיך באוויזען א גייע בריה: כינע. זי איז אויך געוואָרען א מעניני-דיומא'-דיגע פראבלעם אין בעלגישען מלוכה-לעבען. די מיניסטארען פון די צוויי עקסטרעמע פאליטיקען האבען זיך פער-זאמעלט, געמאכט א נ'אסיפה רבה, אויף וועלכער דער ענין פון דער געלער רא-סע האט געדארפט פון בעלגישען שטאנד-פונקט איינמאל פאר אלעמאל געלייזט ווערען. יעדער מיניסטער האט געוויזען זיין כח... הדיבור. רעדעס האבען גע-האגעלט, א שרעק! יעדערער האט פער-טיידיגט זיין שטאנדפונקט און האט קוצו-של-יוד נישט געוואלט אפטרעטען פון די פארשריפטען פון זיין פארטייאישער פראגראם. קיינער האט אויף א חוט-השרה נישט געוואלט נאכגעבען דעם קעגנער. די גייסטיגע פיל - צאה-ליגע רעדעס פון ביידע קאמפעטענדיגע צדדים האבען קיין שום ממשות'דיגעס איג'ם וכח נישט אריינגעטראגען. די אטמאספערע איז געוואָרען זעהר אנגע-שטרענגט, עלעקטריזירט; דער מלאך-המות האט שוין געלויערט אויפ'ן לע-בען פון אקארשט געבוירענם נפש'ל.

זעהענדיג, אז די דעבאטע קריכט אראפ פון דרך הישר און נעהמט אן גישט קיין געוועהנליכע פארמען, האט זיך דער וועטעראן פון דער ארבייטער-בעוועגונג אין בעלגיען, דער סאציא-ליסטישער אויסערן מיניסטער וואנדער-וועלדע אויפגעהויבען פון זיין מיניס-טארען-קרעסלע, ארויסגעצויגען א פא-פיר פון זיין מיניסטארען פארטפעל און בקול רם זיך געווענדעט צו זיינע קא-לעגען: „דא האט איהר א דאקומענט פון א חשבון, פערמאגענטען מלוכה-פערזאן, מיט די מיינונגען פון וועלכען אויך איהר, אפאזיציאנערען, ווער און מוזט זיך רעכענען". ער האט געגומען פערעפענטליכען דעם דאקומענט, אין וועלכען עס איז געווען ארויסגעזאגט די מיינונג, אז בעלגיען טאר זיך נישט אריינלאזען אין דעם ריזיקאלישען מלחמה-שפיל, מוז מאדערניזירען איהר פאליטיק, אויף א פעציפישען אופן רע-גולירען איהרע סכסוכים מיט די כינע-זער, און בשום אופן נישט אנטייל נעה-מען אין דער ענגלישער איגטערווענץ. — די קאטוילישע מיניסטארען ווערען אויפגערעגט, זענען נישט מסכים מיט'ן מאן און איגהאלט פון די ארויסגעזאג-טע מיינונגען, און לאזען וואנדערוועל-דען נישט ענדיגען די לעצטע פאר שורות. איינער פון רעכטען לאגער הויבט זיך אויף און ווענדעט זיך צום סאציאליסטישען אויסערן - מיניסטער: איהר וואלט געטון פיל קליגער און בע-סער, ווען איהר וואלט דעם דאזיגען דאקומענט, אנשטאט איהם דא צו לייע-נען, איבערגעגעבען דעם רעדאקטאר פון אייער „לא פעפל" (סאציאליסטישער אפיצאו), דאס וואלט געווען א גוטער מאמר פאר אייער סאציאליסטישער פרעסע, אבער האט לחלוטין קיין ארט נישט אויף דער איצטיגער זיצונג. —

דער אויסערן-מיניסטער האט דאן ארויפ-שארט די שפאקולען אויפ'ן נאז און מיט א שמייכעלע אויף די ליפען אויס-געלייענט די לעצטע נאכגעבליבענע שורה: גע חתמ'עט — אלבער רוא דע בעלש, ד. ה. אלבערט דער קעניג פון בעלגיען, און א מיניסטארען קריזיס איז אויסגעמיידט געוואָרען!

אין אנטווערפען איז ששון ושמחה! יודען, קריסטען, אלע פון קליין ביז גרויס שפאנען, לויפען צו דער ריכטונג פון פארט. מען האט פערגעסען די טאג-טעגליכע דאגות, די בריליאנטען און דיאמאנטען, מקחים אינטערעסירען מעהר קיינעם נישט, די וואכעדיגקייט איז פון אלעמענס פנים'ער פערשוואונ-דען געוואָרען, אלע זענען בעהערשט פון איין בעגער: זעהן ווי די בעלגישע טראָהנפאלגערן — שוועדישע פרינצע-סען אסטריד קומט אן מיט איהר סוויטע פון שטאקהאלם, ווי דער מאן איהרער, דער בעלגישער קרוינפרינץ לעאָ-פאלד וועט איהר מקבל פנים זיין. דער שטראם מענשען האלט אין איין וואַק-סען, אלע ארומיגע גאסען און געסלעך זענען שוין פערפלייצט פונ'ם המון. פלוצים א רויך אויפ'ן האריזאנט: א סימן, אז די געסט דערנעהנטערען זיך שוין צום קעניגליכען ברעג. קוימענס, פלאגען און דער גאנצער רעליעף וויגט זיך שוין איבער די כוואליעס פון די בעלגישע וואסערען. דער ענ-טוזיאזם האלט אין איין וואקסען. א ים שוועדישע און בעלגישע פאָנעס פלאַ-טערן איבער די קעפ פון דער לעבע-דיגער מאסע. עטליכע רירענדע מא-מענטן, און שיף סאפט שוין אן דעם אנטווערפענער ברעג. אויפ'ן טרע-פעל באווייזען זיך דאס יונגע פאר פאלק: דער בעלגישער קרוינפרינץ לעא-פאלד און די שוועדישע פרינצעסין אסטריד. א הילכיגער קוש רייסט זיך דורך דורך דער לופט און ווערט בע-גלייט מיט א הארציגען הורא געשריי פון דער פיל-צאהליגער מענשען מאסע. דער עולם לאזט זיך אבער נישט בא-טען, אלע שארען זיך פאראויס, ווילען דוקא שטעהן אין די ד' אמות פון דער קומענדיגער יורשת פונ'ם בעלגישען טראהן. יעדערער וויל זיך בעזונדערס איבערצייגען אין דער גליקלעכקייט, אדער קרומקייט פונ'ם שידוך. די התלהבות פון עולם דערגרייכט איהרע העכסטע פארמען. דער גאנצער המון האט זיך ווי איין מענש א ווארף געטון אין דער ריכטונג פון דער יונגער פאר. די פא-ליציאישע מיטלען זענען נישט געווען בכח אייגצוהאלטען דעם ציווילזירטען מענשען-מבול. דער קעניג אלבערט האט בכבודו בעצמו מיט די עלענבויגנס זיך געמוזט דורכשלאגען זיך א וועג. א דאנק זיין פיזישער קראפט, (נישט אומזיסט האט איהם דאס פאלק בעקרוינט מיט'ן נאמען „רוא סאלדא"ד. ה. „דער קעניג סאלדאט") איז איהם געלונגען זיך דורכצורייסען דורכן מענשען שטראם דערפאר איז אבער די פרינצעסין מאריא ושאזיי איינגעצונגען דורכ'ן עולם און א זייט אפגעשטויסען געוואָרען און האט נישט פאר געקענט ווארפען א בליק צום בעל-שמחה — איהר עלטערן ברו-דער, גאר איז כמעט נישט צוקוועטש געוואָרען פונ'ם עולם. די קריוודע איז בזמרקט געוואָרען דורכ'ן סאציאליס-טישען אויסערן מיניסטער וואנדער-וועלדע, וועלכע האט דורך אגב סיגז-רירט אלס עדות צום חתונה אקט פון חתנ'ס צד.

דער געטרייער סאציאליסט האט אן נעגורט זיינע כוחות און מיט'ן גאנצען אימפעט אין ברען זיך א נעהם געטאן צו ראטעווען די פרינצעסין; מיט אלע זיינע כוחות האט ער בעקעמפט נעגען דעם לעבעדיגען מענשען-שטראם און נאך א שטארקען קאמף נעגען דער וויל-דער כוואליע איז איהם געלונגען צו ברענגען די פון המון בע'עולטע פרינ-צעסין אין די רייהען פון דער קעניג-ליכער סוויטע. די צופרידענע פרינצע-סין האט זיך הערליך פארנויגט פאר'ן סאציאליסטישען אויסער'ן מיניסטער, שטארק געדאנקט פאר זיין טרחה און מיט נייגיריגקייט הויך אויסגערופען: „צו וועם איה" אונז — הער מיניסטער — אויך בעשיצען אין דער צייט פון א סאציאליסטישער איבערקערעניש אין בעלגיען?" א הילכ גאר געלעכטער דורכ-געמישט מיט די אויסרופען „זאל לעבען בעלגיען", „זאל לעבען דער קעניג" בעגלייטען די לעצטע ווערטער פון דער פרינצעסין און און שטאט איז ווייטער ששון ושמחה!

י. מולער.

עטליכע ווערטער וועגן קושען

אין צוזאמענהאנג מיט דער „סאַ-וואָך פון גזונט" וועט זיין אינטערע-סאנט צו ברענגען, וואס א אויסלענדי-שע צייטונג שרייבט וועגן קושען זיך. בפרט נאך, אז עס גייט דער זומער, די צייט פון עפידעמיעס.

„פ'ויען אין מיידלעך קושען זיך ביי דער ערשטער בעקאנטשאפט, אפט גישט וויסענדיג, ווערמען זיי קושען און ווער עס קושט זיי.

„אומבעקאנטע דאמען (פון זאגאר מענער) קושען שיינע קינדער, וועלכע זיי טרעפען אין גארטען אדער אין גאס.

„אויף רעליגיעזע פייערליכקייטען. אויף יום טוב ם פון דער יוגענט קושט מען זיך אויך (למשל ביים שפילען אין פאנטען).

„פון שטאנדפונקט פון דער היגיענע איז עס פולשטענדיג אומערלאזלעך.

„דא נישט לאנג איז אין אן ענגלישען זשורנאל בעשריבען א פאל, ווען איינער מיט א קליינער סיפיליס-וואונד אויף דער אונטערשטער ליפ האט ביים שפי-לען זיך אין פאנטען אנגעשטעקט זעקס מיידלעך. ער האט זאגאר נישט געוואוסט, אז ער איז קראנק. ער האט געמיינט, אז דאס איז פשוט א פריהשטיג.

„די פראנצויזישע צייטונגען ברענגען אזא פאל:

„א מוטער א קראנקע אויף טובער-קולאז, האט זיך בעהיילט אין סאנא-טאריע. זונטאג פלעגען קומען צו איהר די קינדער, זי פלעגט זיי לאנג קושען און האט זיי אנגעשטעקט.

„דער לעצטער פאל כאראקטעריזירט אויך די גרויסע אומוויסענהייט פון דער מוטער.

ר'כעיט זיך דאך פון מעדיציניש'ן שטאנדפונקט דער מענשליכער מויל אלס די צום מערסטען פערשמוצי-טער ארט פון אונזער ארגאניזם. דאס איז א שטענדיג אפענער טויער, דורך וועלכען עס געהט אריין די אנשטעקונג אין מענשליכען קערפער. דאס איז א שטענדיגע קאלאניע פון אהן א שיער מיקראבען און באצילען.

דא נישט לאנג האט אויף דער סע-מע דער רוסישער כירורג פראם. אלעק-סינסקי געהאלטען אין פאריז א אינטע-רעסאנטע רעפעראט.

דורכן מויל ווערען מענשען קראנק אויף מאזלען, שקארלאטין, דיפטעריק, סיפיליס און א הונדערט אנדערע ווי-ניגער שווערע קראנקהייטען. פערשי-דענע הויט-קראנקהייטען, ווי עגזעמע, שריטעמע און אנדערע אויסשיטען דרינ-גען אויך אריין דורכ'ן מויל:

פראפ. אלעקסינסקי האט אין זיין רעפעראט אונטערגעוויזען, אז יעדער כירורג דארף פאר דער אפעראציע לייגען די גרעסטע אכט אויפ'ן מויל פון זיין פא-ציענט. פערפוילטע ציינער קענען זיין א סיבה פון ערנסטע קראנקהייטען נאך דער אפעראציע...

„א צווייטער רוסישער דאקטאר קאס-טריצקי האט מיר געוויזען פאטאגרא-פישע אויפנאהמען פון אונזער מויל און א פחד האט מיך אנגעכאפט, ווען כ'האב דערזעהן די „קאלאניעס" און די קאלאסאלע „בעפעלקערונג", וואס לעבט צווישען אונזערע ציינער, אויף אונזער צונג און אין אונזערע יאסלעס".

דאס שאדט נישט צו געדענקען.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אויערן, נאז, האלז-און לונגען-קראנקהייטען.

קאנסטאנטינאָווסקא 9 טעלעפאן 27-81

שפרעכשטונדען: פון 12 ביז 2 און פון 5 ביז 7. נעמט אויך אן אין לאָמשעניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און ו.ר. פון 2—3

לואי מילער

דער פערשטארבענער יודישער פובליציסט.

אז ער איז געווען א גלענצענדער יודישער פובליציסט, א געבוירענער צייטונגס-שרייבער, האט ביי קיינעם נישט בעקאנט זיין קיין צווייפעל. האט בעהערשט און בעריכערט דאס יודישע ווארט, קיין מאל נישט פערזוכט אויס-צופוצען די פאלקס שפראך מיט פרעמדע פעדערען, שטענדיג גע-רייניגט דאס יודישע ווארט, ארמאגע-נומען דעם שטיל. אהן מליצות און אהן דעם דרעה מיט דעם גראָבען פינ-גער. געשריבען ווי גערעדט: מיט הארץ מיט פערשטאנד, אינטערעסאנט.

לוי מילער איז געווען אין איין פרט א זעלטענער יודישער פובליציסט — האט געהאט יענעם טעמפעראמענט, וועלכער ערלויבט צו רעדען דאס, וואס דער שרייבער מיינט, און נישט דאס, וואס דער לעזער וויל הערען. און האט טייער אבער גאר טייער בעצאהלט פאר דעם דאזיגען מוט. אייגענטליך איז לוי מילער חרוב געוואָרען און זיין גלענ-צענדע זשורנאליסטישע קאריערע האט זיך פערענדיגט אין יענע טעג פון דער מלחמה, ווען אין דער גאנצער יודישער וועלט האט געהערשט איין איינציגע אריענטאציע: רוסלאנד מוז געבראָ-כען ווערען און יודען דארפען זיין צו-פרידען; רוסלאנד איז געווען אונזער פייגינער און מוז היינט בעצאהלען פאר איהר אונטערדריקונג פון יודען.

לוי מיללער האט געהאט זיין אָר-יענטאציע: פון רוסלאנד קאן נאך ווע-רען א פאלק, אבער דייטשלאנד, דער טרעגער פון א אויסקריסטאליזירען און אידעאליזירטען קייזערטום. דייטשלאנד, דער אוניווערסאלער מעקארטיקער פון אמת'ען „וויסענשאפטליכען" אנטיסע מיטיזם און דער פערשפרייטער פון אנטיסעמיטיזם אין דער גאנצער וועלט, דייטשלאנד איז דער שונא פון גייער דעמאקראטיע און פון יודענטום. דייטש-לאנד'ס אדלער מוז מען אראפנעהמען דעם קאפ.

לוי מילער איז געשטאנען אין ניו-יארק אייגער אליין געגען דעם ברייטען יודישען עולם, פאר וועלכען עס איז געווען גאנץ גלייך, ווער וועט פערניכטען דאס צאריסטישע רוסלאנד. זאל עס זיין דייטשלאנד; אויב קיין אנדער געפינט זיך נישט, וועט אין דייטשלאנד גוט זיין. לוי מיללער האט געוואלט געהען מיט זיינע אייגענע וועגען. א הונדערט-פראצענטיגער אנהעני-גער פון דער אנטאנטע. ער איז געבלי-בען אליין אינגער אליין. ער האט זיך נישט געוואלט בויגען, נישט געוואלט נאכגעבען. דאס, אין וואס ער האט געגלויבט נאר דאס האט ער געוואלט זאגען. איז דער עולם אוועק פון איהם. און די מייסט געלע-זענע צייטונג „וואהרהייט" איז געוואָ-רען מיט אמאל אויס צייטונג...

נאך דעם איז שוין מיללער קיין מאל נישט געקומען צו זיך. פובליקום, עולם, מאסע, המון, די גאס — האבען זיך אפ-געקעהרט. מיינונגס-פרייהייט, דעמא-קראטיע, עהרליכקייט, געוויסען, אויפ-ריכטיגקייט — אלץ איז זעהר שעהן אבער נישט דעמאלט, ווען דאס איז געגען זייערע סענטימענטען.

די לעצטע פאר חדשים האט לוי מיללער ווידער גענומען שרייבען. שארף, קלוג, שעהן, געדאנקען-רייך, געוויזען א האפנונג, אז דער גוטער יודישער זשורנאליסט וועט ווידער אנהויבען שפילען א ראלע אין דער יודישער פרעסע. אמעריקאנער יודענ-טום דארף זעהר האבען א גוטע פרעסע און גוטע זשורנאליסטען. מיט דעם לעצטען מין איז מען דארט נישט זעהר רייך. לוי מילער איז געווען איינער פון די בעסטע. זיין טויט איז א גרויסער פערלוסט פאר דער גאנצער יידישער פרעסע אין גע-זעלשאפטליכקייט, פאר דער אמעריקאנער גאנץ בעזונדער

מ. פ. פ.

די מאסקווער ארטיסטן פון „הבימה"

האבען אויך אנערקענט, אז די שענסטע פאטאגראפיעס. פאר-טרעטען ווערען קינסטלעריש אויסגעפירטע נור אין דעם — ערשטקלאסיגען פאטאגראפישען אטעליער —

„PARISIENNE"

69 ברזשעזשינער 69

צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 1.

דער לאנג-יעהריגער בעוואוסטער גלאט-כשר

רעסטאראן

צ. ראזענבלום

38 פיעטריקאווער 38

גיט ארויס טעגליך שמאקהאפטע מיטאגען

צום פרייז פון 3 זל. ~ שנעלע בעהאנדלונג.

אויך מילכיגע פריהשטיקען און אוונט-ברויט פאר 1.50 זל.

בעמערקונג: נאך א גרינדליכען רעמאנט איז דער האטעל ווידער ערעפענט.

מיט אכטונג צ. ראזענבלום.

לאָדז, 5-טען יוני 1927

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 5-טען יוני 1927

דער מענש, די מאַלפּע און דאָס פערד

גרעניקע און בעטראַכטונגען וועגן אַ נייער וויסענשאַפטליכער השערה

פון: דר. א. גינזבורג

און ווידער אַ נייע וויסענשאַפטליכע השערה!

זיי פאַרמעהרען זיך זעהר שנעל היינטיגע צייטען, די דאָזיגע נייע וויסענשאַפטליכע השערות (היפּאָטעזען). איין השערה האָט זיך נאָך נישט אויסגעפּייעט צו אָנוואַרימען און באַלד איז שוין דאָ אַ נייע, וואָס פאַרנעהמט איהר פּלאַץ. זיי האַלטען זיך עפּעס נישט לאַנג, די נייע וויסענשאַפטליכע השערות. עס פעהלט זיי לאַנג-לעבעדיגקייט; זיי האָבען נישט קיין אריכת ימים.

אַמאָל, מיט אַ דור אָדער צוויי צוריק, איז אַ וויסענשאַפטליכע היפּאָטעזע געווען אַ גאַנצער ענין. מען האָט זיך מיט איהר ערנסט גערעכענט. און ווען די השערה איז אויסגעוואַקסען צו אַ וויסענשאַפטליכע טעאָריע האָט קיינער מעהר אין איהר נישט געצווייפעלט. מען האָט אויף איהר געבויט די גרעסטע וויסענשאַפטליכע בנינים. אַ וויסענשאַפטליכע טעאָריע איז געווען ווי אַן אייזערנער בריק, וואָס קען פאַרטראָגען אַלע שווערע משאות.

איצטער איז עס אַנדערש. אַ נייע צייט אָנגעקומען. די וויסענשאַפטליכע השערה האָט פאַרלוירען אַ סך פון איהר חשיבות. מען שאַצט מעהר נישט אַפילו די פון אַלעמען אָנערקענטע וויסענשאַפטליכע טעאָריעס. עס געפינען זיך אַפּיקורסים, וואָס ערלויבען זיך צו צווייפלען אַפילו אין די אייזען-שטאַרקייט פון די אַזוי גערופענע „נאַטור-געזעצען“. מענשען שטעלען זיך מעהר נישט צופרידען מיט די אַלטע אמת'ען, מיט די אַלטע אָנגענומענע מיינונגען און גלויבענס. דאָס וואָס איז אַמאָל געשאַצט איבער יעדען צווייפעל, ווערט איצטער אונטערגעוואָרפען אונטער דעם שאַרפען אַנאַליז פון דער קריטיק. ניטאָ קיין פעלזען פעסטע אמת'ען. מענשען זוכען נייע וועגען און ווילען אַנטלויפען אַלץ פון דאָס ניי, — נייע יסודות און נייע דערקלערונגען.

און געהמען בעהאַנדלט זיך דאָס הויפּט-זעכליך דערפון, וואָס מיר האָבען זיך אין פאַרלויף פון דער צייט ערוואָרבען בעסערע און זיכערע הילפס-מיטלען דורך וועלכע מיר קענען אינטעליגענטער און גענויער בעטראַכטען און בעאָבאַכטען די נאַטור-ערשיינונגען. די דאָזיגע הילפס-מיטלען האָבען פאַר אונז אויפגעדעקט אַ נייע וועלט, וואָס האָט געמוזט בלייבען פאַרהוילען אין אַ געהיימניש פאַר די מענשען פון די פריהערדיגע צייטען.

דאָס בעגרענעצטע מענשליכע אויג, וואָס האָט געקענט זעהן זאַכען בלויז פון אַ בעשטימטער גרויס און אויף אַ בעשטימטער שטרעקע, קען איצטער, דורך די ניי-ערוואָרבענע הילפס-מיטלען, זעהן זאַכען פון כמעט אומענדליכער קליינינקייט און אויף אַן אומענדליכער שטרעקע.

און דאָס זעלבע קען אויך געזאָגט ווערען וועגען דעם מענשליכען אויער. דורך די נייע הילפס-מיטלען קען דאָס מענשליכע אויער הערען קלאַנגען און שטימען, וואָס טראָגען זיך אין דער לופט פאַר טויזענדער מיילען. אַ מענש פון ניו-יאָרק קען איצטער ריידען, און ער רעדט טאַקע, מיט זיין פריינד אין לאָנדאָן. מיר זענען דערצו שוין אַזוי צוגעוואוינט, אַז מיר חידוש'ען זיך נישט מעהר, אַז דאָס איז פאַר אונז נישט מעהר ווי נאַטירליך.

די ענטדעקונג פון „ראַדיום“ האָט פאַר דעם מענשען ענטפּלעקט אַ נייע וועלט, אַ געהיימע וועלט, אַ נישט-אויסגעפאָרשטע וועלט, פון וועלכער די מענשען פון די פריהערדיגע דורות האָבען אַפילו נישט געקענט חלומ'ען. און דאָס האָט געמוזט פיהרען נישט בלויז צו אַ גאַנצער רעוואָלוציע אין דער פּראַקטישער וויסענשאַפט, נאָר אויך צו אַ נישט קלענערע רעוואָלוציע אין די מענשליכע טעאָרעטישע פאָרשטעלונגען און בעגריפען.

און דער מענש וואַרט מיט אומגעדולד, מיט צווייפעל און כמעט מיט שרעק. ווער ווייס, היינט-מאָרגען קען קומען אימיצער און ענטדעקען אַ נייעם מין ראַדיום, עפּעס אַ נייעם מין וואונדערבאַרען עלעמענט, וואָס וועט ווידער איבערקעהרען אַלץ מיט דעם קאָפּ אַראָפּ און מיט די פיס אַרויף, וואָס וועט ווי דער צעוואָרפען אַלע אונזערע בנינים ווי קאָרטען-הייזלעך.

דערפון נעהמט זיך די אומזיכערקייט אַפילו אין דער וויסענשאַפט. וועגען רעליגיע און מאָראַל איז שוין נישטאָ וואָס צו רעדען. די איבערקעהרעניש אין דער וויסענשאַפט האָט געמוזט פיהרען צו אַן איבערקעהרעניש אין רעליגיע און מאָראַל. די אַלטע רעליגיעזע און מאָראַלע אמת'ן זענען צעמרייסעלט געוואָרען אין זייערע סאַמע יסודות. מיר לעבען דורך אַ צייט, ווען אַלץ איז, אַזוי צו זאָגען, אין אַ פליסיגען צושטאַנד, ווען קיין זאַך האָט נישט קיין בעשטימטען פּנים, קיין בעשטימטע פאָרמע. אַלץ האַלט זיך אין בייטען און אין ענדערען. אַלץ איז אין אַ צושטאַנד פון ווערען. די „מעשה בראשית“ פאַנגען זיך אָן פון דאָס ניי.

* * *

געפיהרט צו די דאָזיגע געדאַנקען האָט מיר די „באָמבע“ וואָס אַ געוויסער פּראָפעסאָר אָסבאָרן האָט אַריינגעוואָרפען אין דעם לאַגער פון די ביאָלאָגען. ביז איצטער איז יעדער מעהר אָדער ווייניגער „געבילדעטער“ מענש געווען זיכער, אַז דער מענש שטאַמט אָפּ אָדער פון אַ מאַלפּע, אָדער פון אַ מאַלפּען-ענליכע חיה. עס איז ביי קיינעם פון די דאָזיגע לייט קיין שום ספק נישט געווען, אַז דער מענש און די מאַלפּע זענען גאַנץ נאָהענטע קרובים, אַ מין שוועסטער-קינדער. אַליין האָבען זיי, די דאָזיגע לייט, דעם ענין נישט געשטודירט. אָבער זיי האָבען זיך פאַרלאָזען אויף דאַרווינ'ען. און ווער האָט עס נישט געהערט פון דאַרווינ'ען?

די דאָזיגע השערה, וועלכע האָט זיך דערהויבען צו דער מדרגה פון אַ וויסענשאַפטליכער טעאָריע, האָט זיך בעגרינדעט אויף געוויסע ענליכקייטען אין דעם קערפּער-געבוי, וואָס מען געפינט ביים מענשען און ביי דער מאַלפּע. קומט צו געהן דער דערמאָנטער פּראָפעסאָר און לייקענט אָפּ די גאַנצע מעשה: נישטאָ אַזעלכע ענליכקייטען; די ענליכקייטען זענען נאָר קיין ענליכקייטען נישט... די מאַלפּע, זאָגט ער, איז נאָר אַ פיר-פיסיגע חיה און די איבעריגע ענליכקייט זענען אויך נישט ווערט קיין אויסצולאָזען איי... דער ווערטער פּראָפעסאָר איז נישט קיין געגנער פון דער ענטוויקלונגס-טעאָריע. ער לייקענט נישט, חס וחלילה, אין דער טעאָריע פון עוואָלוציע. ער איז אַ כשר'ער, הונדערט-פּראָצענטיגער עוואָלוציאָנער. ער לייקענט בלויז אָפּ, אַז מענשען שטאַמען פון מאַלפּעס. פון אַלץ אין דער וועלט, אָבער נישט פון מאַלפּעס. מענש און מאַלפּע זענען, נאָך זיין מיינונג, ווייט ווי מזרח פון מערב.

מיין איך נישט דערמיט צו זאָגען אַז דער פּראָפעסאָר איז גערעכט אָדער אומגערעכט. איך האַלט זיך נישט פאַר קיין ספּעציאַליסט אין דעם ענין. גערעכט אָדער אומגערעכט, זעה איך אָבער אין דעם פּראָפעסאָר'ס ערקלערונג נאָך אַ סימן פון אונזער אומזיכערער און אומרוהיגער צייט, אַפילו ווען עס האַנדעלט זיך וועגען וויסענשאַפטליכע השערות אָדער טעאָריעס.

*

דער פּראָפעסאָר זאָגט נישט, פון וועלכער מין חיה דער מענש שטאַמט אָפּ. ער גיט אָבער אָנצוהערעניש, אַז דער מענש איז אַ שטיקעל מחותן מיט דעם פערד. ער זאָגט, אַז דער מענש האָט נישט געלעבט אין וואַלד און האָט נישט געקלעטערט אויף די ביימער, ווי דאָס טוען די מאַלפּעס. ער מיינט אַז דער מענש איז געבוירען געוואָרען ערגעץ אין די פלאַך-לענדער פון אַזיע וואו עס האָט אַמאָל געלעבט דער עאָהיפּוס, דער זיידע אָדער עלטער-זיידע פון דעם איצטיגען פערד... עס הייסט אַלזאָ, אַז דעם פערד'ס זיידע און אונזער זיידע זענען געווען לאַנדס-לייט, אויב נישט לייבליכע קרובים...

ווייס איך נישט, אויב עס איז אַ גרעסערער יחוס צו זיין אַ פערד אָדער אַ מאַלפּע. דאָס איז אַ געשמאַק-זאַך...

פערזענליך בין איך אָבער גענייגט צו דער מיינונג, אַז דער מענש בכלל האָט אין זיך מעהר פערדישעס ווי מאַלפּישעס... איך האָב אויף דעם פיל ראיות, אָבער די וויכטיגסטע פון אַלע איז, אַ חוץ דעם מענשען איז דאָס פערד די איינציגע חיה, וואָס לאָזט זיך פיהרען אין מלחמה, פאַרגיסט זיין בלוט פאַר פרעמדע אינטערעסען און הירזשעט נאָך דערביי...

פונקט ווי אַ מענש!

אין אַ שבועות-נאַכט

(סקיצע) פון: י. ס. שאַצקי

פאַרנאַכט. זיידעל זילבערמאַן שטעהט אויפ'ן גאַניק פון טאַטענס גבירישער הויז אַן אויסגעפּוצטער, אין נייעם אַנצוג, הויבט אויף אַ פוס, שפּיגעלט זיך אין די נייע גלאַנצענדיגע לאַקירקעס, פאַרשטעלט מיט'ן הויפען די שטראַלען פון דער פאַרגייענדיגער זון, האַלט אָנגעשטרענגט די אויגען אויפ'ן מאַרק פון וואַנען ס'דאַרף אָנקומען שיינדעלע.

— אַזוי שפּעט אַרבייט זי. אַ בויזער רחמנות — כאַפּט ער אַלע ווייל אַ קוק אויפ'ן האַנט, וואו אַ קליין זייגערל איז אָנגעבונדען — מ'צינדט דאָך שוין באַלד ליכט.

אָבער די ווייזערס רוקען זיך אַזוי פאַמעלעך, רעכט ווי זיי טרייבען מיט איהם קאַטאָוועס — טאָרט אַ גאַנצע שעה צו ליכט צינדען. דער טאַטע זיינער איז נאָך נישטאָ פון מרחק. דעם מעהל-שפּייכלער האָבען זיי היינט געשלאָסען פאַר אַ האַלבען טאָג. ווער וועט היינט קומען קויפען מעהל? די ווייבער האָבען נאָך נעכטען אָנגעבאַקט די חלות מיט די פוטער-קוכען אויף שבועות.

דערווייל איז זיין בליק געפאַלען קעגען איבער אויפ'ן נידריגען האַלב-צועפענטען פענסטער פון דער קליין שטיבעלע. לייטשע, די אַלמנה, שיינדעלעס מאַמע, האָט זיך עפּעס געמאַטערט אַרום פּליטע. און אַ וואַרימער געפיהל האָט איהם אַרומגעכאַפּט. די אַלטע איז איהם אויך איינגעבאַקען אין האַרצען. שטענדיג, ווען ער קומט אַריין אין שטיבעלע בעגריסט זי זיך צו איהם ווי צו אַ אייגען קינד, קוקט אויף איהם מיט איהרע פאַרמאַטערטע אויגען וואָס בעטען אַזוי שטום: זיידעלע, איך פאַרמאָג דאָך נאָר איין אויג אין קאָפּ, מאַך נישט אומגליקליך מיין יתומה'לע.

זיידעל דערמאָנט זיך פּלוצים וויפיל צרות ער האָט אויסגעשטאַנען פון זיין טאַטען, דעם יחסן. דער אַלטער בורטשעט, קוקט אויף איהם קרום, מורמעלט: שוין צייט אַ קלער צו טאָן וועגען אַ תכלית, זיך איינגעזעסען אין דער אַלמנה'ס שטיבעל'ל, אָפּגעראַטען פון דער משפחה, חבר'ט זיך מיט שלעפּפייריכם.

*

היינט אינדערפריה, וועגענדיג די זעק מעל, וואָס אַ פּויער האָט געבראַכט צום הערען פון מיהל, האָט דער אַלטער כלאחר יד אַרויסגענומען פון בוזים-קעשענע אַ בריף, אונטערגעשטראָכען איהם אונטער'ן נאָז, פאַרגעלייגט ווי יאַסל דער בראָווער פון דער גאַנצער שטעטל איז מסכים אויפ'ן שידוך און מ'וואַרט זיי אַ תיכף נאָך יום-טוב, יונגוואַרג זאָל זיך בעקענען. האָט זיידעל פאַרענדערט די קאָפּ, האַסטיג אַרויפגעשטעלט אויפ'ן שאַל די שווערע מאַשענע געוויכט, אַ כאַפּ געטאָן דעם צינגעל, געוואָלט אויסגלייכען.

איז דער אַלטער אַריין אין רוגזא.— אַ טאַטע רעדט, דאַרף מען הערען, וואָס מיינט ער דער אַלמנה'ס טעכטער'ל וועט ווערען זיין שנור?

אַ פערקלעמטער איז ער אַרויס פון שפּייכלער. אָבער, — קלערט ער איצט — ס'מוז נעמען אַ סוף היינט וועט ער מיט שיינדעלען זיך אַרויסשמועסען ערענסט.

אין האַרצען האָט אַ טיאָקע געטאָן.

פון מאַרק-גאַס האָט אַרויסגעשוועבט שיינדעלע, אַ הויכע, שלאַנקע מיט איהרע גרויסע לאַכענדיגע קאַרע אויגען וועלכע האָבען דוכט זיך צו איהם געשמייכעלט. ער איז געגאַנגען איהר אַנטקעגען, זיך דערפרעהט, ריכטיג ווי מ'וואָלט אַ פאָר טעג זיך נישט געזעהן, אָנגעהויבען ריידען וועגען זייטיגע ענינים, זי האָט איהם בעגריסט מיט'ן נייעם אַנצוג, אָפּגעמאָסטען פון קאָפּ ביז די פיס, אַרויסגעזאָגט מבינות אויף דער אַרבייט, איהם אַזוי צאַרט געלאַשטשעט מיט איהרע ליכטיגע אויגען.

צוקומענדיג צום שטיבעל, האָט ער איהר אַ כאַפּ געטאָן פאַר'ן האַנט, אַריינגערופען אין אויער:

שיינדעלע, היינט איז אַ וואָך-נאַכט, דער טאַטע געהט אַוועק אין בית מדרש זאָלסטו נאָכ'ן עסען אַרויסקומען כ'האָב דיר עפּעס וויכטיגעס צו דערצעהלען.

זי האָט צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ, אַריינגעכאַפּט זיך אין שטיבעלע.

אין שטוב האָט מען שוין אָנגעצעפען דעם יום-טוב'דיגען מיטאָג. די ליכט אין די זילבערנע לייכטער האָבען שוין געצאַנקט.

שטיל און רוהיג איז אין געסעל. פון ביידע רייען גאַס בלישטשען פייערליך פון די געבענטשטע ליכטלעך. אַ סאַמעטענער הימעל מיט אָנגעשפּילקעוועטע שטערענדלעך האָט אַזוי האַרציג, חנדיג אַרומגעהאַלזט דאָס קליין שטעטעלע. די זומער צובלימטע, צוגריגטע האָבען שלעפּעריג אַרומגעקרייזט די נידעריגע סטריכערס, די קאַלירטע בעז האָט מיט פולע הויפענס געגאָסען מיט פאַרפום, געשאָסען מיט ווייסע שמעקעדיגע שנייעלעך די צוגריזנטע ערד.

ס'האָט אַ סקריפּע געטאָן אַ טיר. אַ ווייסע פרויען-פיגור האָט זיך אַרויסגעשלייכט אין דער פינסטערניש, געבליבען שטעהן אונטער אַ צובלימטען בוים. זיידעל איז צוגעגאַנגען מיט אַ קלאַפּעדיג האַרץ, שטיל איהר אָנגענומען פאַר'ן האַנד, אַוועק הינטער'ן שטיבעלע אין גאָרטען, זיך אַוועקגעזעצט אויפ'ן באַנק.

ביידע הערצער האָבען ווי העמערלעך געקלאַפּט, אַ ליבשאַפט, אַ בענקעניש האָט ביידען אַרומגעכאַפּט. זי האָט די ערשטע אַ בערגעריסען די שווייגעניש.

— נו, זיידעל, האָסט מיר געוואָלט עפּעס דערצעהלען? ער האָט אַ ציטער געטאָן: ער פיהלט זיך היינט אַזוי גליקליך.

— הערסט, שיינדעלע, היינטיגע נאַכט איז אַ אויסערגעוועהנליכע: הער זיך איין: פאַרמאָ, פאַר'ן אויפגאַנג פון מאָרגענשטערן שפּאַלט זיך אויף איין רגע דער הימעל, און ווער ס'וואַרט און כאַפּט אויף דעם גליקליכען שטראַל, קען זיך אויסבעטען אַלדאָס גוטס.

זי האָט איהם בעשטראַהלט מיט איהרע מילדע אויגען.

— נו לאָמיר וואַכען אַ גאַנצע נאַכט, אויסכאַפּען די גליקליכע מינוט. וואָס וועלען מיר אויסבעטען?

— איך וועל בעטען, — האָט ער האַסטיג אונטערגעכאַפּט, איהר אָנגענומען פאַר ביידע הענט — אַז פון היינט אָן זאָלען מיר מעהר זיך נישט שיידען, אַז.. זי האָט איהם מיט איהר צאַרטער הענטעל פאַרמאַכט דאָס מויל. שטיל מיט קלאַפּענדיגע הערצער האָבען ביידע זיך צוגעהערט צום שפּילען גערויש פון וואַרימען ווינטעלע.

ביסלעכווייז האָט זי איינגעדרעמעלט און אַראָפּגעדרוקט איהר קאָפּ אויף זיין אַקסעל, ער האָט איהר צוגעדריקט צו זיין ברוסט, עפּעס אָהן ווערטער געשושקעט אויפ'ן אויער. ציטערדיגע אויפגעפלאַמטע הענט האָבען זיך געפלאַכטען, ליפען האָבען געצויגען ליפען. די ווייסע בעז-בלימלעך האָבען ווי ווייסע זוסע פערדלעך געקרויזט, אַרומגעהאַלזט זייערע קעפּ, געדופטעט, גערייצט.

פאַרטאָג האָט זי זיך האַסטיג אַרויסגעגליטשט פון זיינע איינגעקלעמטע אָרימס, אויף גיך פאַרריכט די צושויבערטע האָר, אַ צושראָקענע זיך אָפּגעריסען:

— זיידעלע, מיר האָבען פאַרשלאָפען, ס'טאָגט.

— נאַרעלע, האָט ער אַ שיינענדיגער איהר בערוהיגט — מיר האָבען אַלץ אויסגעפּועל'ט. היינטיגע שבועות-נאַכט האָט אונז פאַרקנסט.

אויף אַ ברעג הימעל האָט זיך צוגאָסען אַ פייערדיגער פלאַם.

דער טראגישער ערב שבועות אין לעמבערג

א בלעטעל פון דער פערגאנגענהייט / פון משה פיינקינד

1

די יודישע יום-טובים דערמאנען נישט בלויז די נאציאנאל-היסטארישע מאמענטען אין יודישען לעבען, נאר אויך די טרויעריגע געשעהענישען, וואס האבען זיך אפגעשפילט אין גלות-לעבען פון יודישען פאלק. ס'איז נישט פערהאן קיין איין יום-טוב, וועלכער זאל נישט האבען צו דערצעהלען פון טראגישע געשעהענישען בכלל און אין פוילען בפרט; אזוי האבען מיר צו פערצייכענען א בלוטיגען ערב ראש השנה אין פויזען, א טראגישען ערב סוכות אין לובלין, לענטשיץ א. אז. וו. א טראגישען ערב יום כפור אין טורעק, עלילת הדם'ס אין פסח און שליסליך א טראגישען ערב שבועות אין לעמבערג, וואס די יודען האבען איבערגעלעבט אין יאהר תפ"ח (1728).

א משומד איז געקומען קיין לעמבערג און געוואלט דארט צוריק ווערען א יוד. אין אלע יודישע קרייזען האט ער אנגעקלאפט וועגען דעם, אבער ער האט ביי קיינעם נישט געפונען קיין תיקון...

דערפון האבען זיך דערוואוסט די גלחים יעזואיטען, מען האט דעם משומד בעלאזט אויפזוכען און איהם פערנומען אין דער תפיסה. דא האט מען איהם געפייניגט און מיט דראהונגען פון איהם געפאדערט, ער זאל זאגען ווער עס האט איהם צוגערעדט צוריק צו ווערען א יוד.

דער משומד נישט קענענדיג קיינעם, האט געהייסען, מען זאל צו איהם ברענגען אלע יודען פון דער שטאדט ווען ער דערקענען די מענשען, וועלכע האבען איהם צוגערעדט צוריק זיך מגייר צו זיין.

כך הוה, די גלחים האבען בעפוילען, אז אלע יודען פון דער שטאדט זאלען זיך צונויפזאמלען אויף דעם בעשטימטען ארט. נישט אהגענדיג און נישט וויסענדיג וועגען וואס דא האנדעלט זיך, זענען אלע יודען פון קליין ביז גרויס צו דער בעשטימטער שעה דארט אהין געקומען, וואו מען האט זיי אויסגעשטעלט אין לאנגע שורות און פאר זיי דורכגעפיהרט דעם אין קייטען געשמידטען משומד ער זאל דערקענען די צורעדערס זיינע. קימענדיג צו דער רייה, וואו עס זענען געשטאנען דער ראש ישיבה ר' חיים און זיין ברודער ר' יהושע רייצעס, האט דער משומד גלייך אויף זיי אנגעוויזען, אז זיי האבען איהם געוואלט מגייר זיין.

היכף האט מען די ברידער רייצעס געשמידט אין שווערע קייטען די הענד און פיס און זיי ארייננעווארפען אין א פינסטערער קאמער אין תפיסה. מען האט זיי אנגעטאן געברענטע פיין און עגויים קשים טאג און נאכט איין און פערציג טאג כסדר און דערנאך האט מען זיי פערמשפט פערברענט צו ווערען עפענטליך.

2.

דאס איז געווען ערב שבועות אין יאהר 1728. די גאנצע שטאדט איז איינגעהילט געווען אין טיפען טרויער. די פריהלינגס-זון, וועלכע בעשטראהלט אזוי שעהן די גאסען פון לעמבערג און די טעג פון קבלות התורה, האט זיך אנגעטון אין א שווארצען שלייער דיקע שווארצע וואלקענס האבען איהר פנים בעדעקט. שוין פון בעגינען האט זיך א שטארקער וואלקענרויך געצויגען פון דעם פייער, וואס מען האט אנגעצונדען אויפ'ן אלטען מארק, און וואס איז געווען צוגעגרייט פאר די ברודער רייצעס.

דער יודישער עולם איז פערצווייפעלט בעלאפען אין שוהל אריין אויסגיסען דאס ביטערע הארץ פאר'ן הימעל. דער קריסטליכער עולם איז געלאפען זעהען די יודישע קרבנות. ס'איז שוין געווען נאך שקיעה. אין דער שוהל האט מען געדאווענט מנחה, מיט גרויס בכיות און גרויס יאמער. ר' יהושע האט מען געבראכט אנגעבונדען די פיס צו אנ'עק פון א פערד מיט'ן קאפ אויפ'ן ברוק נאך איהם זיין ברודער דעם ראש הישיבה ר' חיים. איזו תורה ווו שכרה, שרייט ר' חיים אויס אין פערצווייפלונג און דאוונט אויך מנחה, ער גרייט זיך צום טויט, צו זיין א קרבן מנחה.

די גרויזאמע עקזעקוציע פון ארבע מיתות בית דין האט זיך אנגעהויבען. מען האט געריסען פון די גדולים לעבעדיגערהייט שטיקער פלייש פון זייערע קערפערס. מען האט זיי צעפערטעלט, צופליישט און צוהאקט און דאן שטיקערווייז אריינגעווארפען אין די פלאמען פייער.

אין דער טונקעלהייט פון דער נאכט איז געבליבען אפגעראמטען פון פייער א עשטליך פון זייער קערפערס, וועלכע מען האט געבראכט צו קבורה אויפ'ן אלטען בית החיים אין לעמבער.

3.

די ברידער רייצעס זענען געווען גרויסע גבירים. ר' חיים איז אלט געווען 41 יאהר און ר' יהושע 31 יאהר, ווען מען האט זיי פערברענט. זייער מערטירער-טויט האט אויפגעציטערט דאס גאנצע פוילישע יודענטום מען האט צוליב דעם אין אלע גרעסערע יודישע קהלות גוזר תענית געווען און הזכרות געמאכט און די שוהל פוקס'ן זענען פערשריבען געווארען ספעציעלע „אל מלא רחמים'ס" וואו עס ווערען דערצעהלט אלע איינצעלהייטען פון דעם גרויזאמען טויט פון הרב הגאון והקדוש ר' חיים און זיין ברודער הרב ר' יהושע, וואס האבען מקדש השם געווען אין פייער און פלאמען"...

און ביז היינט האלט דאס יודישע לעמבערג נאך די דאזיגע קדושים יאהרצייט. ערב שבועות אין טאג פון זייער טראגישען טויט, געהט דער עולם מתפלל זיין אויף זייערע קברים און עס ווערען אנגעצונדען נשמה ליכט אין דער שוהל.

די משפחה רייצעס איז ביז היינט געבליבען איינע פון די אריסטאקראטישסטע אין גאליציען, פון איהר שטאמט אויך דער דעפוטאט רייצעס, ער דרייסטער קעמפער פאר די יודישע רעכט און פ'יהיים אין עסטרייך.

צו דעם צוויי הונדערטיאהריגען יאהרצייט פון די קדושים, די ברודער רייצעס, וועלכע פאלט אויס איבער א יאהר ערב שבועות, פראקטיקירט זיך צו שטעלען פאר זיי א מאנומענט, וועלכער זאל פעראייביגען זייער אנדענקען אויף דער שטעל פון זייער קליינער מצבה.

פערשידענע יודען פערהאן

איינדריקען פון א רייזע איבער רוסלאנד / פון י. י. זינגער

אין דער קאלאניע „קראסני קוסטאר".

— א גאנצע חברה יודען, ווייבער, קינדער בעגעגענען מיך:

— וואס הערט זיך יודען?

— שלעכט דערווייל. נישטא קיין פרנסה.

דאס איז א נייע קאלאניע. די מענשען זענען געקומען ערשט היינטיגען פריהלינג און גענומען זיך צו דער ארבייט. דאס ביסעל תבואה, וואס מען נעמט אראפ דעם ערשטען מאל, איז נישטיג קליין. פערד האבען נאך נישט אלע; און די, וואס האבען יא פערד, האבען זיי נישט מעהר ווי איינצעלנע. מיט א פאר פערד קען מען פלהרען שטייגער, אייזען און פערדיגען דריי רובעל א טאג — מיט איין פערד קען מען נאך גארנישט טו.

— איהר ווילט אפשר זעהן אונזער גארבארניע — פרעגט מען מיך.

— ביטע זעהר.

ווייזט זיך ארויס, אז מעהרסטענס זענען דאס געוועזענע גארבארעס, זיי האבען אנגעהויבען שאפען א גארבעריי און ביי די איבעריגע פויערען געקענט פערדינען, אבער נישטא קיין געלד אריינצוזעצען.

אלע רעדען, בעטען ביים פארשטעהער פון דזשאינט, דעם אגראנאם:

— איך האב נאך נישט קיין קוה, די קינדער ווערען פערדארט אהן מילך; איך וואלט געקענט האדעווען גענז! איך הינער! — איך האב קיין ברויט נישט.

אין ערשטען יאהר כמעט אומעטום דאס זעלבע אויפ'ן צווייטען, דריטען, ווערט מען פערפעסטיגט. די ערד גיט מעהר, מען ארדענט זיך איין.

דערווייל בעקומען איינינע, די סאמע ארעמסטע, צו א פוד תבואה א חורש אויף א מענשען פון „דזשאי ט", כדי איבערצוקומען די שלעכטע צייט.

פערשטעהט זיך, אז דערביי וויעט אן שפילען א ראלע די „קבבה" — אויב מען גיט, פאר וואס נישט נעהמען

אזוי קלאגט זיך א יוד מיט ביטערע טענות:

— נישטא וואס צו עסען.

איך גלויב איהם, נאטירליך, און האב מיטלייד אויף דעם בעיאהרטען יוד, וואס איז ארומגערינגעלט מיט קינדער. אבער דער אגראנאם קען איהם און פרעגט איהם א פראגע:

— איהר האט דאך א הויז אין שטעטעל ביי אייך, א מויער. קענט איהר דאך האבען געלד!

— וואס זשע עסען די מויער?

— ניין, פערקויפען זי און קויפען עסען.

— מען וויל מיר נישט געבען וויפיל זי איז ווערט...

נישט אלע זענען אזעלכע, פערהאן א סך, וואס האבען טאקע גאר נישט, אבער שווער צו דערגעהן צווישען עולם, ווער עס האט באמת נישט און ווער עס וויל נישט פערקויפען דאס הויז.

— עס מאכט נישט אויס! — זאגט א יונגערמאן מיט א העל-בעוואקסען בערדעל, — מיר'ן שוין דורכקומען, נאך א ביסעל, נאך א ביסעל — אט מיר זיצען שוין אויף אנ'ארט, אין די הייזער.

פערהאן א סך, וואס האבען נאך אין גאנצען נישט קיין הייזער, און וואוינען דערווייל ביי שכנים קאלאניסטען און צאהלען דירה געלד. ביי אנדערע זענען די הייזלעך נישט פערענדיגט. און די פאמיליע מוז זיצען אין די שטעטלעך און איינער אליין זיצט דער קאלאניסט אין דארף.

פערהאן א סך וואונשען, טענות. אבער דאס מוז זיין. ווארים שווער איז די ערד, שווער ביי איהר ברויט ארויסצובעקומען. „מיט שווייס וועסטו דיין ברויט בעקומען" — און נישט אזוי לייכט קומט אן צו מאכען פון שטאטישע יודען ערד-ארבייטער.

אבער זיי לערנען זיך אויס, זעצען זיך איין. און א גאנץ קליינער פראצענט געהט אוועק.

אין דער צייט ווען גוים, וואס בעזעצען זיך אויף נייע ערד, געהען אוועק פון דער ערד פערציג-פופציג פראצענט, געהען יודען אוועק נישט מעהר ווי צוואנציג פראצענט, און די, וואס בעקומען באלד הייזער, געהען כמעט אינגאנצען נישט אוועק.

מעהרסטענס איז געקומען אויף ערד דער, וואס האט שוין אין שטעטעל גאר נישט וואס צו טון, וואס האט שוין דארטען נישט איבערגעלאזען קיין זאך —און די ערד איז זיין לעצטע רעטונג. דא געהט נישט אין סענטימענטען, אין ליבע צו ערד, ווי טייל מיינען, נאר פראסט פשוט, אין ברויט אין עגזיסטענץ. און ווילענדיג, נישט ווילענדיג מוז מען בלייבען.

און אז מ'ן בלייבט שוין, בעקומט מען דערנאך ליב די ערד, ליב די בהמה דאס פערד, און מען ווערט סאקע צוגעבונדען אויך.

אנ'אנדער בילדעל:

אויף א סטעפ שטעהען עטליכע הייזלעך, ביי יעדען הייזעל גרויסע קופעס שטרוי. אלע הייזלעך זענען לעדיג, די פענסטער פערלאפט מיט ברעטלעך. דאס איז א נייע דארף און די קאלאניסטען, נאכדעם ווי זיי האבען געארבייט די פעלדער און פערזייהט ווינטער-תבואה, זענען זיי אהיימגעפאהרען אין די שטעטלעך. כדי צו מאכען א טאלק מיט די הייזלעך, מיט די מסחרים, מ'שאיינס געזאגט.

נאר איין הייזעל שטעהט צווישען זיי א בעוואוינטע. א רויך געהט פון קוימען.

מיר פאהרען צו — א יודישע שטוב מיט קינדערלעך. עס איז א שבת, און אז איך זאג „גוט שבת", דערפרעהט מען זיך. דערהערט א יודישען גרוס אין איינזאמען דארף דער באלעבאס, א קליין יודעל. דרעהט זיך ארום אין פעלצעל און פארקעט זיך.

— איינער אליין וואוינט איהר דא?

— יא. אלע זענען זיך צופאהרען — און איך בין געבליבען אליין.

— נו, איז אייך נישט אונהיימליך?

— שייך זאגען! זאגט דער יוד — אבער נישקשה!

— נו, און מיט פרנסה וואס הערט זיך?

— מען קומט דורך. אביסעל תבואה פערהאן, א בהמה'לע, וואס מעלקט זיך. דערצו היט איך.

דאס היט ער איינער אליין דאס גאנצע פערלאזענע דארף, די געביידעס, דאס שטרוי און אלץ וואס מען האט איבערגעלאזען. נאכט ביי נאכט געהט ער ארום מיט א שטעקען, דרעהט זיך ארום איבער א פערלאזען דארף מיט פערהאקטע פענסטער איין קליין יודעל מיט א שטעקעלע אין האנד, איין יוד איבער א סטעפ, וואס איז ווינטערטען ווייט אפגעריסען פון ארומיגע דערפער און היט, און דערפאר בעקומט ער, אויב איך האב קיין טעות נישט, דרייסיג רובעל א חודש.

— דאס — זאגט ער — העלפט צו. מען קומט דורך.

— און נישט סקוטשנע?

— שייך סקוטשנע! — זאגט דער יוד — עט!

פערשידענע יודען פערהאן אויף דער וועלט!

צו אלע, וועלכע עסען!

ס'איז נישט פערהאן קיין מענשען, וועלכע זאל נישט גערן האבען קיין שווייצער-קעז, הערינג סאלאמקע א. א. וו. ווי אויך שארפע געטראנקען. לײדער, מוזען די מענשען רעזיגנירען פון פערגעניגען צו עסען די דערמאהנטע מאכלים צוליב דעם נישט אנגענעהמען ריח, וועלכע פיהלט זיך פונ'ם מויל נאכ'ן עסען. אלע מאכלים בכלל, אהן אויסנאהם, לאזען איבער דעם קאנסומענט, צוליב'ן זיין פוילען און צופאלענקיים, ברעקלעך עסען צווישען די ציינער, וועלכע גיבען ארויס דעמזעלבען אוננאנגענעהמען ריח, הגם פיל קלענער.

דאס איינציגע מיטעל, וועלכעס בעזייטיגט דעם שלעכטען געשמאק און ריח פון מויל איז

FERMENTINA

מיט וועלכען מ'דארף שווענקען דאס מויל נאך יעדען עסען.

„פערמענטינא" קאנסערווירט די ציינער, פערשטארקט די יאסלעס, בעזייטיגט דעם שלעכטען ריח פון מויל און מאכט אנגענעהם דעם אטעם.

הויפט-סקלאד אויף פוילען: ROMAN WŁODARSKI, WARSZAWA, LUBIECKIEGO 5

צו בעקומען אין אלע אפטייקען, אפטייק-סקלאדען און פערפומעריע-געשעפטען. פרייז 2.75 זל. פער שטיק. ווען מ'קריגט נישט, דארף מען זיך ווענדען צום הויפט-סקלאד אויף פוילען. פאר קונים פון דער פראווינץ ווערט ארויסגעשיקט נאכ'ן בעקומען פאראויס 3 זל. אדער 3.50 אויף א נאכנאהמע. 6181 היט זיך פאר פעלשונגען!

פערטרעטער אויף בעזונדערע שטעט אויף איינענער רעכנונג ווערט געזוכט.

צוויי פּאַריזער יודישע וואַגאַבונדען

אַ ראָמאַן, וואָס האָט געמאַכט אַ סענסאַציע אין פראַנקרייך.

דער מאָנמאַרטער אין פּאַריז איז באַריהמט מיט זיינע אַרטיסטישע קאַבאַרעטען, דער לאַטיינישער קוואַרטאַל – מיט זיינע ליטעראַרישע קאַפעס, וואוהין עס פלעגען אריינקומען די אָרימע קינסטלער, די ליטעראַטען די אַזוי-גערופענע „באָהעמען".

דאָס באָהעמישע לעבען איז אַ שווער לעבען, אַ האַרט לעבען, אַ לעבען פון הונגער און נויט; אָבער ס'האָט אין זיך קראַנקהאַפטע זיסקייט, אַ קראַנקהאַפטען צויבער, אָהן אומווידערשטעהליכען רוף. דער באָהעם איז פאַר זיך אליין אַ סוד. קאָן זיך נישט. מיט זיין סוד ווירקט ער אויפ'ן צווייטען. דער באָהעם וויקעלט זיך איין אין אַ צעריסען לעבען, ווי דער קבצן – אין אַ צעריסען קלייד.

אויפ'ן מאָמענט, ווען מ'לעבט דאָס באָהעמישע לעבען, איז דאָס אומאַנגענעהם, שווער איינצובייסען. שפּעטער ווערט פון דעם אָבער שעהנע זכרונות און אַמאָל אַ קאַריערע אויך. זכרונות זענען תמיד שענער, ווי די זאַך גופא.

איז ערשינען וועגען דעם סאָרט לעבען אַ בוך פון פראַנסיס קאַרקאָ. אונטער דעם נאָמען: „פון מאָנמאַרטער ביז'ן לאַטיינישען קוואַרטאַל". דאָס איז אַ לייכט בוך, פול מיט געשטאַלטען, שאָטענס, וועלכע זענען שוין נישטאָ, וועלכע האָבען זיך אָנגעטון אַ ניי העמדעל און וועלכע האָבען אַצט פּרנסה פון זייער פערגאַנגענעם באָהעמישען לעבען.

רייך איז דאָס בוך פון פראַנסיס קאַרקאָ אין אַנעקדאָטען, אין קאָליר, אין אימפּרעסיאָס. הייגט דענק איך – צוליב דעם גוטען נאָמען און באַלד באָטישער אָנשטענדיגקייט – איז שוין מעהר נישט קאַרקאָ דער באָהעם פון אַמאָליז, ער איז אָבער וואָך אַלץ שילער פון אַמאָל און יעדעס בלאַט פון זיין בוך איז אָנגעשטעקט פון די פעפערדיגע בלומען פון זיין פערגאַנגענהייט.

און צוזאַמען מיט די בלעטער פון זיין שנעלען ראָמאַן, לויפען די בעשטאַלטען איינע נאָך דער צווייטער: אוטרילאָ, ניאַם אַפּאָלינער, אַנדריי סאַלמאָן, פּרעדע, מאַקס זשאַקאָב און מאָדיליאַני.

ביי די לעצטע צוויי נעמען וועלען מיר זיך אַ ביסעל לענגער אָפּשטעלען.

צוויי טראַגישע געשטאַלטען.

ביידע יודען.

ניין, – דער ערשטער, מאַקס זשאַקאָב, איז אַ געוועזענער יוד. פון יודישקייט אַוועק. האָט זיך גע'שמד'ט. און נאָך ווי געשמד'ט: מיט פּאָמפּע, מיט מיסטיציזם, אַש אין „סאַקרעקער"-קירך, וואָס שטעהט, ווי אַ גרויסער רעליגיעזער מאָנומענט אויפ'ן סאַמע ברוסט פון מאָנמאַרטער-באַרג.

מאַקס זשאַקאָב איז דאָס, וואָס מען קען אפשר אָנרופען: אַ „יודישען מאַלאַנס". פּאַראַדאָקסאַל, ווינציג איבערקערעריש, צו-להכעיס-דיג, שניידיג. שאַרף, חלפ'דיג-מיסטיש. דאָס אַ ך צוזאַמען איז מאָדנע אומגלייכע פּראָפּאָרציעס, וואָס מאַכען דעם מענשען פאַר'ן אָנגענעהמסטען און גלייכצייטיג אומאָנגענעהמסטען מענשען פון דער וועלט. מאָלט, שרייבט, דיכטעט, זאָגט משלים פּאַראַדאָקסען. זיין טאַלאַנט איז צו געדיכט, אומקלאָר. ער ווירקט נישט אויף אייך, ווי אַ גוטער מאַי-רעגען, נאָר ווי אַ כוואַליע, בעפאַלט אייך. איהר ווייסט נישט, צי איהר זאָלט איהם ליב האָבען, צי פיינט האָבען.

אין איינעם פון זיינע מיסטישע קריזיסען האָט מאַקס זשאַקאָב דערפיהלט אין זיך אַ רוף פון קריסטענטום. אויפ'ן שפּיץ מאָנמאַרטער-באַרג איז אויפגעוואַקסען אין זיינע אויגען דער „סאַקרע-קער" מיט זיינע בייכיגע קופּאָלען. ער איז דאָרט אַוועק, איז געפאַלען כורעים, געפאַסט, זיך געפייניגט און געוואָרען אַ חסיד פון יעזוס'ן...

אַ יונגער מאַקס זשאַקאָב! דער אומגליקליכער משומד האָט אפשר אליין נישט געוואוסט, אַז פון יודישקייט ווערט מען אַזוי גיך נישט פטור. „יודישקייט איז נישט קיין אמונה, נאָר אַ וואונד" – האָט שוין לאַנג געזאָגט זאַנגוויל. און מאַקס זשאַקאָב וועט שוין די וואונד קיינמאָל נישט פערגעסען. די וואונד איז זיין „איך", זיין טאַלאַנט זיין גאַנצער שמד איז אפשר געווען אַ... יודישער. איצט, נאָכ'ן שמד, איז ער, אין תוך, נישט ווייניגער יוד – צו-להכעיס זיך אליין – ווי פריהער. וואָס ער וועט טון און וואָס ער וועט זאָגען, וועט דאָס זיין ווי אַ יוד. די יודישקייט אין איהם זיצט אפשר נאָך טיפער, ווי מ'מיינט.

און, פערביילויפענדיג, דערצעהלט פראַנסיס קאַרקאָ, אַז אין דעם פעריאָד פון שמד איז מאַקס זשאַקאָב געווען איבערמענשליך-גוט, איבערמענשליך-פרום. פלעגט ממש אַרומגעהן איבער דעם זינדיגען מאָנמאַרטער און, עלט-יודישליך, פּרעדיגען גאָטהייט די פערטייטע מיידלאַך. איין מאָל האָט איהם אַ נעגער געכאַפּט, ווי ער „דרש'נט" פאַר זיין מיידעל. ער האָט געמיינט, אַז דער יונגערמאַן שאַרט זיך צו זיין מיידעל און האָט איהם גאַנץ נישקשה'דיג אָנגעבראָכען די ביינער. מאַקס זשאַקאָב האָט דאָס אָבער מקבל געווען באהבה – עלט-יודישלאַך ווי דער – און זיך אפילו איבערגענומען מיט די וועהטאָגען...

אין זיין קוואַרטאַל פלעגט מאַקס זשאַקאָב האָבען אַ שם פאַר'ן „נוטצן יודען". ער האָט זיך געהאַט „זייגער-אַרימפּליט" און מ'פלעגט קומען צו איהם אויסצוגלייכען סכסוכים און פּסק'ענען דין-תורות. שמעקט דאָס נישט מיט יודישקייט?

און ווי יעדער באָהעמיע-קינד, וואָס האָט דורך אַרך פאַר זיין סאָציאַלען שטאַנד, האָט מאַקס זשאַקאָב נישט פיינט געהאַט דעם ביטערען טראָפּען – פאַר איהם אַזוי זיס. דורכגעהענדיג אַנ'אַפּטייק, קויפט ער עטער, געהט אַוועק אַהיים און לייגט זיך צו אַ דרעמעל מאָן אויף.. עטל כמעט און עטליכע געכט. דער עטער שמעקט אַרויס פון די פענסטער-שפּאַלטען, רייסט זיך אַריין צו די שכנים. אַלע שטעקען אַרויס די קעפּ: „ווער האָט זיך דאָ פער'סמ'ט?"

ס'עפנט זיך אַ פענסטער און מאַקס זשאַקאָב שטעקט אַרויס דעם קאָפּ גאַנץ גאַלאַנט:

– איך האָב זיך פער'סמ'ט!

ראַרף מאַקס זשאַקאָב אויסגעצויגען צופּאַס אַ שווערען גראָבען, וואָרט ער, אַז ער זאָל זיין גוט שיכור, דעמאָלט האָט ער אינספּיראַציע שטימונג.

איז נאָך דער הייליגער מאַקס זשאַקאָב דערזעלבער וואָס אַמאָל? איז ער נאָך פערבליבען דער, וועלכען פראַנסיס קאַרקאָ שילדערט אונז אין זיין בוך?

ווער ווייסט!

זיינע איצטיגע פריינט ווייסען, אַז ער געפינט זיך איצט אין אַ קירכע, וואו ער פיה"ט אַ לעבען פון אַ נזיר. ווייקט זיך אין קדושה, ווי ער האָט זיך פריהער געווייקט אין טומאה. האָט ער שוין געפונען זיין לעצט וואָרט? קיינער קען דאָס נישט וויסען.

מאַקס זשאַקאָב איז נישט פון די, וועמעס לעבען ס'ווערט רעגולירט און אָנגעצויגען, ווי דאָס געוועק פון אַ זייגער..

אויב מיר ווייסען נישט, וואָס ס'קען זיך נאָך אויסלאָזען פון דעם רעטעניש, וואָס הייסט מאַקס זשאַקאָב, ווייסען מיר אָבער, וואָס ס'האָט זיך אויסגעלאָזט פון דעם אומגליקליכען, טראַגישען מאָדיליאַני!

יעדעס מאָל, וואָס איך לייען, אָדער הער די בלוט-רינענדע געשיכטע פון דעמדאָזיגען יונגען איטאַליענישען קינסטלער, דאַכט זיך מיר אויס, אַז דאָס לעבען האָט נישט געהאַט אויף וואָמען אויסצולאָזען איהר ביטער האַרץ און זי האָט צוליב דעם אַרייג געוואָרפען אין לעבען דעם אָרימען, פאַסטעשען, ליי ע:דען, יסורים'דיגען מאָדיליאַני! נאַ דיר עטליכע יאָהרען און – ליידו! נאַ דיר אַ קערפּער און – שווינדזוכט דערין! נאַ דיר אַ האַרץ – אין וואונדען דערין! נאַ דיר אַ מאָגען און – הונגער דערין!

קיינער איז אויף איהם נישט געווען קיין כבוד. געמיינט – אַ פּוסטקייט געהט אַרום איבער מאָנפּאַרנאַס. קיינער האָט נישט געזעהן, אַז די דאָזיגע ראַפּינירטע ליניען דערדאָזיגער אַריסטאָקראַטישער טאַלאַנט, דער העכסטער אויסדרוק פון פיינע און נאָוועלע קונסט וועלען באַלד נאָך זיין טויט געזוכט ווערען פון אַלע קונסט-הענדלער.

כ'ווייס נישט, אויב אין אַ צווייטען בעציס איז נאָך פאַראַן אַזאַ פערשקלאַפּונג, ווי אין קינסטלער געביט. מ'נעמט אַ מענשען, אַ קינסטלער – אין נאָמען אַנ'אומדיסציפּלינירטע ענערגיע – מ'שליסט איהם איין אין אַ חדר און מ'זאָגט איהם: „מאָל דאָ פאַרב – מאָל!" וואָס ווערט דער קינסטלער קריגען דערפאַר? פּונקט דאָס ביסעל עסען.

ווי אַ יונגער איוב איז מאָדיליאַני אַרומגעגאַנגען איבער'ן לאַטיינישען קוואַרטאַל און תמיד געזוכט אַ שטיקעל ברויט, אַ דאַך. די איינציגע, וואָס האָבען אויף איהם רחמנות געהאַט, זענען געווען די פּראָסטיטוטקעס, וועלכע פלעגען קומען צו איהם פּאָזירען, ווען זייערע „חברה-לייט" זענען אַוועק. זיין שוואַכער, שווינדזיכטיגער קערפּער, האָט לאַנג נישט אויסגעהאַלטען דעם שווערען גורל. אין יאָהר 1919 איז ער געשטאָרבען עלענד און איינזאַם אין פאַריזער „האָספּיטאַל דע לאַ שאַריטע" מיט די ווערטער: „קאַראַ איטאַליאַ" (טייערע איטאַליען) אויף די ליפּען.

מאָנפּאַרנאַס האָט איהם געמאַכט אַ מין נאַציאָנאַלע לויה. אינ'ם זעלבען טאָג האָט איהם נאָכגעפאָלגט אין קבר זיין מעטרעסע, וואָס האָט זיך אַליין גענומען דעם טויט. זיך אַראָפּגעוואָרפען פון איהרע עלטערנ'ס פענסטער. די לעצטע האָבען נישט געוואָלט אויפנעמען דעם טויטען קערפּער פון זייער טאָכטער.

גאַנץ מאָנפּאַרנאַס האָט בעגלייט צו דער קבורה דעם לעצטען באָהעם פון דער גענעראַציע. דער אומגליקליכער האָט מיטגענומען אויף זיין פלאַכער ברוסט אַ קליין פּעקעל בלאָנדע האָהר פון זיין מעטרעסע.

און אויב אַלעמענס האַרץ איז געווען געקלעמט, נאָכגעהענדיג נאָך דער לויה, איז געווען איינער, וועמען דער טראַגישער טויט פון „מאָדי" האָט בעזונדערס טיף געטראָפען: דאָס איז געווען זיין געטרייער, איבערגעגעבענער פריינד זבאָראָווסקי, וואָס האָט געדינט און געליטען, מעהר נאָך ווי אַ ברודער, דעם נאָכאַנאַנד געקרייציגטען מאָדיליאַני...

מיט'ן טויט פון מאָדיליאַני ענדיגט זיך דאָס בוך פון פראַנסיס קאַרקאָ. דער איינדרוק איז אָבער אַ שטאַרקער – מיט אַ ווידערקלאַנג. לאַנג נאָכ'דעם, ווי איהר האָט אָנגעקוקט אָט די וואָרימע, איבערגעלעבטע בלעטער, פערציהט זיך אין אייך זיין אָפּקלאַנג און די היגטישע עקזיסטענץ פון מאָדיליאַני שטימט אייך אַזוי אומעטיג, אַזוי אומעטיג.

נ. פראַנק.

דעם רבונו של עולם טאָר מען נישט פּרובען...

אַ מעשה לכבוד שבועות. (פאָלקסטימלעך-הומאָריסטיש).

פון יוסף זעלקאָוויטש.

איידער מיין מוהמע שיינע קריינדעל האָט גענומען מיין פעטער הערשעלע פאַר אַ מאַן האָט זי זיך מיט איהם אַזוי אויסגערעדט:

– הער, הערשעלע, אין דער הייליגער תורה שטעהט, אַז אַ מאַן מיט אַ ווייב זענען איין בלוט און פלייש און אַז אַ מאַן זינדיגט, קריגט דאָס ווייב געשלאָגען... און אַזוי זאָגט אויך די וועלט: „אַז אדם האָט ס'קרחת, האָט חוה ס'פּינבער..." – עס איז דאָך אָבער נישט פאַרהאַנען „אמונען", וואָס זאָל נישט האָבען קיין וואָלף און צאָהן איבער דעם הערשעלע, ווייל איך, אַז אַזוי לאַנג, ווי עס וועט אונז זיין בעשערט צו וואוינען צוזאַמען, זאָלסטו פון מיר גאָרנישט פערהוילען; אַ ך בין מחויב צו וויסען פון דיין גאַנץ פּינהרעלק, ווייל טאָמער וועט מען מיך אַמאָל שלאָגען פאַר דיר, לאָמיך כאָטש וויסען, צוליב וואָס מ'שלאָגט..

אָט אַזאַ תנאי האָט זי מיט איהם אויסגענומען און דער פעטער האָט מסכים געווען און זיי האָבען למזל חתונה געהאַט...

די ערשטע פאַר יאָהר נאָך דער חתונה, האָבען זיי אָפּגעלעבט אַ לעבען – אויף אַלע יודישע שונאים געזאָגט! זיי האָבען פשוט נישט געהאַט מיט וואָס דעם זונדיגען קל וחומר צו דערהאַלטען, דאָך האָבען זיי חס ושלום נישט מהרהר געווען און געטון וואָס ס'לאָזט זיך גאָר, אַבי נישט אָנצוקומען צו אַ מתנות בשר ודם.

אַז ס'איז שוין אָבער כמעט קיין כח נישט געבליבען דאָס זונדיגע לעבען מעהר צו דערהאַלטען, האָט זיך דער פעטער הערשעלע מישב געווען:

ווייסטו, שיינע קריינדעלע, וועסט זעהן. וואָס מיר איז איינגעפאַלען.

דהיינו, וואָס, הערשעלע?

אין שבועות ביי נאַכט האָבען זיך ביידע אָנגעדרעגעזעצט פאַר דעם הויז אויף אַ באַנק און בעת דער הימעל האָט זיך געשפּאָלטען און אַ ליכטיגקייט האָט זיך בעוויזען אויף דער וועלט, האָבען ביידע געגעבען אַ געשריי: „כל-טוב"...

דער מלאך, כאַפּט אויף יודישע תפילות, אָדער ער האָט שלעכט געהערט, צי גאָר ער האָט אַ טעות געהאַט ביים פערשרייבען – גענוג, אַז אין זיין בוכעל, האָט ער אָנשטאָט „כל טוב" – „קאָלטון" פערשריבען און אויף צומאָרגענס האָט זיך דעם פעטער'ס באָרד אַזוי פערקאָלטענט, מיט טויזענט קעם נישט אָדורכצוקעמען...

אַקאָלטון האָבען מיר דאָך אָבער אַ קימאַ לן, איז מזל'דיג, האָט זיי נאָך דער מעשה דאָס מזל אָנגעהויבען אויפצושיינען, עס איז זיי אָנגעשווימען און צוגעריגען פון אַלע זייטען, זיי האָבען אַליין נישט געוואוסט פון וואַנען.

דער פעטער אָבער האָט שוין אין שטעטעל בעקומען אַ צונאָמען: „הערשעלע קאָלטון" און דער מוהמען האָט עס דוקא נישט געאַרט, אַדרבה, זי איז געווען זעהר צופרידען און האָט אייביג אָפּגעענטפערט מיט אַ גראַם:

„זאָל זיין אַ קאָלטען

„אַבי ס'האָט אָפּגעגאַלטען...

קיין בלויז גוט'ס אויף דער וועלט קאָן דאָך אָבער נישט זיין, האָבען זיי אויך פון דעם נחת נישט געגאָסען מיט קיין פולע לעפעל – זיי האָבען נישט געהאַט קיין קינדער.

אַזוי לאַנג, ווי זיי זענען יונג געווען, האָבען זיי דעם חסרון נישט אַזוי ווייט געפיהלט און אָוב האָבען זיי נאָך געהאָפט אַז די האָר זענען אָבער געוואָרען גרויער און גרויער און זיי האָבען זיך דערמאָנט אָן אבות-דין של-מעלה... איז זיי דאָס לעבען נישט נחא געווען.

– אַ שעהן פּנים קען מען דאָרט האָבען אויף יענער וועלט אָהן אַ קדיש, מ'קען אויסזעהן, ווי אייגעריסט...

און די מוהמע האָט געוויינט:

– וואָס מויג מיר מיין ברילאַנטענע קאָליע, מיינע זיבען שנירלעך פּערל און דאָס האַלבע קוואָרטירעל פינגערלעך, אַז איך בין אַ פערטרוקנעטער בוים, וואָס גיט נישט קיין פּרות..

וואָלטען זיי יונגערהייט געווען געדענקט אָן דעם, וואָלטען זיי זיך מסתמא בעדאַכטערט, געפאָהרען צו גוטע-יודען – האָבען זיי זיך אָבער אַרומגעזעהן צו שפּעט און דאָ ווערט מען וואָס אַ טאָג עלטער, וואָס אַ נאַכט – קעלטער, און דאָס לעבען, מ'שטיינס געזאָגט, איז אַזוי שווער...

דער פעטער אָבער האָט נאָך נישט געהאַלטען די זאַך פאַר פאַרפאַלען – ביים רבונו של עולם איז דאָך אַלץ מעגליך, פּערוואָס זאָל ער מאַכען נישט אָפּוואַרטען נאָכאַמאָל דעם „שעת הכושר"?...

די מוהמע האָט איהם געפּרובט אָפּשלאָגען פון קוראַזש:

– געה שוין, הערשעלע, כ'האָב שוין מורא; דעמאָלט איז דיר אַ קאָלטון אָנגעוואַקסען, ווער ווייסט, וואָס ס'קען דיר ווידער דאָס מאָל אָנוואַקסען...

– נאַרעלע, וואָס קען דאָ אָנוואַקסען?

– כ'וועל בלויז אַ זאָג טון איין וואָרט: „אַ קדיש" – וואָס קען דאָ פון אַ קדיש אָנוואַקסען?...

און בעת דער הימעל האָט זיך געשפּאָלטען, האָט דער פעטער מיט אַלע כחות אויסגעשריגען: „אַ קדיש"!...

צי האָט זיך דער מלאך פאַר'ן פּעטער'ס געפּריי דערשראָקען און דאָדורך נישט דערהערט, צי האָט ער גלאַט דעם פעטער געוואָלט אָפּטון עפּיס אַ שפּיצעל? – דאָס ווייס איך נישט, גענוג איז, אַז דער מלאך האָט ביי זיך אין בוכעל אָנשטאָט „קדיש", פערשריבען „קאַטאַר" און נאָך אין דערזעלבער נאַכט האָט דער פעטער בעקומען אַזאַ געוואַלדיגען קאַטאַר, אַז אַלע פּאַסטיילעס, מיטטלכער, ליילאַכער און האַנטוכער זענען געווען צו וועניג...

דער קאַטאַר, רחמנא לצלן, האָט ער געהאַט צו יום מותו און יעדעס מאָל, ווען דער פעטער האָט זיך צוניסט און געשריגען: „לישועתך קויתי", האָט די מוהמע געמעגט זיין ווי ווייט, איז זי געקומען צו לויפען און געזאָגט איבער איהם:

– אַ, צו געזונד, אַ, צום לעבען!... זעהסטו שוין, הערשעלע, דעם רבונו של עולם טאָר מען נישט אויספּרובען!.. אַ, צו געזונד, זאָלסט מיר נאָר טרונג דערצויגען ווערען!...

הומאָר — סאַטירע

גרינס.

גרין עס ווערט אונז פאַר די אויגען...
אין די פּארקען — פֿול מיט גרינס.
אונזער יוגענד צאָהלט דעם פֿריהלינג
ס'ביסעל יוגענדליכע צינז:
עס שפּאַצירען מיידלעך, יונגלעך,
פּאָרלעך פֿרוידערען בעזאַכט,
נעבען זיי דער מלאך אמאָר
האָפּסט אַ פֿריילעכער און לאַכט...
לאַכט ער, קייכט ער אין די הויפֿענס,
און מיט פֿיילען זים ער שיסט,
— „כל זמן שהנשמה — מאַכט ער —
ברידער, שוועסטערלעך, געניסט!..
ס'האָט דער אויבערשטער געהייסען
גוט און פֿרום זיין אונטער באַרג,
אָבער דאָס אַליין איז ווענינ:
גוט און פֿרום זיין איז נאָך קאַרג!..“
קאַרגען נישט די שיינע פּאָר'לעך
עובר זיין אויף יעדער „לאָ“,
און די אַלטיטשקע זיי זיפֿצען
און זיי קרעכצען: אוי-אוי-אוי!
ס'איז אַ שאָד זיי אויפֿ'ן עבר,
וואָס די צייט איז שוין פֿאַרביי
וואָס די יונגע זיי פֿערלויפֿען
אַלע וועגען ריי נאָך ריי...
גרין עס איז פֿאַר יונגע אויגען.
אין די פּארקען — פֿול מיט גרינס..
איז אַ יעדע שעה פֿון פֿריהלינג
א מחיה — א געווינס!

אליבאבא.

כתם אזוי.

ענדערונג.

— איהר ווייסט? — האָט ער געזאָגט אין מיטען טאַנצען — דער טשאַרלסטאָן ווערט מאָדערן.

— טאַ הויבט-זשע אָן צו טאַנצען אויף מיין צווייטען פֿוס! — האָט זי איהם פֿאַרגעשלאָגען!

פֿערחישט די גרעניצען.

— מענדעלע! — שרייט דער לעהרער אין שולע — דו האָסט תמיד אַזוי שמוציגען האַלז, אַז מען ווייסט נישט וואו עס ענדיגט זיך דער קאָלנער, און וואו עס הויבט זיך אָן דער האַלז!

א טובה.

מאַן (צום דאָקטאָר): בלויז דריי טעג הייסט איהר מיין ווייב ליגען אין בעט. טוט מיר אַ פֿערזענליכע טובה און הייסט איהר ליגען אין בעט כאָטש דריי וואָכען...

קאָמפּלימענט 1927.

פֿרוי גרינשטיין מיט איהר צוואַנציג-יעהריגער טאָכטער טרעפֿט זיך מיט אַ בעקאַנטען.

— זעה נאָר, זאָגט ער ערשטוינט, — איהר האָט שוין אַזאַ דערוואַקסענע שוועסטער? איך געדענק נאָך ווי זי האָט געטראָגען לאַנגע קליידער!

א הינגער גביר.

גביר: געכטען איז אויף מיר אָנגעפֿאַהרען אַ רעסאָרע וואַגען און מיר אַ קלאַפּ געטאָן אין האַרצען אַריין.

יוד: האָט עס זיך נישט צובראָכען?

גביר: דאָס האַרץ?

יוד: ניין — דער וואַגען..

גביר: ווי פֿאַלסטו עפּעס אויף?

יוד: ווייל איהר האָט אַ שטיינערנע האַרץ.

ס'גלייכט זיך אויס.

די באָבע: היינט האָט מען נישט חתונה אַזוי יונג. ווי אין דער צייט ווען איך בין געווען אַ מיידעל.

איינעקעל: יאָ, אָבער דערפֿאַר אַ סך עפֿטער.

פֿערהיט די שוויגער.

פֿרוי: פֿאַרוואָס האָסטו אויסגעשניטען פֿון דער צייטונג דעם אַרטיקעל: „די קונסט לאַנג צו לעבען“?

מאַן: כ'האָב נישט געוואָלט, אַז דיין מאַמע זאָל דאָס לייענען.

ווייסט עס פֿון טאַטען.

מוטער: — און איצט, ווילעק, גיי אַריין, בעקען זיך מיט דיין נייער פֿיאַנאָ-לעהרערין און גיב איהר אַ קוש

ווילעק: — יאָ!.. און כאַפּען פּעטש ווי דער טאַטע?

דאָס נישט.

ביילע: — אויב דו קענסט מיט דיין מאַן נישט אויסקומען, טאַ ספּראַשע איהם מיט אַ גט.

קיילע: — דאָס נישט! אַזאַ פֿערגעניגען וויל איך איהם נישט אָנטאָן.

נאָר א דאָקטאָר.

פֿראַניאַ ק., אַ'אויפֿגעקומענעם קצב'ס טאָכטער האָט זיך פֿערוואָלט האָבען אַ חתן דווקא אַ דאָקטאָר.

ווען סאַנדער שולמן האָט זי בעקענט מיט'ן דאָקטאָר ל. וועלבער, פֿערשטעהענדיג מיט וועמען ער האָט צו טאָן, האָט געבומען דעם פֿריילינס פֿולע האַנד און געזאָגט: פֿריילין, לויט אייער געזונדצושטאַנד, גוטיגט איהר זיך נישט און קיין דאָקטאָר.

דוד גערטלער.

ווייבעריזמען.

ווען אַ פֿרוי ווערט פּלוצלינג צו גוט צו איהר מאַן, איז עס אַ סימן, אַז זי וויל בערוהיגען איהר געוויסען.

*

די איינציגע צייט, ווען אַ פֿרוי איז באמת גליקליך, איז די צייט צווישען איין ליבע און דער צווייטער. עס איז אָבער אַלץ גערעדט געוואָרען. אַז אין דער צווישען-צייט פֿאַלט איהר אויך צו אַ ליבעלע.

*

אַ פֿרוי טראָגט זיך שטענדיג אַרום מיט ליבעס-ערינערונגען; אַ מאַן וואַרפֿט אַרויס זיינע פֿאַר-אַ-יאָהריגע ליבעס אינאיינעם מיט'ן אַלטען לוח

*

פֿאַר איין מאַן איז די היים אַ האָטעל, פֿאַר אַ צווייטען — אַ שפּיטאָל, פֿאַר אַ דריטען — אַ משוגעים-הויז, פֿאַר אַ פֿערטען אַ געפֿענגעניש און פֿאַר אַ 5-טען — רעפֿאָרם-אַנשטאַלט.

*

דער אידעאַליסט האָט ליב די פֿרוי פֿון ווייטענס, אַ פּראַקטישער מענש — נאָר נאָהענט.

*

אויב דו ביסט נישט געווען די געליבטע פֿון אַן אידעאַליסט, ווייסטו נישט דעם טעם פֿון גן-עדן; אויב דו ביסט נישט געווען פֿערהייראַט צו אַן אידעאַליסט, ווייסטו נישט דעם טעם פֿון גיהנום.

אַ יודישע זאַך..

אוי-וואַ! — האָט אויסגעשריען אַ חסיד, וואָס איז ס'ערשטע מאָל געווען אין אַ קינאָ — איך האָב גאָרנישט געוואוסט, אַז אַ קינאָמאַטאָגראַף איז אַ יודישע זאַך, עס איז דאָרט עין תחת עין, יד תחת יד אַ רגל תחת רגל..

דער נעהאָלפֿענער.

— דאָקטאָר! איך בין געקומען אייך האַרציג דאַנקען אייער קוראַציע האָט מיר שטאַרק געהאָלפֿען.

— אָבער.. ענטשולדיגט! עפּעס גע דענק איך נישט, איך זאָל אייך האָבען קורירט.

— ניין נישט מיר האָט איהר קורירט.. מיין אָנקעל, און איך בין זיין יורש.

פֿאַלשע ווערטליך

מען זאָגט: ביי אַ שווערען וואָגען איז לייכט צו פֿוס צו געהן — האָב איך געפּרובט זיצען אויפֿ'ן וואָגען, האָב איך געזעהן, אַז עס איז נאָר לייכטער...

מען זאָגט אַז פֿיש איז גוט צו עסען מיט ברויט — האָב איך געפּרובט עסען מיט חלה. האָב איך געזעהען, אַז עס איז נאָך בעסער...

מען זאָגט: אַז שטאַרבען איז גוט אין חודש ניסן — האָב איך געפּרובט צו לעבען, האָב איך געזעהן, אַז עס איז אַ סך אָנגענעהמער..

ער הומט צו זיך...

— וואָס מאַכט איהר עפּעס אין געזונד? דער קאָפּ טוט אייך נאָך וויי?

— ניין, דער קאָפּ טוט מיר שוין, דאַנקען גאָט, נישט וויי, נאָר איך פֿיל זיך עפּעס אַזוי מטושטש נאַריש.

— אויב אַזוי, איז גאַנץ גוט. עס הייסט, אַז אייער געזונד קע'ס זיך אויב צוזאַמען נאָרמאַלען צושטאַנד.

ביידע זענען אין אָרדנונג.

מחותן: פֿאַר וואָס האָט איהר זיך פֿאָרגעשטעלט פֿאַר מיין טאָכטער אַלס דאָקטאָר בעת איהר זענט נאָר אַ פֿעלדשער.

חתן: פֿאַר וואָס האָט זיך אייער טאָכטער פֿאַר מיר פֿאָרגעשטעלט אַלס 19-יעהריגע פֿריילין אין דער צייט, ווען זי איז גאָר אַלט 39.

דוד גערטלער.

אַ פֿינגערהוט-ראָמאַן.

— איך האָב דיך ליב.

— טאַקע?

— אָבער דערצייל עס נישט דיין מאַן.

— פֿאַרוואָס?

— ווייל עס קען נאָך אָנקומען צו מיין ווייב.

פֿערשטאַנען.

דוד: הער, ברודער'ל, וואָס ביסטו: אַ ליגנער צי אַ רעכטער?

חיים: אַ לינקער.

דוד: אויב אַזוי פֿערשטעה איך כאָטש פֿאַרוואָס דו האָסט נישט געטאָן אַ רעכטען שריט.

אין פֿלאַמען פֿון ליבע און האַס

(ראָמאַן).

(30

ביי דעם צימערדיגען שוואַכען שיין פֿון לאָמטעל, האָבען די אותיות בולט אַרויסגעגלוסטיגט געגען די אַנטראָגעשראָקענע צוויי מיידלעך:

„דאָס האָט קאַרל דרייוויץ מיך דער'הרג“...

— אַזאַ אויסוואורף! אַזאַ נידערטרעכטיגער מענש! — האָט יהודית געשטאַמעלט און הילפֿלאָזען גרימצאָרן — און אַזאַ חיה האָט די העזה מיר אָנצוואַרפֿען זיין ליבשאַפֿט!

— וואָס וועלען מיר איצט טון? — האָט פֿערעלע אַ פֿרעג געטון.

— הער זשע מיך אויס! — האָט איהר יהודית שנעל און ענטשלאָסען געענטפֿערט — קום גלייך אַרויס פֿון דאַנען! ווערסט צומאַכען די טיר, און וועסט זיך לייגען שלאָפֿען אין דיין צימער, מאָרגען אין דער פֿריה, פּונקט זיבען אַ זייגער, קום צו מיר. מיט דעם ערשטען צוג וועלען מיר אַרויספֿאָהרען ביידע צוזאַמען קיין לעמבערג. אָבער — הערסט — קיינעם נישט אַ פּיפּס טון וועגען דעם! קיינער טאָר גאָרנישט וויסען!

— איך הער!

— אָבער טאַקי קיינעם, קיינעם נישט! די גאָהענטסטע מענשען אַפֿילו אויך נישט! און — אויף מיר קאָנסטו זיך אויך פֿערלאָזען... איך וועל אַוודאי שווייגען! יאָ, נאָך אַ וואָרט, איידער איך געה אַוועק: זאָג מיר שוועסטער'ל, צי ביזטו זיכער, אַז קיינער ווייס דאָ נישט אַריין אין דיין אַפּאַרטעמענט?

— סיי-ווי קומט דאָ איצט קיינער נישט!

— וואָס רעכענסטו צו טון?

מאָרגען, מאָרגען, אם ירצה השם, וועסטו זיך אַלץ דערוויסען!..

אַרויסרעדענדיג די דאָזיגע ווערטער האָט יהודית צוגעטוליעט צו זיך פֿערעלען.

— אַך — האָט זי הויך אַרויסגעזיפֿצט — ווי איך וואָלט פֿאַר דיר געוואָלט געמה נעהמען, מיין אָרימער פֿאָטער!

פֿערעלע איז אַריין צו זיך אין זייטיגען צימער, וואָס האָט געהאַט אַ בעזונדערען איינגאַנג אין דרויסען, און יהודית האָט אָוועקגעאיילט אַהיים.

אין דערזעלבער צייט, ווען זיי ביידע זענען שוין פֿערשוואונדען, האָט זיך עפּיס אַ געשטאַלט אַרויסגערוקט פֿון הינטערען וואָגען, וואָס איז געשטאַנען אויפֿ'ן הויף. די געשטאַלט האָט זיך שרעקעוודיג, נישט זיכער אַרומגעקוקט.

געוועזען איז עס קאַרל דרייוויץ.

ער האָט זיך אָהער מטריח געווען נאָך איידער פֿערעלע מיט יהודית'ן זענען אָנגעקומען. ער האָט געזעהן, ווי זיי זענען אַריין אין שטוב, און אויך געהערט, ווי זיי זענען אַרויס.

— וואָס האָט דאָ יהודית געטון אַזוי שפּעט? — האָט ער זיך בעאומרוהיגט געפֿרעגט אין די געדאַנקען.

פֿון זיינע ווען, דאָס פֿערברעכען איז געשעהן, ובפֿרט נאָך נאָך דעם מאָמענט, ווי ער האָט בעמערקט די בלוטיגע אויפֿשריפֿט אויף דער וואַנד, איז זיין לעבען פֿערוואַנדעלט געוואָרען אין איין קנויל פֿון אונגעהויערער נערוועזיטעט. ער פֿלעגט אָפֿטמאָל אויפֿציטערן געגענעע נעכט, און וואַכען.. און ווען ס'האָט געטראָפֿען אַמאָל, אַז ער פֿלעגט אויף אַ קורצע ווייל אײַנדרעמלען, האָבען איהם געמאַטערט און געפּלאָגט שווערע קאָשמאַרען און מוראדיגע בייזע חלומות.

זיין קראַנקער ברודער האָט, זעהענדיג איהם אַרומגעהן אַ צעטראָגענעם מיט אונטערגעשלאָגענע אויגען, געמיינט, אַז דאָס פּלאָגט איהם דאָס געוויסען...

— צי וועסטו דערלאָזען דערצו — האָט ער קאַרל'ען נישט-זיכער געפֿרעגט — אַז לוריע זאָל אומגעבראַכט ווערען פֿון דער וועלט פֿאַר דיין זינד? אַזאַ אָרענטליכער, שטילער מענש?!

— וואָס ווילסטו? ווילסט אפשר, איך זאָל זיך אַליין אַרויסגעבען?

— פֿאָהר אַוועק פֿון דאַנען! פֿערלאָז עסטרייך, און פֿון אויסלאַנד גיב צו-ווייסען, אַז דאָס ביזטו געווען בעגאַנגען דעם פֿערברעכען... וועסט אויסראַטעווען לוריע'ן, און דיין אייגענע נשמה!

— לאָז מיך געמאַך מיט אַזעלכע קינדערשע פֿלאַפּלערייען!

— קאַרל! ברודער מיינער... פֿאָלג זיך מיר כאָטש איין איינציגען מאָל!..

קאַרל האָט אַ קוועטש געטאָן מיט די פּלייצעס.

דער חולה האָט זיך מיט גרויס אָנשטרענגונג אויפֿגעהויבען פֿון סאָטעל, און איז צוגעגאַנגען צום ברודער.

— הער נאָר... דאָ האַנדעלט זיך וועגען מיר! — האָט ער מיט אַ פֿעסטער שטים געזאָגט — איך וויל נישט האָבען קיין געוויסענס-ביסען.. איך האָב מורא...

— בערוהיג זיך!.. דו האָסט דאָך נישט גענומען קיין אָנטייל אין לעווענטאַל'ס טויט.

— יאָ, דאָס מאַקי נישט, אָבער איך ווייס. ווער דער מערדער איז, און שווייגענדיג וועגען דעם, ווער איך, ממילא, דער שותף אין פֿערברעכען..

— וואָלסטו, הייסט עס, געוואָלט מיך אויסגעבען?

— ניין, ניין! דו ווייסט גאַנץ גוט, אַז דאָס איז אַן אוממעגליכע זאַך... ווי וואָלט איך אויסגעזעהן אָהן דיר?.. איך מוז שווייגען... איך מוז זיין אַ שותף צום פֿערברעכען... ווער איז מיר...

רעדענדיג אַזוי האָט זיך גרעגואָר פֿונאַנדערגעוויינט, און געבראָכען זיך פֿערצווייפֿעלט די הענד.

— קאַרל, קאַרל... האָסטו פֿאַר מיר קיין מורא נישט?

— ווי-אַזוי קען איך פֿאַר דיר מורא האָבען, מיין אָרימער ברודער?

— איך ווייס נישט... אָבער שוואַכע בעטוראָען מוזען אַמאָל אַט שרעקליכע זאַכען! קאַרל, איך וואָלט נישט געהאַט די דרייסטקייט דיר צו דראָהען! איך וואָרען דיך נאָר! באַנצע נעכט שטעהט דער אַלטער לעווענטאַל פֿאַר מיינע אויגען... איך קען נישט איינשלאָפֿען... איך פֿיהל, אַז אויב ס'זאָל זיך אַזוי לענגער פֿערציהען, וועל איך עס נישט איבערטראָגען... דאָס איז איבער מיינע כוחות!.. אָבער אַוועקשטאַרבען אַלס שותף פֿון אַ מאָרד — דאָס איז דאָך שרעקליך!

(פֿאָרטזעצונג קומט).

די, וועלכע אזעוו האט פערראטען.

בעארבייט פארן „נייעם פאלקסבלאט" לויט פערשידענע מאטעריאלען פון ל. בראנס. (84

„אזעוו — האט ווייטער סאווינקאוו געזאגט — איז געווען א מיטגליד פון צענטראל-קאמיטעט און האט גענומען אנטייל אין פיל גרויסע רעוואלוציאנערע אונטערנעמונגען און אין דעם בעהאנדלען פון אלע אהן אויסנאהם פלענער, דערונטער די פלענער פון די אויפשטאנדען אין מאסקווע, סוועאבארג און קראנשטאדט.

„לגבי אזעלכע פאקטען פון אזעוו'ס ביאגראפיע האט דער צענטראל-קאמיטעט געהאט דאס רעכט נישט צו לייגען קיין גע-וויכט אויף די דערמאהנטע קלאגען און אויף די ציטירטע בריף. פאר דער פאליציי איז נאטירליך געווען בעקוועם צו ווארפען א שאטען אויף איינעם פון די פיהרער פון דער רעווא-לוציע און אויף דעם אופן אונמעגליך צו מאכען פאר איהם ווייטער צו פיהרען זיין טעטיגקייט. ביי דער מיינונג האט זיך געהאלטען דער גרעסטער טייל פון די חברים, די מינדערהייט, נישט גלויבענדיג אין א פאליציי'אישער אינטריגע, איז יעדע פאלס געווען ווייס צו פערעכטיגען אזעוו'ן אין פראוואקאציע. צו די לעצטע האב איך אויך געהערט.

„איך בין געווען פערבונדען מיט אזעוו'ן דורך פריינדשאפט. די לאנגע געמיינזאמע טעראריסטישע ארבייט האט אונז דער-געהנטערט. איך האב געקענט אזעוו'ן פאר א מענשען מיט א גרויסען ווילען, און א שטארקען און פראקטישען פערשטאנד און גרויסען ארגאניזאטארישען טאלאנט. איך האב איהם געזעהן ביי דער ארבייט. איך האב געזעהן זיין אונבויגבארע קאנסע-קווענטקייט און דער רעוואלוציאנערער מוט, זיין רוהיגען מוט פון א טעראריסט, ענדליך זיין טיפע צארטקייט צו דער פאמיליע. איך מיינע אויגען איז ער געווען א בעגאבטער און ערפאהרענער רעוואלוציאנער און א פעסטער און ענטשלאסענער מענש. די דאזיגע מיינונג האבען אין אלגעמיין געטיילט אלע חברים, וועלכע האבען מיט איהם געארבייט...

„מעגליך, אז נישט אלע האבען איהם אין א גלייכער מאס ליב געהאט, אבער אלע האבען זיך צו איהם בעצויגען מיט דעמזעלבען רעספעקט. ס'איז אונמעגליך, אז די אלע חברים זאלען האבען געמאכט א טעות!"...

אויף דער לעצטער זיצונג פון געריכט האט סאווינקאוו געהאלטען א שעהנע און שטארקע פערטיידיגונגס רעדע, וועלכע ער האט פערענדיגט מיט די ווערטער:

„איך ווענד זיך צו אייך, וולאדימיר לוואוויטש, ווי צו דעם היסטאריקער פון דער רוסלענדישער פרייהייטס-בעוועגונג און איך בעט אייך, נאך דעם אלעמען, וואס מיר האבען דא דערצעהלט וועגען דער טעטיגקייט פון אזעוו'ן, אונז צו זאגען אינגאנצען אויפריכטיג, צי איז פערהאן אין דער רוסלענדישער רעוואלוציאנערער בעוועגונג, וועלכע האט געהאט אזעלכע מענ-שען, ווי גערשוני, זשעליאבאוו, מאזאנאוו, און אין די פרייהייטס-בעוועגונגען פון אנדערע לענדער א מעהר גלענצענדער נאמען, ווי דער נאמען פון אזעוו'ן?"

בורצעוו האט דערויף געענטפערט:

„ניין! איך קען נישט אין דער רוסלענדישער רעוואלוצי-יאנערער בעוועגונג קיין גלענצענדערען נאמען, ווי אזעוו. זיין נאמען און זיין טעטיגקייט זענען מעהר גלענצענד, ווי די נעמען און די טעטיגקייט פון זשעליאבאוו'ן, מאזאנאוו'ן און גערשוני'ן, אבער, אונטער איין בעדינג: אויב ער איז אן ערליכער רעוואלוציאנער. נאר איך בין איבערצייגט, אז ער איז א פראוואקאטאר, אן אגענט פון דער פאליציי און דער גרעסטער אויסוואורף!

„אט אזוי, חברים, איז די לאגע! שוין ווייניג וואכען נאכאנאנד האמפערן מיר זיך וועגען דעם, צו איז אזעוו דער ערשטער מענש אין דער רעוואלוציאנער בעוועגונג, אדער ער איז דער ערשטער אויסוואורף, און מיר קאנען איינער דעם אנדערען נישט איבערצייגען, ווער פון אונז איז גערעכט. וואס אנבעלאנגט מיך, בין איך פונקט אזוי ווי פריהער פעסט איבער-צייגט, אז גערעכט בין איך: אזעוו — איז א פראוואקאטאר!"

ארגנאוום שליחות קיין רוסלאנד.

נאך א חודש צייט פון מאטערנדע געריכטס פערהאנדלונ-גען האט קיינער נישט בעוויזען דעם אנדערען צו איבערציי-גען. די פערשטעהער פון צענטראל-קאמיטעט זענען געבליבען ביי זייער מיינונג, אז אזעוו איז דער גרעסטער רעוואלוציאנער, בורצעוו — אז ער איז דער גרעסטער אויסוואורף און פראוואָ-קאטאר. דאס געריכט אליין האט געהאט ספקות און איז איינ-געגאנגען אויף דער ביטע פון די ס.-ר. צו מאכען א הפסקה אין די פערהאנדלונגען, כדי ווייטער צו פיהרען די אויספאר-שונג.

דער צענטראל קאמיטעט האט געבעטען ביים געריכט אנ-ערלויבניש צו שיקען קיין פעטערבורג דעם צ. ק. מיטגליד ארגונאוו'ן, כדי צו זאמלען מאטעריאלען וועגען לאפוכינ'ען און צוועגטעל דעמאסקירען דאס דאפעלטע שפיל פון דעם דאזי-גען געוועזענעם דירעקטאר פון פאליציי דעפארטאמענט. אהן דער ערלויבניש פון געריכט האבען די ס.-ר., ווי ס'איז געווען אפגערעדט אין אנהויב, דאס נישט געקאנט טון. דאס געריכט האט די ערלויבניש געגעבען און האט וועגען דעם מיטגעטיילט בורצעוו'ן. (פארטזעצונג קומט)

לעמשניצע פון דאקטוירים (ספעציאליסטען)
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד

ד"ר וואליצקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר פערשנער	קינדער-קראנקהייטען	12—9½ 5—4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	1—11
ד"ר לוביטש	הויט- און געשלעכטס קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה	1 —
ד"ר בערנסאי	פרויען און געבורטס הילף	4—5

בעלאכטונג, שפר ד"ט ... אנאליזען ... פאקען-שטעלען, קינסטליכע ... עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — וויזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, פון אורין ... אין בלוט. 2120

איינפונגען געגען שקארלאטין.
בא דער לעמשניצע איז געעפענט געווארען א
רענטגענאלאגישער קאבינעט
עס געהמען אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	2—10 נ"מ
ד"ר לאחשינסקא סטאראשטשאקא	צאהן-ארצט	7—3

קינסטליכע ציינער, קראנען, פלאמבען א. ז. וו.
די לעמשניצע איז אויך טעטיג זונטאג

קויפט מעבעל נישט קיין
בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט, אז אין מען
מעבעל-געשעפט
גדאנסקא (דלוגא)
44 Ch. ŁAZNIK
נור ביי מיר קענט איהר מעבעל קויפען פערשידענע שעהנע און ביליג.
בעמערקונג: איך קויף אויך פערשידענע מעבעל, דיוואנען, פעלצען, נייע-מאשינען, סאמאווארען א. ז. וו.
איך צאהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

טליתים-פאבריק
אויסערגעוועהנליך פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים פאר ערקישע, ווי אויך טליתים-קטנים הורט און דעטאל מיט אויספאר-טיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל
ביי א. ה. ציטרינאחסקי, קאמיענא 1,
אין ... פרישער. קומט און איבערצייגט אייך! 598
געפערטיגנג ... אויך אנגענומען אלטע טליתים צו וואשען.

געלעגענהייטליך
צו פערקויפען
30 שול-בענק
צו 2 זיצען. אויך נעהם איך אן זעמטליכע בע-שטעלונגען פאר שול איינריכטונגען.
חסכאדניא 64, שיפמאן עט קאמפ. 698

בעקאנטמאכונג
דער פאטאגראפישער אטעליער
פון די פעראייניגטע פאטאגראפיסטען
לאדז, נארוטאוויטשא 13 (פריהער דזשעלנא)
מאכט בעקאנט דעם געעהרטען יודישען פובליקום, אז כדי צו מאכען מעגליך, וואס ברייטערע קרייזען פון דער בעפעלקערונג זיך צו פאטאגרא-פירען ביליג און גוט אין אונזער אנשטאלט, האבען מיר בעשטימט

פאלגענדע נידריגע פרייזען:

12	פאטאגראפיעס	2 זל.
6	פאסטקארטען רעטוש. די גאנצע פיגור	3 זל.
6	קאבינעט-פאטאגראפיעס „ „	10 זל.
1	פאטא-פארטרעט 40X50 „ „ פון נאטור	10 זל.

בעמערקונג: א שלעכט וועטער שטערט נישט די אויפנאהמען.
דער פאטאגראפישער אטעליער איז טעטיג אהן איבעררייס פון 9 פריה ביז 7 אין אווענד. 759

נאר פאטענטירטע
פעדער-בעטען!
פערזעהען מיט דער פאבריקס-מארקע
PALMA-PATENT
פאר וועלכע מיר גאראנטירען.
איך שטעלט אויך לענגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניקעל-בעטען, קינדער-בעטען, מאטריצענקעס, קינדער-וועגעלעך, שטאקעלע און געבעטע מאטראצען.
ביליגסטע פרייזען: רעעלסטע בעהאנדלונג! ביליגסטע פרייזען!
לאדז, פולנאצנא 24.

רעליגיעזע 8-קל. גימנאזיום
מיט רעכט פון רעגירונגס-גימנאזיעס
„בית אלפנא"
60 צעגעלניאנא 60
די עקזאמענס פאר נייע שילער דויערען ווייטער. איינשרייבונגען טעגליך פון 9—1 אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום. 797

אין גאנק פוילען און אויך שוין אין אויסלאנד רעדט מען נאר פון דער בעקוועמליכקייט און גוטסקייט פון די בעוואוסטע זומער לאטשען
LEKKOCHÓD
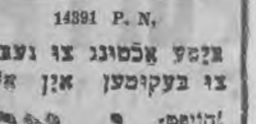
14391 P. N.
ביטע אכטונג צו געבען אויפ'ן פאטענט-שטעמפעל.
צו בעקומען אין אלע בעסטע שיך-געשעפטען.
הויפט-פערקויף י. אבראמאוויטש,
לאדז, פאדזשעטשנא 15.

לונגען-קראנקהייטען!
רעקאמענדירט דורך די ה"ה דאקטוירים
Balsam Thlocolan Age
פון סוכאטעס, בראנכיט, הוסט
פערלייכטערט ביי פלעגמא, פערשטארקט דעם ארגאניזם און דעם ...פון קראנקען, פערגרעסערט די וואג פון קערפער
„Balsám Thlocolán Age" פערקויפען אפטייקען.
פערלאנגט נור אין אריגינעלער פאקונג פון דער אפטייק 2941
A.Gąsecki w Warszawie, ul. Leszno 41

דאנטיסט און צאהנטעכניקער
י. ביטענסקי
קאנסטאנטינער 9
געאפנט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד.
...

LEKARZ-DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31-08
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מונד-קראנקהייטען. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער. נעהמט אן פון 9—12 פארמיטאג און פון 3—7 א ווייטער אווענד. ביליגע פרייזען. 1481

LEKARZ-DENTYSTA-צאהן-ארצט
M. KARABANOW
חסכאדניא 31 (אין הויף) טעלעפאן 59-09
היילט, פלאמבירט ציהט ציינער גאנץ אהן שמערצען, קינסטליכע ציינער אהנע גומען און רעפעראטורען ווערען שנעל און ביליג אויסגעפערטיגט.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 8 אין אווענד. 1195
לעמשניצע פרייזען. בעראטונג אומזאנסט.

שוינט אייער געלד!
און קויפט
שירמס און שטעקענס
נאר אין דער שירם-ווערקשטעל פון
ס. פייגענבוים,
נארוטאוויטש 19 (דזשעלנא)
ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט
25% ביליגער ווי אנדערשוואו. בעסטע אויספיהרונג.
בעם.: ס'ווערט אנגענומען אלע רעפעראטורען ווי אויך איבערציהען

סאָפּ- ווערהטאַג און ערשעפּונג,
ווי אויך מאָגען-פערדארבונג, לעבער-קראַנקהייטען, נירען, גאַל-שטיינער, רעומאַטיזם, אַרטעריטיזם, העמאָרידען-חעהמאָגען קומען פון פאַר צולייב דער שלעכטער שטאָף-וועקסלונג און פעראומרייניגונג פון בלוט און מענשליכען אָרגאַניזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

ווירקען צו א גוטער שטאָף-ענדערונג, ערוועקען צו פערדייען, רייניגען דאָס בלוט און אַלערערשט מאַכען געזונד דעם מאָגען און ברענגען צו א רעגולערע פונקציע פון דער לעבער און נירען, זאָווי בעזייטיגען שטילגאַנג, און

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען פון אָרגאַניזם די גיפט פערדייטע רעשטלעך, ווי אויך בעקעמפען דאָס שאַפען זיך פון פערזעצונגען, וואָס איז גורם צו רעומאַטיזם און אַטרעטיזם.

ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA

בעזייטיגען און פערהיטען דאָס שאַפען זיך פון גאַל-שטיינער און פערמיילדערן די העמאָרױד-שמערצען.

די פרייזען א האַלב שאַכטעל 1.50 זל.
" א דאָפּעלטע שאַכטעל 2.50 זל.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און אַפּטייק-סקלאַדען. 196

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek.

היינט איז פּאַלנערדע מעג!

Pat i Patachon

אַלס דרעסירער פון וועלף
הוראָגאָן פון געלעכטער. הוראַגאַן פון געלעכטער.

פאַבריק פון
זשיראַנדאַלען
ווי אויך גאַלוואַנישע
בראָנזיר-אַנשטאַלט
מ. לידער, לאָדז
צעגעלניאַנאַ 33, טעל. 53-41
נעהמט אָן אַלערליי נעגעגשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערן, ניקלען, בראָנזירען און אָקסידירען. עס ווערען אויסגעפירט אַלערליי רעפּעראַטורען פון פערשידענע מעטאַלענע און זילבערנע געגענשטענדע. פּינקטליכע אויספירונג. גוט און בילינג מיט א גאַראַנטיע פאַר דויערהאַפטיגקייט. 748

Dr. med.
BRAUN
פּאָלודניאָווא 28
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האַו-אויספאַל)
נעמט אָן פון 9—12 פריה און פון 5 — 8 אָוועגד

Dr. med.
H. Lajchter
קאָנסטאַנטינער 9.
ריג זאַכאַדניע טעל. 49-66
צאָהן-כירורג
ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען ווי: שטשענקעס, ציסטעס, דושאָנסלעס, צאָהן-פיסטולען א.ז.וו. נעמט אָן פון 5—1½ און פון 3—6 אָוו. זונטאָג 11 2

Dr. H. WOŁKOWYSKI
זאַכאָדניאַ 57 (צעגעלנ.19)
טעלעפאָן 19-94
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעהמט אָן פון 5—8 אָוועגד, פרויען פון 4—5. ספּעציעלער וואַרטע-זאַל. 603

שניידער-הילף!
בעמוסטע וואשען גאַרניטורן 5 זל. פּרעסען גאַרניטורען 3 זלאָטעס ס'ווערען אויך אָפּגעפּוצט אַהיים עס ווערט אויך געפּרעסט אויף דער אָרט. 856
קאָנסטאַנטינער 5 וו.1.

אַנאָנסען
אין
„נ. פאָלקסבלאַט"
האָבען דעם
גרעסטען ערפאָלג.

קינדערוואַגען פון 50 זל.

קאָרבוואַגען אויף גומי מיט בעדעך פעלד- און מעטאַל-בעטען, מאַטראַצען, אייזשענק, וואַש-טישען אין רייכסטען אויסוואַהל אויף גינסטיגע בעדינגונגען עמפּפעהלט די עלטסטע לאָדזער מעטאַל-מעבעל-פאַבריק פון
I. B. WOŁKOWYSKI
Sienkiewicza 3/5, tel. 37-70
11 NARUTOWICZA 11
די פירמע עקזיסטירט פון יאָהר 1896.
אַכטונג: מיר בארגען אויס עטען אויף זומער-וואוינונגען.

רענטגען (פאַר קומענדע קראַנקע)
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען אין
„SALUS"
ערצטליך דענטיסטישער קאַבינעט
גלובנאַ 41 טעל. 46-65
איז געעפנט טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אָוונט, זונטאָג- פון 9 פריה ביז 1 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אויערן האַלז און נאָז-קראַנקהייטען	פון 1 - 12
ד"ר לאַנדקאַה	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער-קראַנקהייטען	פון 11—12 און 4.30—6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקהייטען	פון 1—2 און פון 6.30—7.30
. שמערלאָווסקי	פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע	2.30 - 3.30, 5.30-6.30 זונטאָג פון 12—1
" זילבערשטראַם	ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה.	פון 11.30—1 און 7—8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען קראַנקהייטען	פון 10.30—12.30
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 11—12 און פון 3—5
צאָהן-אַרצט פרוי לאַנדקאַה, מס. ניירבערג	צאָהן-און מויל קראַנקהייטען	9.30—12 און פון 4—7; 12 2 און פון 7—8

אַפּאַטרונקעס, אָפּעראַציעס, איינשפּריצונגען, פּאָקען-שטעלען. אַלערליי אַנאַליזען, (ווי אורין, פלעגמע, בלוט אז"וו) דורכלייכטונגען און רענטגען-אויפנאַהמען. קורס פאַר שטאַמלער. געבורטס-הילף צעראַטונגען פאַר מוטערס. קינסטליכע ציין, קאָראָנעס, גאָלדענע בריקען, פּלאָמבן א. אז. וו. ספּעצ. קורסען פאַר שטאַמלער. וויזיטען אין שטאָדט.
שיק-אים זיינער נענען שטראַלמען. 31

רענטגענצע
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
אין ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראַסאָווסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	10-11 2-3, 6½-7½
ד"ר רוזשאַנסקי	הויט- און געשלעכטס-קר.	10-11, 1-2
ד"ר גאָלדשטיין-פּראַס	אויגען-קראַנקהייטען	1-2
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	12-2
ד"ר ראַבינאָוויץ	קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פּאָפּירני	פרויען- און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע-קראַנקהייטען	4 5 זונ.1-2
ד"ר ווינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	11-1 5½-7
ד"ר שטופּעל	רענטגען	2-12 4-5
א. גראַדזענסקי	צאָהן-אַרצט	3—7
נ. ראָזען	צאָהן-אַרצט	9—2

צאָהן-געבורטסהילף, בעלייכטונגען, קוואַרצען, מאַסאַזשען, א א. ז. וו. ביי דער לעצטיגער און גענויסטער געקאָכטען
רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט-קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קוואַרץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, לעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער.
אָנמעלדונגען נעמען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג.
וויזיט איז דער שטאַט.

נעהרטע קונדשאַפט!

צו דעם קומענדיגען
זומער-סעזאָן
עמפּפעהל איך א רייכען אויסוואַהל
זומער-פּאַנטאָפּעל
ווי: פרינעלקעס לעדערנע, קאָלירטע, ליינענטענע אַלעם נייע פאַסאָנען אויף פראַנצויזישע און סלופּקאָווע קלעצער, ווי אויך גוטע זוילען אינגלענדישע און אויסלענדישע, סקאַראַבאַדען, סאַנדאַלען אייגענע אויסאַרבייטונג, שוואַמען גרינכישע און אַמעריקאַנישע, זאַמש-לעדערלעך.
מיט אַכטונג
I. TSAKUMAKIS
ŁÓDŹ, PIOTROWSKA 7. 592

די בילינסטע הוטעלע פון מענער-היטען

פון פערשידענע קוואַליטעטען און פאַסאָנען
קען מען נאָר בעקומען אין דעם בעוואוסטען היט-געשעפט פון די גוט-בעקאַנטע פירמע
„SPLENDID" Konstantynowska 31.
אויך נעהם איך אָן היטען צו פאַסאָנירען. קאָנקורענץ-פרייזען!

מעבעל
שלאָפצימער
עס-צימער
ווי אויך פערשידענע
קליינע לוקסוס-
עמפּפעהלט די בעקאַנטע מעכאַנישע טישלעריי פון
שיפּמאַן עק קאָמפּ. וואָסכאָדניאַ 64, אין הויף.

הילפעדאַגאָגישע קורסען
פאַר שוואַכבעגאַבטע און שווער ערציהבארע קינדער. שפּראַכשטערונגען (שטאַמלען) מויבשטומהייט)

Dr. med. A. Szmirgeld
נערווען-אַרצט.
עלעקטריזאַציעס, ליכטהייל-אַפּאַראַטען.
CEGIELNIANA 8, tel. 51-89
עמפּפאַנגט פון 5 — 7 אָוועגד.

Dr. med.
W. Eychner
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
זגעזשער 11 טעל. 34-72
נעמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאָווער 294 פון 12—2 מיטאָג און דער היים פון 6-8 אָוו.

Dr. med.
Różaner
ספּעציאַל-אַרצט פאַר וועגערישע, הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קינסטליכע בערג-זאָנע.
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5 ביז 8 אַווענד.
נאַרוטאָוויטש 9 וו. 1. טעלעפאָן 28-98.
א ספּעציעל - איינגעאָרדנעטער וואַרטע-זאַל פאַר דאַמען.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און ליכט-הייל אינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוועגד

Dr. med.
A. MAZUR
נאַרוטאָוויטש (דזעלנאַ) 44
אויערן און האַלז קראַנקהייטען שטימע און שפּראַך-פעהלערן (שטאַמלען א.ז.וו.) נעמט אָן פון 12—2 און פון 6⁰⁰—8 אָוו.

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען און האַרן-קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אָוו. 196

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 6—9 אין אָוועגד

Dr. med. Ludwik
Rapeport
Pr. Narutowicza 25 (Dzielna) tel. 44-10.
ספּעציאַליסט פאַר נירען, בלאָזן און האַרן - קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אָוועגד.

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת?
פאַרוואָס לויפט יעדער אין ביוראָ פּיעטריקאָווער 17?
ואמרת אליו, זאָלסטו אים ענטפערן
— אז אין דעם ביוראָ —
17 פּעטריקאָווער 17
2-טען הויף, פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, וואו ס'ווערען ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס לויט'ן אונטערשיעד, קלאַגעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעדט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען, וועגען עמער אין קאָמיסאַריאַט-רזשאָנדו, ביטעס וועגען דירה און אוגושאַנד ראָזוטעטשי און אין אַלע פּאָליציי-בעצירקען, שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
רעכטס-קאָנסולענט י. מאַנעלאַ,
פּעטריקאָווער 17, זאַכאָדניאַ 52
שנעל, רעעל און ביליג!

מעבעל
איך קויף און פערקויף
דיוואַנעס, פעלצען, ניי מאַשינען, גאַרדעראָבען, טאַפּעטען א. ז. וו. און צאָהל די העכסטע פּרייזען
א. ווייצמאַן נאַרוטאָוויטש 19 (דזעלנאַ)
אין מעבעל-געוועלב, (פּרוטאָס-וואַלינאַ שטאַקעוויטשאַ 29) ביי מיר איז שטענדיג דאָ פּערש. גענויטע מעבעל און גוטען צושטאַנד צו פערקויפען. 1999

אַכטונג ה"ה פּריזיערס!!!
צום בעפאָרשטעהענדען שבועות איז מיין פּאַרפומעריע-געשעפט פערזעהען מיט א רייכען אויסוואַהל פון די בעסטע קעלנישע און בלומען-וואַסערן. ווי אויך אַלערליי פּריזיער-צובעהערע צו די ביליגסטע קאָנקורענץ-פרייזען.
מיט אַכטונג
J. Drukier
11 ZAWADZKA 11
קומט און איהר וועט זיך איבערצייגען!

בייעסטע און מאָדערנע שייטלען
ווי אויך פּאַלקעס און האַלבע פּאַלקעס פון פּרימאַ און איטאַליענער האָר, גוטע און סאָרטירונג, רעיעלע בעהאַנדלונג, בעקומט מען קאַמיענאַ 5, 2-טען הויף לעצטען איינגאַנג, 2. שטאָק ביי פּערושוצקי.

דאָס לאָדזער לעבען

5 זונטאָג ה סיון תרפ״ז	יוני זון-אויפגאַנג 3.41 זון-אונטערגאַנג 7,25 לענג פון טאָג 14, 12

גרויסע שטורם און שלאַכס-רעגען אין לאָדז און אומגעגענד.

שאָדענס איבער נידריגע וואוינונגען און קעלערס.—אומגעוואָרפענע סלופּעס און ביימער.—דונערן האָבען אָנגעמאַכט היזקות.

דער פרייטאָגדיגער שלאַגס-רעגען און געוויטער, וואָס האָט זיך איבערגעטראָגען איבער לאָדז און דער אומגעגענט האָט אָנגעמאַכט פיל היזקות, פערפלייצענדיג די נידעריגע ערטער אין שטאָט און פערגיסענדיג פיל קעלערס און נידריגע וואוינונגען.

אַ שרעקליכע פערוויסטונג האָבען די וואַסערען אָנגעמאַכט ביים שוסטער יהושע קאַרניק (זגערזשער 59). דער דאָזיגער קאַרניק וואוינט אין אַ הילצערן קליין שטיבעל, מיט אַ פרוי און 6 קינדער, דאָס אָרט וואו דאָס שטיבעל שטעהט, געפינט זיך אויפ'ן אָפּלויף פון דער זגערזשער גאַס ביי רוג דאָלנא. פון לאַנגע צייטען אָן געהט דאָרט אַדורך אַ ברייטער אָפענער קאַנאַל, דורך וועלכען די וואַסערען פון שחט-הויז, פון די פאַרבערייען א.א.וו. אין יענעם ראַיאָן רינען אַראָפּ.

געוועהנליך בעת אַ רעגען ווערט דער קאַנאַל אָנגעפילט, דאָס וואַסער רינט אָפּ, אין זומער-צייט איז דער דאָזיגער קאַנאַל כמעט אויסגעטריקענט.

דער דאָזיגער קאַנאַל, אַ פּאָר מעטער ברייט, געהט אַדורך אונטערן הייזעל וואו ס'וואוינט דער שוסטער קאַרניק. שוין זייט אַ צייט ווען דער קאַנאַל פילט זיך אָן מיט וואַסער, שווענקט אונטער דאָס וואַסער דאָס הייזעל, און פערגיסט אַרום דעם הויף. דער דאָנערשטאָגדיגער און פרייטאָגדיגער געוויטער אָבער האָבען איבערגעשטיגען אַלץ וואָס ס'איז ביז איצט געווען. דאָס וואַסער וואָס איז אָנגעפלאָסען אין אַ גרויסען סכום האָט פערגאָסען דעם הויף אַרום און האָט דאָנערשטאָג ביינאַכט בעת'ן שלאַק רעגען דורך די לעכער פון דער פּאָדלאָגע אָנגעהויבען אַריינגיסען זיך אין שטוב. די לאַגע פון דער פאַמיליע איז געווען אַ פערצווייפעלטע. דאָס וואַסער אין שטוב האָט שוין געהאַלטען איבער אַנ'אייל די הויך, דאָס געפעהרליכסטע אָבער איז געווען די מורא, אַז אויב דאָס וואַסער פון אונטען וועט אויפרייסען די פּאָדלאָגע, קענען אַלע אַריינפאַלען אין טיפען אָפענעם קאַנאַל, וואָס געפינט זיך אונטער'ן הייזעל.

קאַרניק האָט שוין איינינע מאָל געשריבען ביטעס צום מאַגיסטראַט און אַנד. אָבער זיינע ווענדונגען זענען געבליבען אָהן ערפאָלג. דערווייל האָט זיך נעטראָפען, אַז דאָס וואַסער האָט פערגאָסען דעם הויף, אַריינגעגאָסען זיך אין קעלער אונטער דעם אַפּטייק-סקלאַד פון מלאַוועער און דורך דער פּאָדלאָגע זיך אַריינגעקריגען אינ'ם אַפּטייק-סקלאַד. ה' מלאַוועער האָט דאַן אַלאַרמירט די פייערלעשער, זיך געווענדעט צום פּאָליציי-קאָמענדאַנט ה' גערזשעלסקי און צום רעגירונגס-קאָמיסאַר איזשיצקי.

די אָנגעקומענע פייערלעשער האָבען אין דער ערשטער מינוט נישט געקענט קומען צו הילף מיט זייערע פּאָמפּעס.

דערווייל האָט דער רעגירונגס-קאָמיסאַר איזשיצקי אָפּגעהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן וויצע פּרעזידענט וואָיעוואָדזקי און איז מיט איהם און 2 אינזשינערען אַרויסגעפאָהרען אויפ'ן אָרט, ס'איז באַלד אַרויסגערופען געוואָרען אַנ'אָפּטיילונג שטעטישע אַרבייטער, וועלכע האָבען אָנגעהויבען די אַרבייטען, וואָס זאָלען פערהיטען פון ווייטערדיגע קאַטאַסטראָפעס. דאָס וואַסער איז ביסלעכווייז אָפּגעפאַלען און די פייערלעשער האָבען אָנגעהויבען אויספּאָמפּען דאָס וואַסער פון די וואוינונגען.

דאָס גאַנצע ביסעל ווירטשאַפט ביים אָרימען שוסטער איז צושעדיגט. די קינדער זענען אויסגעמאַטערט און צוטראָגען. ער אַליין איז הייזעריג און האַלט זיך קוים אויף די פיס.

וועגען גרויסע שאָדענס טיילט מען אויך מיט פון די עקען שטאָדט און אומגעגענד.

איינינע דונערן זענען אַריין אין אַ וואוינונג אויף וולאָדזשימירסקאַ 56 פון דאָרט האָבען זיך די זעלבע דונערן אַריינשפּאַצירט אין די שכנ'ישע שטובען.

די איינוואוינער האָבען זיך אין גרויס שרעק אויסגעכאַפּט פון שלאָף און זענען אַרויסגעלאָפען אויפ'ן הויף, מיינענדיג, אַז ס'האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה.

צום גליק איז קיין אומגליק דאָרט נישט געווען.

דער שטורם-ווינד האָט אויף איינינע גאַסען אָוועקגעריסען די רושטאָוואַניעס ביי די רעמאָנטירטע הייזער.

דער גאַסרעגען האָט פערפלייצט די קעלערן, וואָס געפינען זיך אין די נידריגע טיילען פון אונזער שטאָדט.

פון ר ו ד אַ - פּ אַ ב י אַ נ י ץ טיילט מען אונז מיט וועגען אַנ'אָפּגעבראָכענעם פאָלוואַרק, אויף דער גאַנצער ליניע זענען אומגעוואָרפען טעלעפאָנישע און טעלעגראַפישע סלופּעס, הילצערנע פּאַרקאַנעס א. אַז. וו.

אין אַ ל ע ק ס אַ נ ד ע ר האָט דאָנערשטאָג די היץ דערגרייכט 39 גראַד. אַרום 10 אין אָוונד האָט אויסגעבראָכען אַ שטורם און אַ שטאַרקער רעגען, וואָס האָט אָנגעמאַכט שרעקליכע חורבונות. די שטאָדט זעהט אויס ווי נאָך אַ שלאַכט. דער שטורם האָט אומגעוואָרפען אַ גרויסע צאָהל פּאַרקאַנעס. פון אַ דונער האָט זיך אָנגעצונדען די גרויסע יודישע דאַמפּבעקעריי פון „הייטמאַן, גאָלדבערג און שותפים“ דער שאָדען בעטרעפט איבער טויזענד דאָלאַר. ס'איז אויך בעשעדיגט געוואָרען דער שטעטישער טעאַטער-זאַל „פאָלקס-הויז“ און ס'איז רואינירט געוואָרען די גאַנצע ביהנע איינריכטונג. אויך האָבען שטאַרק געליטען די קאָלאָניסטען הינטער'ן שטאָדט ביי וועלכע דאָס געוויטער האָט אָנגעמאַכט זעהר גרויסע שאָדענס.

פּאָבאָר.

אין דער קאָמיסיע נומער 1 (טראַוגוטאַ 10) דאַרפען זיך שטעלען:

יאַהרגאַנג 1906

דריטער פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

דינסטאָג, דעם 7 יוני R. און S. ביז Su.

מיטוואָך, דעם 8 פון S. ביז T.

אין דער קאָמיסיע נומער 2 (זאַקאָנטנאַ 82).

יאַהרגאַנג 1906

עלפטער פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

דינסטאָג, דעם 7 R. P. O. N. M.

מיטוואָך, דעם 9. – W. U. T. S.

Ż. Z.

קיין נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען וועלען נישט געשיקט ווערען. די קאָמיסיעס הויבען אָן זייער טעטיגקייט פּונקט 8 אַ זייגער אין דער פריה.

ביטעס וועגען אָדראָטשעניעס דאַרפען אַריינגעטראָגען ווערען אין רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט צוזאַמען מיט די דאָקומענטען, וועלכע שטעלען פעסט דאָס רעכט צו געניסען פון אָדראָטשעניעס, שפּעטסטענס אַ טאָג פאַר'ן טערמין, ווי מ'דאַרף זיך שטעלען צו דער פּאָבאָר-קאָמיסיע.

ביטעס וועגען אָנערקענען אַנדערהאַלבען יאָהריגע דינסט-צייט דאַרפען אַריינגעטראָגען אין רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט די דאָזיגע פּאָבאָראָווע, וועלכע בעזיצען נישט קיין רעכט אויף ווייטערדיגע אָדראָטשעניעס, אָדער ווילען היי-יאָהר נישט געניסען פון אָפּלעגען דאָס מיליטער-דינסט.

יודישע זעלנער
ווערען בעפרייט פון דינסט אויף שבועות.

דער ד. א. ק. האָט מודיע געווען אַלע פּולקען און באַנען מען זאָל בעפרייען די יודישע זעלנער פון דינסט פון זונטאָג אָוונד ביז דינסטאָג אָוונד.

די דאָזיגע פעראָרדנונג איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אויפ'ן יסוד פון אַ פעראָרדנונג פון קריגס-מיניסטעריום צו בעפרייען די יודישע זעלנער אויף שבועות.

רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט
ווערט איבערגעטראָגען.

ווי מען איז מודיע ווערט דאָס רעגירונגס-קאָמיסאַריאַט בקרוב איבערגעטראָגען אויף קילינסקי 152.

דער ערשטער טראַמוואַי
קיין טושין.

נעכטען איז געלאָזען געוואָרען אין גאַנג, אויף פּראָבע, דער ערשטער טראַמוואַי, וואָס וועט קורסירען צווישען לאָדז און טושין.

פון היינט אָן וועט דער טראַמוואַי שוין קורסירען נאָרמאַל.

דער ערשטער טראַמוואַי אויף דער דערמאָנטער ליניע וועט אָבגעהן טעגליך 6,45 פריה פון גייער'ס מאַרק. יעדע שעה וועט אָבגעהן אַנ'אַנדערער טראַמוואַי.

א זומערדיגע גנבה.

(–) די פאַמיליע הערטמאַן, פּאָמאָרסקאַ 22 איז אַרויסגעפאָהרען אויף זומער-וואוינונג און איבערגעלאָזען אַ פערשלאָסענע וואוינונג.

גנבים האָבען אויסגענוצט די געלעגענהייט, אויפגעבראָכען די טיר און אַרויסגעגנב'עט די מלבושים און אַנדערע ווערטזאַכען פון שטוב.

לאָדזער ד. א. ס. וויל נישט אָנערקענען איודען אלס רעזערוו-אָפיציר.

יודישער סיים-קלוב אינטערווענירט ביים מארשאל פּילסודסקי.

ד״ר הירשפּרונג, אַ געוועזענער געריכטס-אָפיציר פון דער עסטרייכישער אַרמעע איז נאָכ'ן פונאַנדערפאַלען פון דער עסטרייכישער אַרמעע אַריבער צום פּוילישען געריכטס-קאָרפּוס. אין עטליכע טעג אַרום אָבער האָט מען איהם בעזייטיגט, ווייל ער האָט זיך אָנגעגעבען, אַז ער געהער צו דער יודישער נאַציאָנאַליטעט.

אין 1922 האָט זיך ד״ר הירשפּרונג געווענדעט צו דער ווערעפיקאַציאָנס-קאָמיסיע, אַז מען זאָל איהם אָנערקענען דעם טיטול רעזערוו-אָפיציר. פון לאָדזער ד. אָ. ק. האָט ער בעקומען אַ תשובה, אַז זיין ביטע ווערט אָבגעזאָגט צוליב פאָלגענדע טעמים: ער גיט זיך אָן פאַר אַ יוד און ווייל ער האָט נישט געדינט אין דער פּוילישער אַרמעע.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט זיך דער סיים-קלוב ביים יודישען נאַציאָנאַל-ראַט געווענדעט צום קריגס-מיניסטער מיט אַ בריף.

ביילעגענדיג די אָנקלאַגע פון אָפיציר הירשפּרונג ווייזט אויף דער נאַציאָנאַל ראַט, אַז דאָס אָבזאָגען דעם ד״ר הירשפּרונג דעם טיטול רעזערוו-אָפיציר צוליב דעם וואָס ער איז אַ יוד, שטעהט אין אַ סתירה צום פּונקט 96 פון דער קאָנסטיטוציע.

אַרום דעם דאָזיגען פּונקט איז אין זיינער צייט געפיהרט געוואָרען אין סיים אַ הייסע דיסקוסיע. די ענדעקעס האָבען דאַן געוואָלט, אַז אַנ'אָפיציר זאָל קאָנען זיין נאָר אַ בירגער פון דער פּוילישער נאַציאָנאַליטעט. צוליב דער שטאַרקער אָפּאָזיציע אָבער פון די יודישע דעפּוטאַטען, איז דער פּונקט אָנגענומען געוואָרען, אַזוי אַז יעדער בירגער פון דער פּוילישער רעפּובליק קען ווערען אַנ'אָפיציר. דאָס וואָס ד״ר הירשפּרונג – ווערט געזאָגט אין בריף – איז אַ יוד קען, אַלזאָ, נישט זיין קיין שום מאָטיוו אויף צונעהמען ביי איהם דעם טיטול רעזערוו-אָפיציר.

דער צווייטער מאָטיוו – אַז ער האָט נישט געדינט אין דער פּוילישער אַרמעע – איז אויך נאָר אַנ'אויסרייד, ווייל ד״ר הירשפּרונג האָט אַ שטיקעל צייט געדינט אין פּוילישען געריכטס-קאָרפּוס און מען האָט איהם פון דאָרט בעזייטיגט בלויז דערפאַר, ווייל ער וויל נישט פערלייקענען זיין יודישע אָבשטאַמונג.

געשטאָרבען דער מערדער און זעלבסט-מערדער פון גדאַנסקאַ 85.

(–) פרייטאָג איז געשטאָרבען אין פּאָזנאַנסקי'ס שפּיטאָל דער סטרוזש פון גדאַנסקאַ 85, יוזעף וויערוצקי, וועלכער האָט, ווי מען געדענקט, אין דער פאָריגער וואָך, ערמאָרדעט זיין 6 יעהריגען זוהן באָלעסלאַוו און זיך אַליין אויך איבערגעשניטען דעם האַלדז.

דער מערדער און זעלבסטמערדער איז די גאַנצע צייט נישט געקומען צום בעוואוסטזיין, צוליב וואָס ער האָט נישט געגעבען קיין שום ערקלערונגען וועגען זיין שוידערליכע טאַט.

עס בלייבט אַזוי אַרום די השערה, אַז וויערוצקי איז געווען אין אַ נערוועזען צושטאַנד זינט עס איז געשטאָרבען זיין פרוי מיט אַ יאָהר צוריק.

„געזונדהייטס-וואָך“ פון „טאָז“.

די היגע אָפּטיילונג פון „טאָז“ (געזעלשאַפט אָפּצוהיטען די געזונדהייט פון דער יודישער בעפעלקערונג) ענטוויקעלט אויף איהר געביט אַ רירעוודיגע טעטיגקייט. כדי צו פּאָפּולאַריזירען צווישען דער יודישער בעפעלקערונג איהרע אויפגאַבען און צו דעמאָנסטרירען, וואָס ס'איז שוין ביז איצט אויפגעטון געוואָרען, אָרדענט איין די געזעלשאַפט אַ „געזונדהייטס-וואָך“, וועלכע וועט דויערען פון 12 ביז'ן 27 יוני. כדי אָנצופיהרען מיט דער „וואָך“ איז געשאַפען געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע.

די קאָמיסיע האָט שוין אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג און פעסטגעשטעלט דאָס פּראָגראַם. דעם 8 יוני וועט פאָרקומען אַ פּרעסע-קאָנפערענץ. אָנהויבען וועט זיך די וואָך מיט אַ פייערליכער אַקאַדעמיע אין „פילהאַרמאָניע“ זונטאָג, דעם 12 יוני. עס וועלען צוו. אַנד. אויפטרעטען ד״ר ביכאָווסקי, ד״ר לצווין, דעפּ. שיפּער פון וואַרשאַ, ד״ר גאָלדמאַן און ד״ר ל. שיפמאַן פון לאָדז א. אַנד.

דעם 19 וועט פאָרקומען אַ קאָנקורס פון ריינליכקייט פון די וואוינונגען, אינ'ם דאָזיגען קאָנקורס וועלען זיך בעטייליגען די מוטער'ס, וואָס שטעהען אונטער דער אויפזיכט פון „טאָז“ און נעמען פון זיין הילף. אַ קאָמיסיע וועט בעזוכען די וואוינונגען און שפּעטער פערטיילען פאַר די אויסגעצייכענטע פּרעמיעס.

אַנ'ענליכער קאָנקורס וועט אויך פאָרקומען וועגען די ריינליכקייט אין די חדרים.

דעם 22 יוני וועט פאָרקומען אַ אָפּצייכנונג אויף די גאַסען, זאַמלונגען א. אַנד. אימפּרעזעס. דעם 24 וועט איבער די גאַסען פון לאָדז פאָרקומען אַ צוג פון שול-קינדער, פאַר וועלכער די געזעלשאַפט טוט אַזויפיל, דעם 26 יוני וועט פאָרקומען אין העלענהאָף אַ טורנפעסט, וואָס וועט זיך פערענדיגען מיט אַ צוג איבער די גאַסען אין דער בעגלייטונג פון מוזיק.

די פּאָפּולערע סימפּאַטישע געזעלשאַפט וועט זיכער איצט אָנטרעפען די סימפּאַטיע און אָנערקענונג פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג.

Dr. med. H. LUBICZ

צעגעלניאַנאַ 43 טעל. 41-92.

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-שוואַכע קראַנקהייטען. 8-9

אין צוריקגעקעהרט.

היילונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען (האָר-אויספאַל)

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד

Dr. St. HEINRICH

ספּעצ. פאַר קינדער- און אינערן-קראַנקהייטען.

פּאָמאָרסקאַ 10, טעל. 47-67

עמפּפאַנגט פון 4 ביז 6 נאָכמיטאָג, אויך אין

זשכאָוויק אין דער

Willa Sokołowskiego

obok dworca.

קאָנסאָלידאַרישע ריסטע פֿון אַלע סוחרים-פֿעראײַנען

צו די נײַע שאַצונגס-קאָמיסיעס.

אַלע אַלטע שאַצונגס-קאָמיסיעס ווערען אויפֿגעלעזט

(ס) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אײַנפֿי-רען לאָדז אין 12 פֿינאַנץ-אַמטען, אַנ-שטאָט 6, ווי דאָס איז געווען ביז איצט האָט מען פֿרואָרט, אַז צום 1 יולי וועלען באַשטימט ווערען די נײַע שאַצונגס-קאָמיסיעס. דערווײַל שטעלט זיך אַרויס, אַז די פֿינאַנץ מאַכט אין לאָדז האָט אין איהר בעריכט צום פֿינאַנץ מיניסטער אַנגעוויזען, אַז די שאַצונגס-קאָמיסיעס ענטשפּרעכען נישט זייערע אויפֿגאַבען און דאָס פֿינאַנץ מיניסטעריום האָט אויפֿגעלעזט אַלע שאַצונגס קאָמיסיעס פֿון אומזאַץ און אײַנקונפֿטס-שטײַער.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם איז פֿאָר-געקומען אַ קאָנפֿערענץ פֿון די היגע סוחרים - פֿעראײַנען (פּעטריקאָווער 10 פּעטריק. 73, קלײנהענדלער-פֿעראײַן און דעטאַליסטען-פֿעראײַן) ס'איז באַשלאָ-סען געוואָרען צוצוציהען אויך די פּוי-לישע סוחרים-פֿעראײַנען און צוזאַמענ-שטעלען אַנ'אַלגעמײַנע ליסטע פֿאַר די שאַצונגס-קאָמיסיעס. ס'איז אויסגעטײלט געוואָרען אַ צווישען-פֿעראײַנס קאָמיסיע פֿון 12 פּערזאָן, וועלכע זאָל פֿון אײן זײַט דערהאַלטען דעם קאָנטאַקט צווי-שען די פֿעראײַנען גופֿא און פֿון דער צווײטער זײַט קומען אין באַריהונג וועגן דער פֿינאַנץ מאַכט.

שבועות-אַקציע פֿון „תומכי אורחים“

הנם די קאַסע פֿון הילפֿס פֿעראײַן, „תומכי אורחים“ איז נאָך די פּסח אַק-ציע געבליבען בײַ אַ גרויסען דעפֿי-ציט און טראָץ דעם וואָס „תומכי אורחים“ גיט אַרויס אויף יעדען שבת קלײנע געלד אינטערשטיצונגען, ווערט אויך איז בײַ „תומכי אורחים“ פֿערהאַן אַ אומזיסטע שבת-קיך ווי איבער 100 פּערזאָן באַקומען צו עסען גענצליך אומזיסט אויף יעדען שבת, פֿיהרט „תומכי אורחים“ אַדורך אַ גרויסע שבועות-אַקציע.

די פֿערוואַלטונג האָט באַשלאָסען אַז אַזוי ווי אין זומער-צײַט צעפֿאָהרט זיך די פֿערמעגליכע יודישע באַפֿעלקע-רונג אויף די זומער-וואוינונגען, קומט אויס, אַז פֿאַר דעם אָרימען בכבוד'ן און אויך צוגערײַטען, איז איבעראַל די טיר געשלאָסען. קלאַפּען טאַקע שוין איצט 1000 אָרימע בכבוד'ע יודען אין דער טיר פֿון „תומכי אורחים“. די פֿער-וואַלטונג באַמיהט זיך כאָטש פֿיר 300 פּערזאָן, זאָל די קיך אויף דעם שבועות זײַן טעטיג.

די יעניגע פּערזאָנען, וואָס וועלען עסען שבועות אין דער קיך פֿון „תומכי אורחים“ דאַרפֿען זיך ווענדען אין פֿער-אײַנס קאַנצעלאַריע שרעדניאַ 18 היינט ערב שבועות פֿון 10 פֿריה ביז 2 מי-טאָג, עס איז דעריבער געוואונשען אונטערצושטיצען די אַקציע פֿון „תומכי אורחים“.

יום-טוב פֿאָרשטעלונגען

אין יודישען טעאַטער.

די טרופּע, וואָס שפּילט אין „סקאַלאַ“ טעאַטער האָט פֿאָרבעריײַט אויף יום טוב אַ פּרעמיערע.

עס ווערט געשפּילט דער נײַעסטער אַמעריקאַנער שלאָגער „ווען ווײַבער שטרײַקען“, צו דער דאָזיגער פֿרעהלי-כער פּיעסע, וועלכע ווערט עפֿעקטפֿול אויסגעפֿיהרט מיט געזאַנג און טענץ זענען שוין געמאַכט געוואָרען אַלע פֿאָרבערײַטונגען.

מאָנטאָג, דעם ערשטען טאָג יו"ט 3 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט „קאַווקאַזער ליבע“; דינסטאָג, דעם צווייטען טאָג יו"ט 3 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט „די מאַמע פֿון דער וועלט“.

אין די אָווענדען ווערט געשפּילט די פּרעמיערע—„ווען ווײַבער שטרײַקען“

אין אַלע פֿאָרשטעלונגען באַטײליגט זיך דאָס גאַנצע אַרטיסטען פּערסאָנאַל מיט די באַקאַנטע פּאַליאַטאָוו, ראַבי-נאָוויטש, באַריסאָווא, אַניעלאַ, בעזמאַן, האַמבורגער באַלבירסקי און אַנדערע.

יום-טוב אין „אַזאַזעל“

וועט זײַן נאָר לעבעדיג און לוסטיג.

אַז „אַזאַזעל“ איז באַליבט און פּאָ-פּולער בײַ אַלע שיכטען פֿון דער בע-פֿעלקערונג, באַווײַזט דער פֿאַקט, אַז אין די לעצטע טעג, אין די גרעסטע היצען, איז „אַזאַזעל“ שטאַרק באַזוכט געוואָרען.

דאָס פּובליקום ווילט זיך אויסגע-צײַכענט און האָט הנאה. אָט ענדיגט זיך אײן נומער – און באַלד קומט אַ צווייטער, אַ דריטער, אַ פֿירטער און אַזוי כסדר קומען שעהנע, הערליכע נומערן, וואָס פֿערשאַפֿען פֿערגעניגען. אויסער די ביז-איצטיגע קרעפֿטען, איז נאָך „אַזאַזעל“ באַרײַכערט געוואָ-רען מיט נײַע קרעפֿטען און ממילא וועלען געוויזען ווערען אַלע נײַע און שעהנערע נומערן.

אין די יום-טוב-טעג איז אַנ'אָווענד אין „אַזאַזעל“ אַנ'אמת'ער תענוג. דאָרט באַקומט איהר אַ פֿײַנעם געמיש פֿון בלינצעס, קרעפּלעך מיט קעז און גוטען אײַנגעמאַכטס, און אַלץ גוט צוגעפּאַס-קאָכט און אונטערגעטראָגען דעם צו-שויער.

געהט-זשע אין „אַזאַזעל“!

טעאַטער „סקאַלאַ“, ציגעל-גאַס 18.

גאַסטראָלען פֿון די בערימטע אַרטיסטען, ליבלינגע פֿון לאָדזער פּובליקום

א. פּאַליאַקאָוו, ל. ראַבינאָוויטש, א. אַניעלאַ, ב. באַריסאָווא.

אונזער יום-טוב-פּראָגראַם:

מאָנטאַג, דעם 6. יוני, 1-טער טאָג שבועות, 3.30 נאָכמיטאָג

קאַווקאַזער ליבע

אין 3 אַקטען פֿון פֿרײַמאַן.

דינסטאַג, דעם 7. יוני, 2. טאָג שבועות, 3.30 נאָכמיטאָג

די מאַמע פֿון דער וועלט

לעבענסבילדער מיט געזאַנג און טענץ אין 4 אַ.

מאָנטאַג און דינסטאַג, 9 אין אָווענד—פּרעמיערע! צום 1-טען מאָל אין לאָדז דער שלאָגער פֿון אַלע אַמעריקאַנער טעאַטערן מיט געזאַנג און טענץ אין 4 אַקטען

ווען ווײַבער שטרײַקן

די הויפּט-ראָלען שפּילען: פּאַליאַקאָוו, באַריסאָווא, אַניעלאַ, ראַבינאָוויטש.-פּרײַזען פֿון די נאָכמ.-פֿאָרשטעל. פֿון 80 גר. ביז 2.50

ס'נעמען אָנטײל פֿרויען: אַניעלאַ, באַריסאָווא, בעזמאַן, גאָלדשטיין, מאַכאַ-ראָווסקאַ, פֿאָדערמאַן. מענער: פּאַליאַקאָוו, ראַבינאָוויטש, האַמבורגער, באַלבער-סקי, מאַכאַראָווסקי, אײַזענבערג, פּאָלאַנסקי, אַריעל. אַדמינ.: א. בעזמאַן. אָרקעסטער אונטער לײטונג פֿון ל. זעלמאַן. ~ גאַרדעראָבע פֿרײַ!

בינהנע-לײטער: מאַכאַראָווסקי. בילעטען צו באַקומען אין קאַסע.

אכטונג! דאָס טעאַטער ווערט געקיהלט דורך ווענטילאַטאָרען.

איז די אַפּטײקען.

היינטיגע נאַכט - דיזשורען.

(§) היינט בײַנאַכט דיזשורירען די פֿאָלגענדע אַפּטײקען: מ. עפּשטיין (פּעט-ריקאָווער 255), מ. באַרטאָשעווסקי (פּעט-ריקאָווער 95), מ. ראָזענבלום (ציגעל-גאַס 12), יורשים פֿון באַרטײן (חסכאַ-ניאַ 54), י. קאָפּראָווסקי (נאָוואָמיעסקאַ 15)

רעפּרעזענטאַציע-הויז

וועט קאָסטען 1 מיליאָן 260 טויזענד זל.

דאָס אויפֿבויען דאָס רעפּרעזענטאַציע הויז פֿון דער לאָדזער זעלבסטפֿער-וואַלטונג וועט קאָסטען 1 מיליאָן צוויי-הונדערט און 60.000 זל. די בוי אַרבײַט וועט זיך אָנהויבען אָנהויב סעפּטעמבער.

ספּעציעלע צוגען

אויף דער ליניע לאָדז-שעראַדז

זינט נעכטען ביז דעם 7 יוני קור-סירען ספּעציעלע צוגען אויף דער ליניע לאָדז – שעראַדז מיט דער קאַלישער באַהן.

דער ספּעציעלער צוג געהט אָפּ 4.40 נאָכמיטאָג. קיין לאָדז קומט דער צוג צוריק 11,10 אין אָווענד.

דער קאָאָפּעראַטיווער טאָג.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די פֿאָרבע-רײַטונגען צום קאָאָפּעראַטיוון-טאָג – דערוויסען מיר זיך, אַז ס'ווערען אָנגע-נומען מיטלען, כדי צוציהען צו דער פֿײַערונג די שול-און מיליטער-קאָמפּע-ראַטיוון. דאָס בילדונגס-און קריגס-מיניסטעריום האָבען שוין אַרויסגעגע-בען ענטשפּרעכענדע פֿעראָרדנונגען, אַזוי אַז מען קען רעכנען, אַז די פֿײַע-רונג פֿון קאָאָפּעראַטיוון-טאָג וועט אויספֿאַלען דעם 12 יוני אימפּאָזאַנט.

דאָס פּראָגראַם פֿון דער פֿײַערונג זעהט פֿאָר אויסער דעם צוג און מי-טינגען נאָך צוויי אַקאַדעמיעס: אײנע אַנ'אַלגעמײַנע און אײנע ספּעציעל פֿאַר דער שול-יוגענד אָרגאַניזירט דורך דער שול-יוגענד גופֿא.

8-קלאַסיגע גימנאַזיע פֿון יצחק קאַצענעלסאָן.

(–) דער דיכטער און פּעדאַגאָג יצחק קאַצענעלסאָן, האָט באַקומען פֿון שול-קוראַטאָריום אַנ'ערלויבניש אויף אַנ'8-קלאַסיגע הומאַניסטישע גימנאַזיע.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וועט פֿון אָנהויב שול-יאָהר די באַקאַנטע שול פֿון יצחק קאַצענעלסאָן (ציגעל-גאַס 28) פֿערוואַנדעלט ווערען אין אַנ'8-קלאַסיגע מעגער-גימנאַזיע.

א בריף אין רעדאַקציע.

געעהרטע רעדאַקציע פֿון „נײַעם פֿאָלקסבלאַט“!

ערלויבט מיר דורך דער פֿערמיטלונג פֿון אײַער ווערטער צײַטונג אין אין נאָמען און אין נאָמען פֿון מײַן פֿרוי און 5 קינדער אויסצודריקען אונ-זער טיפֿסטען דאַנק דעם לאָדזער רע-טונגס-קאָמיטעט, וועלכער האָט אויפֿ'ן רוף פֿונ'ם „נײַעם פֿאָלקסבלאַט“ זיך פֿעראינטערעסירט מיט אונזער לאַגע און געראַטעוועט אונז פֿון א זיכערען אונטערגאַנג, שאַפֿענדיג פֿאַר אונז אַ דירה און אַ מעגליכקײט צו אַרבײַטען און פֿערדינען אויף אונזער ברויט.

אַ דאַנק אויך דעם ה' יעקב דוד ליפּ-שיץ, וועלכע האָט מיר צוגעשפּיצט און געהאָלפֿען זיך אײַנצואָרדנען.

מיט דרך ארץ

אברהם טאשמע.

DR PRYBULSKI

זאַוואַדזקאַ 1, טעלעפֿאָן 25-38

מענערישע און האָר - הויט - קראַנקהײטען, מאַגער-שוואַכע, באַהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספֿאַל), רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פֿון 9—1 און פֿון 4—8 אָווענד

דאַמען: פֿון 4—5 נאַכם.

Zapisujcie się

na członków Ligi Obrony Powietrznej Państwa

זאַל פֿילהאַרמאָניע, נאַראָטאָוויטש 20

גאַסטשפּילען פֿון 1-טען וואַרשאַווער יוד. מיניאַטור-טעאַטער

„אַזאַזעל“

זונטאָג ד. 5-טן, מאָנטאַג ד. 6-טן, דינסטאַג ד. 7-טן, 9 אַזייגער אָווענד

פֿון 80 גראָשען ביז 5 זל.

דאָס גרויסע

5 פּראָגראַם 5

מאָנטאַג, ד. 6 און דינסטאַג ד. 7, 4 נ.מ. פּאָפּולערע פֿאָרשטעלונג

פֿון 50 גראָשען ביז 3 זל.

שלאָגער-נומערן 1,2,3,4 פּראָג-ראַם!!

אכטונג: דער זאַל ווערט געקיהלט דורך ספּעציעלע ווענטילאַטאָרס.

בילעטען צו באַקומען אין קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע.

צום נײַעם שול יאָהר.

אויפֿרוף צו די רעליגיעזע יודישע עלטערען.

מיט דער ענדע פֿונ'ם היינטיגען שול יאָהר ענדיגט זיך אויך 10 יאָהר זײַט עס איז געגרינדעט געוואָרען די אײנ-ציגע רעליגיעזע 8 קל. גימנאַזיע אין לאָדז „בית אלפֿא“. עס איז דעריבער כדאי אויפֿמערקזאַם צו מאַכען די פֿער-אינטערעסירטע אויף דער ענטשטעהונג, ווי אויך אויפֿ'ן מהות פֿון אָט דער גימ-נאַזיע. מיט 10 יאָהר צוריק האָבען זיך פֿערזאַמעלט אַ גרעסערע גרופּע רעלי-גיעזע געזאָנענע עלטערען, וועלכע האָ-בען פֿערשטאַנען די נויטווענדיגקײט פֿון געבען זייערע קינדער אַ וועלטלי-כע ערציהונג, און פֿאַר וועלכע אונזער דת און דעת איז דאָך געבליבען הייליג, וועלכע האָבען געוואָלט, דאָס זייערע קינדער זאָלען זײַן אַ מענשען נוצליך פֿאַר די היינטיגער געזעלשאַפֿט אָבער אויך יודען, וועלכע זאָלען שטאָלץ זײַן מיט דעם נאָמען יוד. די פֿערזאַמעלטע האָבען דעמאָלס פֿיל מיה און אויך נישט ווייניג קאָסטען געלעגט ביז מען האָט געקענט פֿער-ווירקליכען אַ פּלאַן פֿון אַזאַ גימנאַזיום. אין פֿערלויף אָבער פֿון די ערשטע יאָהרען האָט די גימ-נאַזיע געקענט צופֿרידענשטעלען נאָר אַ טייל פֿון די עלטערען. פֿאַר אײנע איז דאָס געווען צו ווייניג יודישלעך, פֿאַר אַנדערע ווידער צו ווייניג גימנאַזיע. די אָרטאָדאָקסישע קלאַס האָט איבער-הויפּט מורא געהאַט פֿאַר'ן וואָרט גים נאַזיע (האָטש אַלע לומודים, אפֿילו וועלטליכע, ווערען געלערנט אין היטעל).

דער עלטערען קאָמיטעט, וועלכער האָט זיך געשאַפֿען בײַ דער גימנאַזיע האָט נישט אויפֿגעהערט צו אַרבײַטען, און צוזאַמען מיט דער דירעקציע און לעה-רער-פּערזאָנאַל האָט מען דאָך דער-פֿיהרט די גימנאַזיע צו דעם שטאַנד, אַז היינט קאָן מען פֿאַר אַלע זאָגען, אַז דאָס איז דאָס אײנציגע אָרט, וועלכעס ענטשפּרעכט די רעליגיעזע עלטערען אויף אַ רעליגיעזע און וועלטליכע ערצי-הונג און בילדונג: פֿון אײן זײַט פֿון די A קלאַס ביז די 8-טע יודישע למודים אין ברייטסטען מאַסשטאַב: עברי, חומש, רש"י גמרא, זעלבסטפֿער-שטענדליך, לשון קודש, יודישע געשיכ-טע אונטער די אויפֿזיכט פֿון באַוואוס-טע רבנים און לעהרער, פֿון די אַנדע-רע זײַט, געניגט זיכער די אָנערקענונג פֿון מיניסטעריום פֿאַר די גימנאַזיע, וועלכע האָט אַ דאַנק איהר אַרבײַט אויפֿ'ן געביט פֿון וועלטליכער בילדונג באַקריגען איצט צו איהר 10 יעהריגען יובילעאום די שענסטע מתנה, רעכט פֿון רעגירונגס-גימנאַזיעס. אַזוי אַרום ווערט איצט די רעליגיעזע 8 קל. גימ-נאַזיע בית אלפֿא די אײנציגע גים-נאַזיע פֿון אָט דעם טיפּ אין פּוילען מיט רעגירונגס-רעכט. נעהמענדיג נאָך אין אכט, אַז אין גימנאַזיום לערנען אויך פֿיל קינדער גאַנץ אומזיסט (פֿון לאָד-זער יתומים הייזער) און אויך אַ גאַנץ גרויסע צאָהל קינדער פֿאַר אַ מינימאַ-לע צאָהלונג, פֿון אַזעלכע עלטערן, וועלכע ווילען געבען זייערע קינדער אַ רעליגיעזע ערציהונג, און האָבען נישט די מעגליכקײט צו צאָהלען דעם פֿולען פּרײַז, באַזונדערס די אָפּהענגיג-קײט פֿון דעם עלטערן-קאָמיטעט, און די אַרבײַט פֿון די דירעקציע און לעהרער-פּערזאָנאַל, דאַרף דאָס יודישע לאָדז מיטהעלפֿען אויסצובויען און אויך מיטהעלפֿען צו דער ווייטערער ענט-וויקלונג פֿון די [וו כניגע ערציהונגס-אינסטיטוציע. אַלע יודישע עלטערן דאַרפֿען זייערע קינדער אײַנשרײַבען צום נײַעם שול-יאָהר נאָר אין דער שולע, וועלכע ענטשפּרעכט זייערע פֿערלאַנגען. דאָס גימנאַזיום געפֿינט זיך אין לאָדז צעגעלניאַנע 60.

רעפּערטואַר אין די קינאָ'ס.

„קאַסינאָ“: אין „קאַסינאָ“ ווערט דעמאָנסטרירט אַ נײַע פּרעמיערע א. נ. „קיש מיך נאָך“ רעזשיסירט דורך ערנסט לוביטש, וועלכער האָט זיך שוין קונה שם געווען מיט זײַן גענויאַלער רעזשי. אויסערדעם טרעטען אויף דער בע-ריהמטער הומאָריסט קאַראָל האַנוש, וועלכער נעהמט שטאַרק אויס מיט זײַ-נע סאַטירעס; די פּרימאַדאָנאַ לוגי נעס-טאָר האָט גרויס ערפֿאָלג מיט איהרע פּרעכטיגע טענץ. אינאַ העללען זינגט די שענסטע שלאָגערן פֿון דעם נײַעסטען רעפּערטואַר. די מוזיקאַלישע אילוסטראַ-ציע אונטער דער לײטונג פֿון ה' ל. קאַנטאָר איז ווי שטענדיג מײַסטער-האַפֿט.

„ספּלענדיד“: די נײַע דירעקציע פֿון קינאָ „ספּלענדיד“ האָט גענומען פֿאַר איהר אויפֿגאַבע צו דעמאָנסטרי-רען אין דעם גרעסטען לאָדזער קינאָ די בעסטע פֿילמען. עס דעמאָנסטרירט אַ נײַער פֿילם א. נ. „דער פּראָצעס בײַ פֿערמאַכטע טירען“ די מוזיק איז באַדײַטענד פֿערבעסערט.

„לונאַ“: דער יום-טוב-פּראָגראַם פֿון „לונאַ“ איז דער נײַער שעהנער פֿילם א. נ. „דאָס פֿרײַליין פֿון דער הוטשאָכטעל“ מיט האַרי לידטקע און אַססי אַסטוואַלדאַ אין די טיטעל-ראָלען.

„אַדעאָן“ און „קאָרסאָ“: היינט אום לעצטען מאָל „טראַגעדיע פֿון פֿרעה-ליכע מיידלעך“. פֿון מאָרגען אָן „צירק באַרע“.

„קינאָ פֿון מלוכה-באַאַמטע“: עס ווערט דעמאָנסטרירט „קאַרמען“ מיט רחל מעללער אין דער הויפּט ראָלע. די קינאָ פֿאָרשטעלונגען קומען פֿאַר אין גאָרטען.

„פּאַלאַס“: עס ווערט דעמאָנסטרירט דער העררליכער פּוילישער פֿילם א. נ. „ווען וואָס מ'טראַכט נישט“ מיט יוּ-זעף וועגנזשען אין דער הויפּטראָלע.

„סירענאַ“: דער יום-טוב-פּראָגראַם וועט זײַן „דער ליוביק“ מיט די בעס-טע יודישע שוישפּילער ווי: יאָנאַס טור-קאָוו, שושנה און ליפֿמאַן אין דער הויפּטראָלע.

LUNA — די פערל פון אלע פארסען! — **LUNA**

היינט און פאלגענדע טעג! — היינט און פאלגענדע טעג!

דאס פרייליין פון דער הוטשאווקע

אדער זאלען לעבען די קליידלעך! — מיט די וועלט־בעריהמטע שטערנס — Harry Liedtke i Ossi Oswalda — אין די הויפטראָלען —

אכטונג: דאָס קינאָ „לונא" איז דער איינציגער טעאַטער־זאַל, וועלכער ווערט ווענטילירט אויף אַמעריקאַנער אופן. דאָר זאל האָט אויך ארויסגאַנג אויף דער גאַרטען־ווערענדע.

ODEON — אנאנס! — **CORSO**

פון מארגען דעם ערשטען טאג יום־טוב

אין א נייער בעארבייטונג **CYRK BARE** אין א נייער בעארבייטונג

HARRY PEEL — צירק־דראמא אין 12 אקטען — אין דער הויפט־ראָלע

ODEON — היינט צום לעצטען מאל!

די טראגעדיע פון פרעהליכע מעדלעך

טראגישע פאסירונגען פון דריי סטרעדע־ארטיסטקעס — אין 10 אקטען.

SPLENDID — 20 גראָשאָווסקאַ 20.

היינט — גרויסע פאַסצינירענדע פ"עמיערע! — היינט

געגענזערטיגע דראמא אין 10 אקטען אונטער'ן נאָמען:

פראָצעס ביי פערמאכטע טירען

פאר'ן פערפיהרער GRETY HECKER — דער פעשול־דיגער איז — פראקוראר **JORDAN**

וועגען ס'ויל זעהן דעם אונברחמנות'דיגען פעשולדיגער און גלענצענדען רעדנער פון דער בעשולדיגונגס־באַנק, דער מוז געהן אין „SPLENDID" זעהן דאס בילד

„פראצעס ביי פערמאכטע טירען". אין וועלכען די ראָלע פון פראָקוראָר שפּילען HANS MIRENDORF און זיין פארט־נערקע איז — LILIANA GISH

וועלכע שפילט גלענצ'על, שילדערנדיג איהרע ווצהטאָגען און פריידען, איבערשטייגענדיג מיט איהר שעהנהייט די בערימטע Mery Jonson

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' א. טשודנאָחסקי. — פון 1.30 ביז 3 נאכמיטאג זענען אלע פלעצער צו 1.50 זל.

1584 — גענעראל־פערטרעטער פאר לאָדז:
S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

הילט איהר אהן געפאהר בעפרייט ווערען פון

ניכט, **רעוומאטיזם,** העקסענשוס און אישיאס?

רעוומאטיזם איז א שרעקליכע הויט־פערברייטערטע קראנקהייט, זי שוינט נישט ארים און נישט רייך, זי זוכט איהרע קרבנות אין דער הויט און אין פאלאץ. זעהר פילצייטיג זענען די פארטען, אין וועלכע די שמערצען בעוויזען זיך און מיי־טענס זענען קראנקהייטען, וועלכע ווערען מיט גאנץ אנדערע נעמען בעצייכענט, זיי זענען נישט אנדערש, ווי

רעוומאטיזם.

דא זענען די שמערצען אין די גלידער און געלענקען, דא זענען געשוואלענע גלידער־מאסען, פערקריפעלטע הענד און פיס, דאס ציקען, שטעכען, ציהען אין פערשידענסטע קערפערטיילען. אויך שוואכינקייט פון די אויגען דאס זענען אלץ די פאל־גען פון רעוומאטישער און גיכטישע ליידען. אזוי פערשידענארטיג איז דאס בילד, וועלכעס די קראנקהייט בייט זיך, אזוי פילזייטיג זענען אויך אלע מענליכע און אונמעגליכע היילמיטלען, מעדיקאמענטען, מיקסטורען, זאלבען א. ז. וו. וואס ווערען פאר די ליידענדע מענשהייט פארגעשלאגען. די מייסטען פון די מיטלען זענען נישט אימשטאנד צו היילען, זיי ברענגען העכסטענס לינדערונג אויף א קורצע צייט.

דאס וואס מיר עמפעהלען אייך, איז אנ'אויסגעצייכענטער ברוגען־טרינק־קור, וועלכער האט שוין

פיל ליידענדע נעהאלפען!

אונזער קור איז אויסגעצייכענט און ווירקט שנעל אויך ביי

פערעלטערטע כראנישע צושטאנדען.

כדי נאכמעהר אנהענגער צו געווינען, האבען מיר זיך ענטשלאסען יעדען, וועלכער שרייבט צו אונז,

גאנץ אומזיסט איבערצושיקען!

אונזערע אינטערעסאנטע, וועהר בעלעהרענדע ברונען־שריפט. אלזא דער, וועלכער איז פון שמערצען געקוועלט, דער, וועלכער וויל זיך גרינדליך און אהן געפאהר שנעל בעפרייען, שרייבט נאך היינט!

851 — AUGUST MÄRZKE, BERLIN-WILMERSDORF, BRUCHSALERSTRASSE Nr. 5, Abt. 61.

מעבעל

שלאף־ עס־צימערן און קלוב־גאבינעטען, סאלאָן־צימערן, קיך־איינריכטונגען, ווי אויך איינצעל מעבעל־געגענשטענדע צו מעסיגע פרייזען און אויף בעקוועמע בעדינגונגען עמפפעהלט

688 — W. TYRKELTAUB, 5 ZAWADZKA 5 (אין הויף)

בעקאנטמאכונג.

אין מיין מאשינען און אפאראטען **ביוראָ־שלאסעריי**

44 פעטריקאווער 44

ווערען אויסגעפיהרט אלערליי רעפאראטורען און פערבעסערונגען ביי מאשינען לויט דער נייעסטער טעכניק, קאנסטרוקציע־צייכענונגען, טראנסמיסיע־אנלאגען, זאווי אפאראטען, בוי־בעשלאגונג פון זעמטליכע אינדוסטריע צווייגען איבערנימט אונטער גאראנטיע אויספיה־רען. שנעל גוט און צו מעסיגע צאהלונגס־בעדינגונגען.

מאשינען און אפאראטען ביוראָ־שלאסעריי

846 — שטיצקי, פעטריקאווער 44.

לעטשניצע „Sanitas" Cegielniana 29, tel. 44-51.

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און ערצטע, דענטיסטע־קאבינ.

נעמען אן פאלגענדע דר.:

ד"ר ענגעל	ד"ר לאסקי
„ פריד	„ ש. מאלאוויסט
„ גערשטיין	„ מארדקאוויטש
„ גוטשטאט	„ פריבולסקי
„ אימיך	„ ה. ראקאווסקי
„ איציגזאז	„ ג. ראזענבערג
„ קאצענעליאן	„ פרוי ראזענבלאט
„ ס. קאנטאר	„ שאיעראוויטש
„ לעווינזאן	„ א. שטיינבערג
„ פרוי לעווינזאן	„ י. שטיינבערג

צאהן־ערצטע

צוקער	קרעניצקא־ציפין
גרינשטיין־הארקאווי	שאצקא

921

צום 15־יאהריגען יאהר צייט פון ר' אליהו חיים מייזעל זצ"ל איז ערשינען דאס אינטערעסאנטע בוך

זכרונות

דאס בוך ענטהאלט העכער 300 זייטען מיט א קאבינעט־בילד. פרייז 6 זלאָטעס. פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט", וואס וועלען ברענגען דעם דאזיגען אנאָנס ביז דעם 15־טען יוני, קאסט נאר 4 זלאָטעס.

צו בעקומען ביי **א.מ. גרובשטיין,** זאכאדניא 54, פראנט, 1. שט. פון 5—8 אָוועגד.

8-io klasowe Gimnazjum Męskie

L.SZAKINA w Łodzi, Piotrkowska 18

די אנטריטס־עקזאמענען פאר אלע קלאסען האבען זיך אנגעהויבען דעם **23.** מאי לויט דעם לעקציאָן־סיסטעם.

די צאהלונג אין נייעם שול־יאהר וועט זיין אין די פארבערייטונגס־קלאסען, ווי אויך אין די קלאסען I, II, III פון 15 ביז 25 זלאָטעס מאנאטליך.

פאר די שילער פון די פאלקס־שולען איז די צאהלונג ערמעסיגט.

אנמעלדונגען נעהמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 9 ביז 1 מיטאג.

945

Dyrektor: Cz. Bagieński.

Dr. med.

EYCHNER Jakób

Aleja 1-go Maja 16, Tel. 11-24

מינערליכע־ און קינדער־קראנקהייטען

נעמט אן פון 6—7, זונטאג פון 3—4.

עלטערן!

פאר 3 זלאָטים א וואך ווערט געלערנט מיט קינ־דער וואס לערנען אין פאלקס־שולען: חומש, רש"י נ"ך, משניות, גמרא, יהדות, היסטאריע, רעדען און שרייבען העברע־איש און יודישע בריות וועלבסט צוזאמענשטעלען, דורכ'ן געוואוסטען ארטאדאקסישען העברעאישען לעהרער י. ד. ראַ־זענפעלד, פלאץ וואלנאשטשי 6 קווער אפ. רעכטס 2 שט.

בעמ.: סווערען אויך אנגענומען אנפענגער פון 5 יאהר אן. א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערפאלג גאראנטירט!

זונטאג, דעם 12-טען יוני ד. י. ווערט איינגעארדענט דורך „מכבי" (פּצראיינגטער „הכח" — „בר-כוכבא")

גרויסע ציקליסטען-וועט-לויפען

אויפ'ן שמה

באָני-זשגאוו—רודא

ס'נעהמען אנטייל אלע לאדזער ציקליסטען-סעקציעס.

ספּעציעלער לויף פון „נייעם פאלקסבלאט"

פאר יודישע ציקליסטען מיט 3 פּרייזען.

איינגענער ארקעסטער. נאך די וועט-לויפען א „אויספלוג: אין פערוויקונג אין רודא. איינגענער ארקעסטער.

קינא-טעאטער

SYRENA

אלעקסאנדראָווסקע 37 ט. 49-48.

אנפאנג פרייטאג 5³⁰ נאָכמ. שבת און זונטאג 1 זייגער
פון 1 ביז 1³⁰ זענען די פּרייזען פאר דערוואַקסענע
50 גר. פאר קינדער 30 גר.
פערגרעסערטער ארקעסטער. דער זאל איז ווענטילירט.

הייגט צום לעצטען מאל

שטאל-ענע הערצער

ס'גרעסטע אמעריקאנער מייסטערווערק

Milton SILLS אין זיין פרוי Dorin KENYON אין די הויפט-ראלן. — אויספערדעם: קאָם. אין 4 אקטען דער העניג אין פערלעגענהייט

אויסערגעוועהנליכע שוידערליכע דראמע אין 10 אקטען מיט דעם ליבלינג פון פובליקום

מארגען מאנטאג, 1. טאג שבועות — גרויסער שלאגער!

דער ליז'ניק

יודען, קומט בעוואונדערן דאס הערליך יודיש בילד:

יאנאס טורקאוו,

מיט'ן אנטייל פון די בעסטע יודישע שוישפילער — ווי:

ריפּמאַן, שושנה

און אנדערע. — דאס לעצטע מאל אין לאדז!

APOLLO

סענסאציאנעלע לעבענס-דראמע אין 9 אקטען מיט

די מערטירערין פון ליידענשאפטען

EDNA MARJAN, H. CHADWICK, WILJAM RUSSEL אין די הויפט-ראלן.

אויסער'ן פראגראם: אמעריקאנער באמבע פון געלעכטער.

975

Pfingst-Verkauf

Preise konkurrenzlos billig bei bester Verarbeitung

Rosner, Lodz

Petrikauer Strasse 100

Eleg. Seiden-Mäntel		150.—	125.—
Rips-Mäntel auf Seide	125.—	110.—	95.—
Kleider aus Popelin	28.—	26.50	22.50
" aus Seide		88.—	68.—
Kammg.-Anzüge	150.—	125.—	105.—
Kammgarn-Hose	35.—	32.—	29.—
Sommer-Kleider	18.50	12.50	8.—

Zweireihige Herren-Paletots 125.—

Steppdecken auf weisser Watte 48.— 38.—

װאָרנט ױענען אייער געזונד!

די „שווייצארישע ביטערע קרייטער" (מיט דער מארקע „Kogut") זענען ענטשפּרעכענד ביי מאגען-קראנקהייטן קישקעס, אבסטרוקציעס און גאל-שטיינער.

„Szwajcarskie Gorzkie Zioła"

זענען א מילד און נאטורעל דורכרייניגונגס-מיטעל, וואס פערלייכטערט די פונקציעס פון די פערדייאונגס-ארגאנען און ווירקען נעגען דיקקייט. די „שווייצארישע ביטערע קרייטער" ערוועקען אנ'אפּעטיט.

עס פערקויפען די אפטייקען און סקלאד אפטעטשנעס א שאכטעל צו 1.50 זל. הויפט-סקלאד איז די אפטייק פון

A.Gąsecki Wa szawa, ul. Leszno 41

מיר שיקען ארויס אמוועניגסטען 2 שאכטלען נאכ'ן ערהאלטען פון 4.30 זל. (מיט איבערשיקען). 1964

דער פענסיאנאט בעוואוסטער „ZDROWIE" אין לאסק

אינהאבער: יאקובאוויטש, איז שוין טעטיג.

גרויסע זונ-צימערן. אויסגעצייכנעטע קיך! ספּעציעל אויפזיכט איבער קינדער און הילף אין לעהרע. מעסיגע פּרייזען!

966

צו פערקויפען

אין קאכאנובקע, ביי די אלעען ביז בערקאוויטש

ארוגאוועט פלאץ איבער 2 מארגעס

ס'קען זיין טיילבאר אויף 12 פלעצער, 60 אויבס-ביימער, א האָלצענע וואוי-נונגס-הויז מיט 2 שטיבען און א סטאדאָלע. נאָכ'ן פערענדיגען דעם בוי קען זיין 5 שטיבען מיט קיכען און 3 ענצעלנע שטיבען. זעהר געאייגנעט אויף זומערוואוינונג און גערטנעריי. צו ערפאהרען אויפ'ן ארט, ביי גאווע'ן.

מעקלערס געוואונשען. 956 מעקלערס געוואונשען.

אויפפאדערונג.

צוליב די בעקאנטמאכונגען, וואס זענען געקלעבט געווארען פאריגע וואך אין די בתי-מדרשים און אין די שטיבלעך פון די שוחטים, וועלכע זענען כשר און וועלכע זענען טריף, און ביי די טריפה'נע האט זיך געפונען מיין נאמען פישעל האלע פולנאצנא 11, פאדער איך אויף די שוחטים לדין צום נעהרטען ראבינאט, אדער צום רב ר' יוסעלע פיינער, אדער צום רב ר' מרדכי ניסן קוגל, אדער צום רב ר' פנהס'על ווייגזאפט אי"ה אסרו-חג מיטוואך 11 א זייגער פארטיטאג, מיט וועלכען רעכט האבען זיי אויסגעגעבען מיין נאמען.

פישל האלע שו"ב כוואסט,

סטאציע פאר קאלע און אומגעגענד

תחת השגחת ראבינאט פה לאדז.

972

ד"ר. י. איינפעלד

וואוינט איצט אויף

42 ווסכאדניא 42

פראגנס, 2. שטאק. שפּרעכשטונדען פון 5—8 טעגליך.

צו וואס זאלט איהר ליידען

פונ'ם שווייס פון די פיס?

פון וואס די הויט קריכט אב און עס מאכען זיך ראנעס, ווי אויך פון דעם שלעכטען ריח, וואס קיין מענש קען נעבען אפּך גישט איינשטעהן, אז בלויז פאר א פאר גראשען קענט איהר דאס אלעס בעזייטיגען, פראשעק „ראדיקאל" — נוצענדיג דעם וועלכער פערהיט אויך גלייכצייטיג דאס לעדער פון פלעצער צו בעקומען בים צייטונגס-פערקויפער וועלנארזש אלט-שטאט אויך א גוט מיטעל צו וואנצען גאראנטירט אויפ'ן גאנצען ווטער

א בעסער׳׳

זאפארט צו פערקויפען אדער צו פערפאכטען. צו ערפאהרען

אלעקסאנדריסקא 26

צאה-ארצט

S. LIBERMAN

Konstantyn. 46

נעהמט אן פון 8—10 פריה און פון 4—8 אוונט.

א לעצט צימער

ביי אנ'אנשטענדיגער פאמיליע פאר א יונג פאר-פאלק איז פון זאפארט איבערצוגעבען ביי ט. סאסניאווסקי פעטריקויער 31

קינדער-וועגעלעך

מעטאל בעטען; מאטראצען געבעטען און צו מעבעל בע-טען. „PATENT" ביליג און נעגען גוטע בעדינגונגען און

„DOBROPOL"

Piotrk. 73 (אין הויף)

זעמטליכע רעפּעראטורען ווע-רען אנגענומען. 699

פודער און דייט

פ. א. ר.

קינדער

BÉBÉ

SZOFMANA

אנערקענט פאר די בעסטע

פודער הײלט אלע ... הויט - צורײצונגען. ... פון דעם און די ווירקזאמקייט פון פודער איז נישט נעגוגענד.

אבאנעמענטס-פּרייז: אין לאדז: א חודש — 5 זלאטעס, — אויף דער פּראָווינץ: א חודש — 6 זלאטעס, אין אויסלאנד מיט 50 פּראצענט טייערער. — פאר'ן איינהאַלט און פאר'ן איינזאגטען אין די רעדאקציע נישט פאראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אָפן בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען - פּרייזען: פּעטיט שורה 15 גראשען, פרייטאג 20 גראשען, אין טעקסט 46 גר., פרייטאג 50 גראשען, נאכ'ן טעקסט 10 גראשען, פרייטאג 15 גראשען. — פאר אייגלענדישע אנאנסען 100 פּראצענט טייערער. אויבער דער שטאט — 25 פּראצענט טייערער.

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.